

**Eenen spiegel der volcommenheyt : hoe dat een mensche
doer sijns selfs vertyen, verloochenen ende sterven, hem tot
God keeren ende sijnre herten reynicheyt, ende vereenighe
met God in volcomen goddeliker liefden ...**

<https://hdl.handle.net/1874/341922>

KAST 2

91

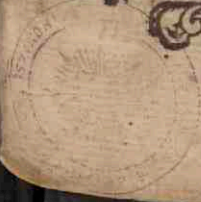
Doehler

Bibliotheca
Comunitatis
Venerabilis
1911

Eenen spiegel der holcomenheyt

Hoe dat een mensche doer
syns selts vryen/bloochenē
en sterven/hētot God heerē/
en synre herten reynicheit/
en vereenighe met God in
volcomē goddeliker liefden
so veel mogelyc is doer dpe
genade gods vtrigen mach
Semaert wer die Carthup
seren te Coelē Sheuisteert
by den E. V. R. Jan van
Saerl/ prehaer oorden/
tot Hertoghē bosch.
Doctoer in d' hey-
ligher scriften.

Mathei. xvi.

Die na mi comen wil / die verlochen hem
seluen en neme sijn crups en volgemi na

Mathei. xi.

Dat rijk der hemelen lyt gewelt / en ope
weeldighe roouen dat.

Mathei. v.

Salich sijn die armen van gheest: want
dat rijke der hemelen hoort hen toe. En
salich sijn die repne van herten / want sij
sullen god aenschouwen.

Mathei. vii.

Hoe enghe is die poort: en hoe smal is de
wech / die leyt tot ten leuen: en wepnich
lypden vinden dien.

Luce. xij.

Viniche v nu in te gaen door: ope enghe
poort want ick segghe / v datter veel sullen
namaels soecken daer in te gaen / en si en
sullen niet moghen.

Dat geheele nyeuwe Testament wijst
ons op desen enghen pat wouden
wij des waer nemen.

Dye prologhe.

De enge wech der euāgelischer
 volcomēheit/en leyt n; aē hoo-
 gen consten/aen subtilē woer-
 den/of aē vleyselicker vriheyt
 oft ooc alleē principalic aē grote wtwe-
 di- ge wercken. Mer hi is gelegen daer aen
 als dat wi onse vleysch met allē sondē en
 bosen wellustē begeertē crupsen / ons sel-
 uen onō god/en onō onse ouerstē/en nae-
 sten/veroetmoedigē/verfmaē en verach-
 tē/en onse eppen wille te gronde vertpē
 en verlothenē/nemēde ons crups en vol-
 gen ons liefs heerē leuē en liden nae/en
 onse viandē lief hebbē/en alle ongeordi-
 neerde liefde tot vater/moed/suster/broe-
 der/man/vrou/gelt en goet/en tot allen
 creaturē in ons dodē. Dat wi daer mede
 werden reyn vā herten/wt ganser sielen
 wt gansen moede/en wt alle onse macht
 en cracht/en onse naestē als ons seluen.
 Dese rechte enge wech des leuēs / is in
 desen tidē so gans en gheheel uopstert.
 en die liefde gods is vrcout/so dat mē we-

nich menschen vindt / dye den werch rechte
van hertē suckē / vindē / en wandelē. **W**āt
si sijn te zeer beuangē met epgen liefte / ep
gen wille / en epgē behagen / en si werden
so licht beweecht vā liue / en van leet / the
lijcher oft toeuallēder dingē / en suecten
hē seluen te veel / en hebben veel verkie
sens in den dingē. **E**n si keerē hē te lichte
lic wt door die vyf sinnē / en willē oordele
wat si sien of hoorē / en en wachtē hē niet
voer haer epgen gebrekē: en nemē harē
gront vā binnē niet waer / en en staē niet
met een leuendē vlytigen geest voer te te
genwoordicheyt gods: en en antwoorde
den bewegē gods niet met een versoche
nen haers selfs / daer om bliuē si menich
fuldich / en ongestadich vā binē. en onge
stadich in dē sinnē. **H**ier is in dit boeck
ken met corte woerdē te samē vergadert
en gelesen / wt der hepliger schrift / en der
hepliger leeraren boeckē / die somme / en
die meyninge / om te wetē / hoe een pege
lijc kerstē mēste / tot warachtigē vrede / en
eupsheyt of reynicheyt sijn hertē en ver

eenige met god in vaster godliker liefde
 (daer wi allē toe gescapē en geroepē sijn)
 comē mach. En of dit mettē eerste pemaer
 te swaer docht sijn die hebbe eenē goedē
 wille/en bidt god om hulpe en beghin te
 doē wat hi vermach niet op te houdē/en
 bliuē daer bi. God sal hē sond' twifel wel
 voort helpen. **W**at dit is een teken en een
 witte daer men na arbeydē sal. Die hier
 af vorder of meer lesen wil die lese Diony
 sium artopagita. Augustinū. Bernardū
 Bonauenturā. Alchardū. Joannē rosp
 boec. Dat boec der ewiger wijsheyt. Jo
 annē thaulerū. Henricū herp. en meer a
 der in die boecken die si vā deser materiē
 seer suuerlijck ghestreuen hebben.

Een vermaninghe tot
 der vreesen gods.

Want die liefde gods in desen leste
 tidē/in dē menscē so seer en gans
 vercout en geleest is/dat si niet veel meer
 beuert werden/met weldadē en benefi
 tien sijn re goedertierēheyt. Daer om ist
 vā noede/dat wi onse plesē hertē/dicmael

van sondē tot god keere / met ouertdenckē
der strenger rechtuerdicheyt gods in on-
sen doot en na desen leuē / en synre vbor-
gen ordelē / die wij voer onse oogē sien op
onse naestē vallē / en ooc haest op ons val-
len sullē / wāt (als god eenē van sinen hep-
melickē vriendē geopenbaert heeft) so is
die werelt in desen leste tyde so gans on-
dertogen onder des vpants garen / en so
anxtelic en bitterlyc geuangē met haren
sondē / dat weyrlich menscē des dupuels
strickē ontlopen. En wistē die menscē in
wat anxtē en sorge die cristēheit nu staet
en in wat sondē heymelich en opēbaer /
en wat grooter pine / martelie / en wat dy-
si daer om liddē moetē. si mochten vā anxtē
ten in hen seluer verdorrē. Die lpedē leuē
also bysterlyc / en syn meestēdeel soe seer
achterwaerts gegaē / en leuen sond alle
gods vreesē / sond alle kerstelijcke ordinā-
tie / en syn so swaerlyc geuallē in die put-
te der oncupsheyt / der ghiericheyt / haet
en nijt / en houerdicheyt / dat mē iammer
siē mach / wāt der sondē syn die huyfē en

Beden vol/geen staet wt genomen. **W**ie
 houdt sinē staet recht/en leuet als eerst
 ingeset is inder hepligher kerstē kercke?
Wie heeft god lief/en sinen naestē als hij
 soude? **E**en pegelijc soect hē seluē/en beni
 det of verdruct sinē naestē. **N**ymant en
 darf dat op eenē anderē leggen. **N**aē een
 pegelijc syus sels eerstelijc waer/hi soude
 so veel met hē seluē te doē vindē dat hi eē
 ander wel vergetē soude. **D**ye hemelsche
 vad is op die werelt seer vertoecnt/en hi
 waerschoont ons/miet steruē/diertijt/or
 loge/en ander plagen/en het en helpt al
 niet veel/en twordt veracht. **W**aer wi oō
 doch niet haest en beterēso salt god in die
 lengde verdrietē/die oneere en laster die
 hem gedaē wordt/en hi sal orlof geuē syn
 der rechtueerdichept/dat si syn barmher
 tichept ouerwinne en dan moetē alle zyn
 vriendē met hare gebede swigē/en laten
 god gewerdē en de sondē wriekē/die hi so
 lange goetlic geledē heeft/want tes ouer
 moets en houerdie wort te veel. **E**n het
 is o lare daer toe rocmē/dacmē die soude

niet meer en acht voer sonde **D**aer ō ran
die doot **C**risti in desen tidē min mēschen
behouden/dā die christēheyt waent. **W**ij
gaē also voort in onse ydelheyt/en tenckē
niet wāneer wi steruē moetē/en dat so lā
ge dā die duuel alle syn cracht voerheert
om os te verderuē/en brenge os dā voer
alle onse sondich ydel leuē. also grouwe-
lyk dat veel menscē dan vertwifelē/wāt
die in harē leuē niet veel op god gedacht
en hebbē doe si gesont warē/hoe sullē die
hen dā tot god met gansen hertē **c**ommen
gekeerē/wāneer si met so grouwehlyker
pinē en lydē omvangē syn/dat si niet veel
anders mogē denckē/dan aē hare smer-
te/die sond ophorē haer herte en syn wer-
drenget. **E**n daer toe werdē si met haren
tylichē goedē en vriendē becōmert **W**ee-
den genē die dan eerst leeren willē/hoe si
hen dan met god sullē vereenigē/hoe wel
god als dā syn barmherticheyt niemāt
en weygert/so ist doch sochlyk des te ver-
wachtē. **W**āt sōmige mēscen steruē daer
god so toernich op is/dat si na harē doot

so onmatige helsche pijn lyde moetē / tot
 aen die ionrtē dage / dat die selue nyet en
 is te begripē / noch te metē / noch bij eeni-
 ge lidē te gelijkē. **D**arhij gemeenlyc gro-
 te sondarē die haer beteringe sparen / en
 vertreckē tot aen haer eynde / en dā met
 sleppē berouwe steruē. **D**aer op is god
 so toernich / dat hi niet vā hen wetē / noch
 gedenkē en wil ooc niet dat sijn vrieden
 voer hen sullē biddē / wāt god is in allē si-
 nen werckē barmhertich / en rechtueer-
 dich. **D**oer sijn barmherticheyt vergeeft
 hi die ewige pine / also d; doch sijn recht
 uerdicheyt met tytlycke boete daer vore
 genoegh geschiet. **E**n wāt dan veel an-
 teliker om die sondarē staē sal dan men
 meēt / en die duuelē alle gewelt doē om te
 mensē aē haer eynde te hinderē / en si dā
 gewelt ouer ons trigē doer onse sonden.
Daer o laet oō gefonts lys met oōsen vry-
 en wille vandē sondē af staen / en tot god
 heerē / die wijle dat wi dētijt hebbē / want
 wi en sullē voerwaer niet lange hier sijn
 so is die goede heer bereet ons te oōfangē

eñ in die vrie ons doots ons vā allē vfan
dē te beschermē / eñ van allē sondē / eñ pij
nē te verlossen / eñ die hoge verdiēst sijn
heyligē leuēs eñ ljdēs laten te hulpe co
men / den genē die hen tes bequamelic eñ
ontfankelijc makē doer sijn genade / ge
lijc hter nae vorder verclaert sal werden

¶ Van warachtich bergu
ente penitencie.

Als een mēscē hē tot god kerē wil /
so moet hi voer alle dinc sijn sou
dē warachtich ouer leggē eñ met groter
bitterheit op hē seluē / eñ sijn ondābaer
heyt tegen die menichuuldige goetheyt
gods bekenne / eñ met eenē vastē betrou
we tot gods barmherticheyt / eenē ple
ster die ouer hē vā gods wegē macht he
uertte bindē eñ tontbindē / claerlijc biech
ten / eñ penitēcie ontfangē / eñ makē eenē
trachtigē opset god nēmermeer met clei
nē of groten gebrekē met voerraet wete
lijc te veruoernē / eñ wachtē hem voortgē

voer die oorsakē der sondē / en bliuē daer
 bi stantuaelich / en biddē god altyt o gra-
 tie. Desen berouwe en penitēte der son-
 den sal hi ordinerē / dat hē sijn sondē leet
 sijn / niet om sijn schade of schande / die hi
 daer mede vercregen heeft / mer puerlijc
 om die eere gods / die hy daer mede ont-
 eert heeft / wāt die minste rouwe / diemen
 also heeft om die eere gods / is beter dan
 die opt menschē haddē om haer selfs wil-
 le / wāt dese rouwe coēt wt liefdē / en het
 brēgt een betrouwē tot godt / en een gees-
 telijche vruechde in allē lidē. **Daer om**
 wilde ghi alle v sondē lichtelijc quiten / so
 ouerdenct bi v seluē met aēdacht ws her-
 ten die grote hoocheyt / liefde / en trouwe
 gods en die ongemetē trouwe des lidē
 en vdiēnst christi / dat hi om uwe sonden
 te ontlossen en te beteren / geleden heeft /
 en so grootelijc ouergenoech gedaē / dat
 een droppel sijns weerdigen bloets ghe-
 noech waer geweest voer dupsent werel-
 den sondē te betere / en bedenct die groot-
 heyt uwer ondanchaerheyt / en veracht

die cleynheyt uwer eygen beteringe/ en
keert v met eenre onbewegeliker liefden
tot godt/ als tot uwen getrouwen vrient
die niemāt vlaten en can/ die hē betrou
en verspint die onvolcomēheyt uwer be
teringhen/ in die grootheyt der vdiensstē
christi. Met dien edelē schat moecht ghy
alle v sonden en pine lichtelijc af leggen.
En ghi moecht v met so groot berou/ op
set/ en liefde tot god keere/ al waren v son
dē so groot/ als alle creaturē doē mogen/
si wordē v in een ogenblick so volcomelic
vgeuen/ of ghi geen sōde gedaen en hadt
Wāt god ontfant dē mensche so hi hē vī
det/ en wil nī gedenckē wie hi geweest
is. ¶ En wāneer dā die liefhebbēde sie
le bedēctet/ dat die edel heer haer niet al
leen hare sondē vergeuē wil/ mer ooc ge
werdicht tetroostē/ en met nieuwer gra
tien voort te helpē/ so wort sy somtidē ont
stekē met so groten berouwe en onweer
dicheyt op haer seluē dat si god niet alleē
bidt haer sondē/ te willē vergeuē wer synt
goetheit/ mer oock begheert si daer voer

straffinge te kōdē sijnre rechtueerdicheyt
 ter eerē / en hoe haer god meer troost / hoe
 si hooger achtē haer mistaet. En die daer
 toe comē conde / dat hi gods rechtueerdic
 heyt so lief hadde / als sijn barmhertich /
 dien sondē alle sijn sondē eer verdroocht
 sijn dā een drop waters in eenē heetē ouē
 wāt die mēste hadde hē selue dā heel ver-
 tegen

Dan veel ghebreken en hin-
 dernissen eens goeden leuens.

Squis vult venire post me / abne-
 get semetipsum. Math. xvi. Ope na mi
 romē wil / die moet hē selue vertpēen ver-
 lochenē. Die cristo toe horē wil / die moet
 sijn vleesch crupstē met sijn sondē en wellu-
 stige begeertē. Men vint gheenē anderē
 wech tottē ewigen leuē / dā die sondē te
 wederstaē / te latē / en wt te steruē en also
 god met liefdē aen te cleuē en aen te han-
 gen. Wāt die godlike wijsheit en wil niet
 gaē in een boeswillige siele / noch woonē
 in een lichaē dat den sondē onderworpe
 is. En als eē steen vā naturē nederwaert
 sintt alsoe moet een puer reyn siel vā allē

aenleuen & gebrekē en vreemd liefdē ge-
suuert opwaerts in god vlieten/ dat haer
natuerlycke rust stadt is/ daer si toe ghe-
scapē is. En gelijc als die sonne alle crea-
turē ouerschijnet: also luyctet ooc die god-
lycke genade ouer alle menschen die in de
se werelt comē: en is bereet alle menscē/
te helpē: die dat vensterkē haers vrpē wil-
len voer die godlycke sonne op toē/ en niet
soudē en gebrekē willens niet toe en hou-
den. Die sondē en gebrekē die ons tusscē
god hinderē/ sijn menigerley: die een opē
baer die and verborgē/ en die menscē wer-
den vsceydelijc beweecht tot sondē/ die eē
meer dā die and/ die een aldus/ die and al-
so. Si comē doch gemeynlijc wt desen na-
gescreuen hidernissen en bosen wortelen
der onduerchden. **D**at eerste gebreck
is/ onghoordineerde eyghen liefde tot hē
seluen/ oft tot eenige creaturē en geschapē
dingen/ wāt alle liefde dye dat herte des
menschen vbeelt/ en verstroyt of verstroyt
of ooc verlāgen te zee doet/ om dit of dat
te hebbē/ te sien/ te horē/ ands dā puerlijc

ter eerē gods d; is een ongeordineerte cre-
 atuerlike liefde **D**; is inden eerstē de liefste
 en begeerte tot tijtliche dingen/ als gelt:
 goet: hupser: cleyd; cleynerre: doerke scod
 boeke en and digen diemē gebreukē mach
 si; h; vā noot: of n; vā noot diemē begeert
 en met sinliche lust besit: en metter herte
 daer op rust: also oft hen genomē worde
 so thn si seer overdich en ongeduldich **D**e
 se luydē staē in eygēscap voer god wāt de
 rechte armoet des geests: is d; die mēscē
 alle dic also besitte: d; hi also v; p en ledich
 in sijne begeertē bliue/ of hi des nyet en
 hadde: en is alcht bereet dat te late: wan-
 neer god of sijn ouerste willē **E**n wāneer
 hem dat wer gods vhenckenisse af geno-
 men wort dat sijn redē en wille daer mede
 te vreten; h; of wel ter sinnelicheyt swaer
 is: dat en scade niet. **D**at and is sin-
 nelijke wellusten en genuechte te zecr in
 etē: in druckē: in p; el gedachtē/ woerdē en
 werkē aē geselschap: lichtuerdich; lachē/
 clappē nyen tidinge hoē: en and onnutte
 wtloopen of wtgaen wer die vijf sinnen

wet sijnlijcker liefde / sond' redelijcker oor-
sake / wāt hier mede verliestmē alle smaerck
in geestelijcke oefeningē / wāt een sijnlijck
mensche en smaert nyet wat dē geest toe
behoort / en die godlyke wijsheyt en wort
niet geuondē bi die een saecht leuē voerē
Dese wellust begeert en genuachte indē
sinnē / boget en trect d' herte vā dē hooch-
stē goet / om te rustē op dese sijnlijcke sno-
de dingē / en verstroyt dat gemoet / en ver-
houdet die godlijcke liefde. Daer om sal
een goet mensche alle dinc gebruyckē / en
nutten met bescheidenheyt / na die noot-
drift sijnre francheyt / en d'pe sorghe des
vleesch niet doē met begeertē / dat is eten
drinckē slapē wakē / en wat hi niet ontbe-
ren en ooc sond' lust niet wel gebruycken
en can / dat sal hi al mettē wercken laten
vlieten / en geen bliuēde sinnē daer op set-
ten / en daer op niet rustē. noch in sijn hert
te seer latē stadt behoudē / also sal hē god
sijn nootdrift wel gonnē om sijn lichaē
te sterckē tot dē dienst gods. **D**at
derde is hem seluer te soekē in allē dingē

wt eygen liefde om sijn eygē profijt / dat
 is om scāde en scate / opsprake / verlies tye
 sijn goets vstoringe der ludē / knagē der
 consciētiē / die pine der hellen / en des ve
 geuiers te verhoedē. **O**f om gelt en goet
 vriescap en gunst / eer / en prijs / vāden mē
 sche / of soete deuotie en geestelyke smaec
 en alleen dat loon vā dat hemelrijk vā
 god te verrigen. **H**ier om latē dese men
 schen veel sondē en lust der werelt / en doe
 grote penitētie / met beden / vastē / waken
 en and goede wercken / niet princēpalijck
 wāt god dat opperste goet is / wāt wiltē
 si dat si vā god gheen loon ontfangen en
 soudē hier of hier namaels si en diēten hē
 so getrouwelijc n. **E**n si achtē haer goe
 de werckē groot / en rustē in haer seluen /
 en gloriē meer in haer verdiēst / dā in de
 vryheyt der kind gods / die onse heer **J**he
 sus met sijn bloede ghecocht heeft / daer si
 waerlijc in gloriē soudē. **O**ch hoe on
 roep en stinckēde is dese meprūge voor dē
 oogē gods die al sulcke goede wercken te
 scandē maect / want si soeckē haer seluen

meer dā die puer liefde en eer gods / ende
daer om heeft si hier hare loon ontfangen
En wāt dā die meyninge alleē sreytes
die kind gods vandē kinderē der verdoe-
menis: en alle oīe salicheit leyt aē eē puer
wel gerechte meynige / die o lary weinich
menscē hebbē / so ist bouē al van note / dat
die menscē in allē dīngē die si doē oft latē
lidē oft begeerē willē / simpelijc die oogen
en meynige haers hertē alleē tot god hee-
ren / soekēde en begeerende in alle dīngē
niet ands / dan puerlijc die eer glorie ende
dē alre liefstē wille gods / en verrey ophē
seluē / en ophaer profijt / wat god met hē
doen wil / in tijt en in ewicheyt / dat is hē
alleens / en in wederspoet sijn si blijde en
geduldich ter eerē gods / dat is een teckē
eenre goeder / oprechte meynige **D**at
vierde is eppen behagē / en verborgē ho-
uerdicheyt / die een menscē / triget om sijn
goede werckē en oefeninge hē seluē daer
in vheffende die hi groot achtet / en wort
det also vā sinē duechdē gheergert. **D**ese
vallsche recht uerdicheyt stinct voer god:

eñ behoort ons lucifers bannier/want si
 roet wt eenē ongestorū houerdigē grōt
 dat die mensche hē pemāts derf gelijcken/
 oft verheffē/eñ meent dat hi wat is/ende
 daer om is hi alrijt geneycht eenē anderā
 te ordeelen/eñ alle dinc int quaeſte te kee
 ren. **S**een dinc en is so scadelijc noch mis
 haget god soe seer/als houerdicheyt/eñ
 pdel glorie daer menich mēſche om vā god
 verlatē eñ verlorē wordet/dye niet alrijt
 en blijft op een ootmoedich behennē sijn
 re ſnootheyt/eñ verachtē sijnſ ſelſs.

Dat vijfste is dat sommige mensche te zeer
 geneicht sijn op menscelijke gonst/lieſde/
 vrieſcap/eñ eer te hebbē of te houdē/daer
 om sorgē si te veel/eñ doē somtidē dat sij
 niet doē en soudē/of verſlymē daer si toe
 gehoudē sijn/op d; si niet bespot/veracht
 of gehaet en werdē/eñ liden dic in geeste
 liken voortgāt verder felike scaden/wāt
 al vint mē luydē die niet en begeerē eere
 of prijs te hebbē **S**o vint mē doch seer lut
 tel eñ wepnich mensche/die hen seluē also
 te gronde ſteruē/dat si vā hertē begeerē

of hen dies niet en ontsiē van die menscē
bespot/veracht/verdruet en verwope te
sijn om Christus gelyc te werdē. **D**at
seste is/dat si bliuē epgēwillich op haren
epgē sinne/en en willē hen seluē god noch
haren ouerstē niet te grōde ouergēuē/en
hebbē veel vtiens indē dingē dat maect
onvrede en gedeylde hertē. Die vyve wil-
le/is dat scoōste clepnet dat god dē mēscē
ghegeuen heeft/daer doer is hi sijns selfs
meester goet en quaet te doen. **E**n mē en
vint geen meer d hindernis dā epgē wil-
licheyt/en dē epgen wille na d sijnlicheyt
te gebruyken/en niet na raet vā eenē an-
derē/wāt dat is eē fundamēt daer alle sō-
den en onduchdē op rustē. **E**n als men
dit fundamēt vstoert/en dē wille cā gela-
ten en vtpen/so vallē die murē van Jeri-
cho/ dat sijn alle gebrekē af/en die mēscē
coēt op de rechte strate tot god/dat hi ihs
selfs machrich wordet na d redē te regere
Dat seuenste is/dat si haer natuerliche
gebrekē niet en steruē/en alsoe werden si
lichtelic beweecht met bitterheyt en toer

ne op haer ouerste en op haer naeste/wa-
 neer si hare wille niet en volgē. En som-
 mige menscē dragē afgonst/haet en nijt/
 en begerē and luden te vstorē en te bedro-
 uē/en werdē lastelijc en verdrietelijc allē
 die met hen leuē. En wāt si crac en gebre-
 kelijc in hen seluē sijn/en een vat vol son-
 dē/so siē si eenē anderē ooc aē mettē selue
 ooge/als eē senijnde basiliscus/en oordele
 alle dinc tenerchste/met veel achterclaps
 en opspreken/ghelijc in hare grōt boose
 sijn. En si beniden ooc sōhts ander men-
 scē hare weluaert/en die gauē dpe si van
 god of vā menscē ontfangen/en soudē hē
 gern helpē benemē of belettē en tot gebre-
 kē treckē/mochtē si/en die sondigē in den
 hepligē geest. Die oock op haer ouersten
 murmurete met bitterheit/dat is een du-
 uels dinc/wāt als Augustin⁹ spreect/dat
 indē oudē testamēt d; volc vā Israel god
 npe so swaerlijc en vtoernde / als doen si
 murmureerde op haer ouerste/die in go-
 des stadt stondē. Men dese menscē is clep-
 nē hope dat si aldus voort gaē mogē/wāt

dese nidiſcheit / murmuracie / en eygēwil-
licheit is een dochter des viāts vāder hel-
len / een voerbode der eewiger pinen / een
wortel des helſcē vrāts / die alle goete wer-
ken verſlindet / en de ſiele dupuel formich
maect. **D**at achſte is ogeordineerde
nauwichheit en anxt der conſciētien / die ſi
met geenē biechtē te vrede geſtellē en cō-
nen. **E**n dat coēt daer wt / wāt ſi ſoekē en
ſtaē te ſeer op hen ſelue / en en betrouwen
god niet genoeg / en en wachtē hen nyet
voer haer gebreke / en en arbejdē n; neer-
ſtelijc om hen te beterē / daer om coēt deſe
onvrede vā vreesen der conſciētien / en n;
vā liefde tot god. **E**n wāt ſi god niet zeer
lief en hebbē / en niet geheeld meninge n;
getrouwelijc en diene / daer om hebbē ſi
ooc tot god cleyn betrouwē **W**āt ſo meer
liefde tot god / ſo meer betrouwēs. **E**n ſo
meer dācberheyt en beteringe des leuē
ſo meer vreds en ſekerheyt der cōſciēt
en **E**n wāt deſe lypdē op hen ſelue te zeer
ſtaē met eygen gedunckē / en lief hebben /
daer wt coēt ooc h; dat ſi voer hen ſelfs te

veel angst en̄ soige dragen. **D**at negē
 ste is/te veel soigē en̄ becōmernis te dra-
 gen met wtwendige dingē / en̄ te seer be-
 weecht werdē van liefde en̄ leet / rijcliker
 dingē of toe vallēder dingē / als Paulus
 spreckt **Thimo. ij.** Niemāt die god dient be-
 cōmert hē met wereltliche sake. **E**n̄ onse
 lieue here leert ons **Math. vi.** dat wij niet
 te seer soige dragē en̄ sullē / dan alleē voer
 dat rijc gods / die and̄ dingē sullē ons toe-
 gewopē wordē. **M**er nu lopē die menscē
 en̄ soigē / en̄ ondwindē hen veel te zeer ve-
 le dinc / en̄ martelē hem / seluē / en̄ h̄ heel
 wtgestort op die wtwendige becōmernis /
 also dat alle hoekē der sielē vol sijn / en̄ rō-
 nen selden met rechter hertē op god ghe-
 denken / en̄ niemāt wil hē te grōde laten
 en̄ betrouwē tot god. **A**l wort den vrucht-
 barē arbeit in̄ heiliger schrift gepresen
 so wordet doch zeer gelastert alle soichvol-
 dichēpt en̄ verstopinge des herten: wāt
 si leet die liefde / en̄ leetet dē menschen in
 veel becoringen en̄ strickē des vtants / en̄
 die sinlichept / en̄ die nature reigē geweld

eñ werdē beweget tot wellust/ pdelheyt/
eñ onduchdē/eñ si vdupstert dat vstant
eñ en laet die nedste crachtē der sielē tot
veeninge eñ stilheyt des hertē niet comē/
noch de ouerste crachtē van beeldē eñ for
men bloet werdē. **S**egt ghi arme mēsche
waer om en betrouwt ghy den genadigen
heer niet/die v so veel goets gedaē heeft/
eñ wil v daer toe dat eeuwige leuen geuen
Betrouwt hē dat eeuwige/waer om en ge
looft ghi hē dā die snode aertse sake niet?
Een mēsche mocht lieuer gebrec een wep
nich lidē/dan met so veel pdel sorgē/die he
melice dingē versumē. **A**pet dat ghi god
bekorē sult **G**hi moecht wel uwē staet eñ
roep eñ gehorsaēheyt genoch doē. **D**och
niet met so veel sorgē eñ aentleuē of god
doot waer. **L**aet god mede regerē/eñ loe
ket god tene eerste eñ voer al. **D**at tien
ste is/traesheyt/lauwichheyt/eñ verdriete
licheyt inden dienst eñ liefden gods/daer
wt coēt dat een mensche sijn hert upet wel
en vwaert/eñ repn houdt voer alle pdel
eñ boose gedachtē. **D**at die pdel fantasie

van dingen die in hē seluen niet boos en
 sijn/en daer oot gheen nut aen ghelegen
 en is/die hinderē; eer/en bewysen eē ydel
 hert/daer niet veel godlycher liefdē in en
 is. **M**er die boose en quate gedachten en
 begeerten tot sondē/diemē met lust ouer
 denct/hoe wel dat mē niet volcomen con
 sent en geeft/die wē grote schade/en bedroe
 uen den heyligen geest. **E**n dese twee ge
 breken comē gemeylyc wt onachtsaem
 heyt/en ongestorwēheyt/dat wi ons niet
 neersticheyt niet en dwingē tot godlykē
 dingen en vsumen onse tijt onuttelijc.

Dat elfste is in die gauē gods te zeer te
 rustē en wellust daer in te seer te soecken
 wāt sommige menschen doē alleen haer ar
 beyt en gebet/om soete bemindelijke lief
 de/en geestelike smaet vā deuotie te heb
 ben. **E**n si meynē dat dit die rechte liefde
 gods is/of dat si dit crigen doer haer ver
 dienst en heilicheyt. **S**ommige menscē wer
 den vā naturē haest beweecht met van
 deringe vā butē/tot innicheyt/en liefden
 tot god/als hen dūct en meynen dat selue

godlyc si. **M**er niet het is haer eygen na-
ture. **E**n dese mēschen vallē voort in ghe-
richeyt/altijt meer begerende/dese soetic-
heyt/deuotte en visionē of opēbaringen
en rustē daer in met lust en eygenheyt al
so dat si daer meer op denckē/dan op god
en gods wille. **E**n wanneer hē dese gauē
ontogen wordē/so wordē si traech en heb-
ben vdrzet tot geesteliken dingē. Dese ga-
uen al te samē sijn si vā god/of sijn si vā
naturē salmē daer om vā god begeren en
gebruyckē datmē hē seluer te badt steruē
mach in allē dingen/en hē vierich tot god
keeren/en doer die gauē voerdaē in god
dringen en god euen getrouwelijc dienen
met dē gelooue/en met blooter wseliker
liefden/in lief en in leet/hi geust oft hi ne-
met/want die vā god daer om alleen ghe-
geuen werden/besonder den aonheffen-
den menschē wanneer si hem eerst vā
werelt tot god keeren/om daer mede dpe
selue also lange si swack sijn te onderhou-
den. **E**n als alle dinck dat wi vā god ont-
fangen mogen/niet ghestelt en wordē op

een bloot steruē en gelatēheyt sijns selfs
 in geest en in nature / onder dē ald' liefstē
 wille gods / so eest v̄mengt metter naturē
 en met eygen soecken **Dat. r̄ij. gebrec**
 is een diepe oeffeninge inden v̄stande en
 sinne alleen / met subtilen studerē ind' heyl
 liger scrift / en in anderē consten / daer die
 begeerlike cracht met liefden in god (als
 die vrouwe) n; voer en gaet. Dese en sma-
 kē niet hoe soete dat die heer is / en en oefe-
 nen hē niet principelijc ind' scrift: ten eynde
 dat si hē seluē leeren bekēnen / v̄rijen en
 v̄smadē / en met vieriger begeertē met go-
 de v̄eenicht wordē. Daer ō worden si ydel
 hoemoedich / en groot in haer sinnē / en si
 glorieerē / en houdē veel vā hē selue / en ver-
 siten haer hooft en sinnē sonder vruchte /
 wāt god geen houerdich; liden en mach

Dan een volcomen steruen
 alre ghebrieken.

Dat beginsel eens geesteliken leuēns
 is / dat die salijch; sterue met een
 volcomen afkeer vā allē creatuerlikē din-
 gen daer si op plach te rustē / en dē ewigē

godlikē dingē aen hangē/daer ō moet de
mensche sond̄ onderlaet met menigē har-
dē wederstāt manlic stridē/met eenē vas-
ten bliuēden goedē opset tegen sijn gebre-
ken als houerdichept/pdel glorie/ghie-
richept/oncupshept/toornicheit/haet en̄
nijt/eygenwillicheit/gulsicheit/lichtueer-
dicheit aen woerdē en̄ werckē/en̄ alle an-
der boose gebrekē wellustige begeertē en̄
sondē. Doort ooc tegē alle sinlycke liefde
tot creaturen/en̄ ongeordineerde sorge
voer tytlike dingē/en̄ tegē al dat ny puer
god en is/of gods eer niet puerlyck mede
ghemeynt en wort/en̄ ooc besond̄ die sin-
like liefdē tot eenigen sondlingen perso-
nen/wāt die vā gelijcheit der naturē seer
sorchlyc is. **H**i moet hē alsoe hoeden
en̄ reyn houdē van sonden/nacht en̄ dach
dat hi willēs en̄ wetēs nyet een dagelike
sonde soude willē doen/ō de doot te steruē
en̄ nemen in hen seluē althit waer die wort
tel der ōduercht/dier seer veel in sinē inwē-
digen grōt/daer die ploech der goed̄ oefe-
ningē ouergegā heeft) yborgenlyc bliuē

steken dat sijn die quade toenepginge tot
 houerdichept ocshept/toern/haet ende
 nijt/sinlijcke begeertē/eñ dier gelijck/die
 wel grote ludē in haer oude dagen (als si
 deser wortel niet acht en namen) hebben
 omgeworpē. **Eñ** waer die mēste hē alre
 meest toegenepcht vint dat moet ghi den
 meesten wederstāt doet/eñ dat sal hi doē
 ter stōt metten eerstē als hi dit ghewaer
 wert/met eenē volcomē af keer tot god/
 eñ en laten dit niet toeuē wāt si seer haest
 dat hert beuleckē/eñ also cā hi lichtelijck
 alle bekoringe sond arbept ouerwinnen.
Mer die de cleyn gebrekē vacht / die coēt
 voerd aen tot den grotē. **Eñ** hoe låger dz
 si in hem bliuen so si stercker wortelē / eñ
 so hi vorder dan daer in coēt / so seer sorch
 liker om hē staet/eñ loot hē suerd worden
 moet/sal hi ommermeer daer wt comē.
Die duuel is ooc alcht bi os eñ waer toe
 dat hi die nature alre meest genepcht vint
 daer menct hi hē ond eñ helpt die oduchte
 sterckē/eñ gaet o als eē grimende leeu/eñ
 soect alle list/eñ behēdicheit sond ondlact

en hi merct scerp oft hi een vie in ons vōte
sond aendacht en dat wi een veynster on-
ser sinnen open vergaten of een quade ge-
dachten in ons treckē/en ons niet hoedē
ter stōt sluypt hi in/en stelet ons alle onse
goet/mer als hem een kersten mensche vā
ben duuel laet ouerwinnē/dat is recht of
een wel ghewapent man hem leyde voer
een vlyeghe/en liet hem doot bitē/en coēt
hi also in die and werelt/dair sal hi eē mar-
telaer en een spot alre duuelen werdē/dat
sal hem weeder doen dan alle sijn pijn/en
also veel grooter hulpen/en genaten con-
nen wi nu crigen van god (oft wi willen)
teghen die sonden te stryden en verwin-
nen. ¶ Daer om wilt ghi alle v viandē
ouerwinnen so sulde ghi die werelt:ende
alle oorsaken vlyen/v vleesche met beset-
denheyt castien/en den duuel met uwen
ouerigen ghebede verbernen/en maken
dat lichaem onderdanich den gheest/en
breken met ghewalt dje ketene der boos-
heyt. Doe haest als ghi eenighe boose toe-
nepghinghe ghewaer werdet so keert u

met grooten ernst / van stonde aen daer
 af / en loopt in allen nodē tot god / met een
 re saliger verworpēheyt d'hus selfs voer
 die voeten sijre barmherticheyt als een
 arme trancke bedeler en sondige knecht /
 en legt god uwen boosen onghestouwen
 gront voer met ootmoediger vreesen / en
 blijft daer bi / en betrouwēt hē vast / en of
 ghi vā stonde aen niet verhoort en werde
 so l'ydēt v / en en breec niet wt: aē woordē
 of aen wercken so s'yt ghi seker. **G**hi
 sult v ooc alr'yt in allen dingē gewinnen
 met deuotē gebedē / god uwē noot te cla-
 gen / en met hē te sprekē / wāt hi is alleē v
 getrowe vader en vriēt / die v alle goet ge-
 uen en alle quaet af nemē mach / en daer
 op sult ghi v betrouwē en hulpe settē / en
 niet te seer op mēscen / of op v seluē / anders
 v'inde ghi v ten leste bedrogē ind' waerhē.
Ghi sult ooc die toenepghelicheyt en d'pe-
 beeldē der vorledē sondē verdriuē met dē
 beelt ons heerē **J**esu cristi. **G**od heeft dē
 crupdē en steenē grote cracht gegeuē te-
 gen de crachedē des lichaēs / wat crachtē

meyne ghi dā dat hi gegeven heeft sijne
hepliger passien/om alle stercheyden der
sielē te genesen: Daer mede sult ghi v leg
gen voer die voetē dijns hemelschen va
ders/ en bidden hē doer een pegelijc punt
des lidens/ dat hi v te hulpe come/ want
vand' minster gedachtē/ diemen dencken
mach vand' passien Cristi/ oft datmē som
tijdē een cruprefix deuotelijc met bewe
gender hertē aensiet/ daer ontfaentmen
vāden mildē heer sonderlinge genade af
Dat beelt en forme Cristi sult ghi dragen
in uwen wtwendigen mēsche/ en voer v
nemē tot allen stondē/ in allen steden en
werckē/ in lieue en in leet/ vā binnē en vā
bupten. **W**ilt ghi eten/ so nettet v broot in
zij bloedige wondē **A**s ghi drinct/ so dēct
op sinen bitterē dranc aen dē crups **W**ast
ghi v/ so denct dat die goede heer v gewal
schen heeft met sijn bloet. **S**aedp slapen/
so denct dat die heer slap op dē bedde des
crups/ en legt v hooft op d' pluymcussen
sijne doorne croone **M**er in uwē inwen
digen mēsche/ in v herte sult ghy drucken

dat beelt sijnre afgrondiger liefdē / die hē
 daer toe dwanc sond onse vdiens / so veel
 te ljdē / voor sijn armoet / ootmoedicheit /
 saechtmoedich; / stantuaastich; / verworpē
 hept; en alle duechdē. Hier mede sullen al
 le v gedachtē en begeertē in sijn puer lief
 de v wandelt wordē. **M**er op dat die
 gracie gods in v stede vidē mach; so moet
 ghi v seluē ooc helpē; so helpt v god / ende
 vlpē en schouwē na alle dijnre macht alle
 oorsaken der sondē; die v ald meest treckē
 en altyt waer nemē; en opsiē op v gedach
 ten; wordē / en wercken; op alle stedē wt
 wendich en inwēdich; en regerē met dijn
 vstant als met eenē toome uwe gedachtē
 ooren; oogen; tonge; en handen; dat si niet
 vlaten wordē met booser vrijhept; en laet
 v reden en verstant in allē wercken voer
 gaē; wāt daer die sinlike wtloop te snel is
 daer coēt alle quaet af. **E**n bouē alle const
 leert v tonge behoedē met alre macht vā
 onnutte woerdē; daer de eere gods en der
 sielē salich; niet aē gelegen en is. **W**āt vā
 alle pdele woerdē sullen wi reden en ant

woorde geue als god selue spreect. Daerō
lept sinte Bernaert ic vmaledie veel slap
pens van buptē/mer met gode te spreken
des mach niet te veel sijn. En alst vā nos
de is te spreken/dat sult ghi doen met soe
ter herten/en goedertierē woerdē/corte
lijc en ootmoedelijc/en af snidē die oorsa
ken vā veel pratēs. En en doct geenē mē
sren merkelic wederstāt met woerdē. Laet
eenē pegelijcē recht hebbē/diet omer heb
ben wil/en behoudet uwē vrede met god
en en geuet niemāts een oorsake tot ver
stoernis. bewaert ooc v ogē waer ghi sijt
want veel boose indruickē intogen en sca
de daer doer comen. **L**aet die werelt
die werelt sijn/want alle dingē vergācke
lijc sijn behaluen god alleene /dwinget v
vroech tot dē dienst ons heerē/so sal v god
die waerhept leerē/en ghi sult v in uwen
oude dagē en int eynde vblidē/dat begin
sel is hart/mer die liefde gods/en een goe
de gewoōte makē alle dinc licht. **V**rijc en
is niet vā deser werelt. **O**ch woude pemāt
so grotē arbept doē om god te crigen/als

menich dwaes mēſce o goet en eē deſer
 werelt / men ſoude ſijn ſterfdach vierē en
 hi ſoude beloōt werdē als eē martelaer.
Daer o arbept altyt o den grōt dñs hertē
 repn / bloot / ledich / arm vā geest: en onbe
 rōmert te houdē: also veel als mogelijc is
 dat geē creaturē of boſe begeertē daer in
 te ſeer geprent en werdē: of ruſtē: want ſi
 verſtropē d; hert en verblindē d; gemoet
En bliuet in afgelreypdēhept alre toeval
 len / in ſtilh; des herten en gemoets. **R**e
 met geen dinc aē: dat v niet beuolē en is:
 en laet varē v ſtadelijke wtlopē. **W**āt ee
 nichept: ſtilhept: en verſamēheit des ghe
 moets ſwigē en eē ſtadich ernſtich bewa
 rē des hertē: en gods inſprekē: is dat rech
 te fundamēt eens godliķē leuē. **H**et
 is ooc vā noode eenē aēheuende of begin
 nende menſche: dat hi eenen vrient gods
 dien die wech roudich is: of te minſten ee
 nen erlijcken: vromē biechtuater wt kie
 ſe: die hij alle ſijn noot openbare: ende in
 gods ſtadt gehoorsaē ſi / op dat die mēſce
 niet op hē ſeluen en ſtac: en vanden duuel

bedrogē en werde/die hē wtgeuē rā vooe
een enghel des lichts. Doch sal hi butē v
biechten sond noot geen grote cōuersatie
vā lichtueerdicheyt daer mede hebbē/op
dat hi sijn geestelike scaēte enontsich niet
en verliese/en een hindnis daer wt en co
me eens gheestelijckē voortgangs.

En merckelijck onderschept
der ghebreken.

De wel dat wi wt crācheyt oser na
turen alle dagelike sonden niet ge
frouwen en connen/so mogē wi nochtās
doer die gracie gods alle begeertē tot da
gelike sondē in oīs seluē wel steruē/en dat
is ons ooc vā node/wāt dat is een begin
seleens goeten leuēs. Hier is te wetē: dat
een groot onderscept is tusschen toevallē
de gebrekē/en bliuende gebrekē. Die toe
uallēde of vlietēde gebrekē comē wt crāc
heyt. Als die mensce bi hē seluen alleen is
so en begeert hi n: dat sijnlyc oft sonde is
buten nootdrust/als p̄tel clappē p̄del ghe
selfcap/wel eten en dricken/p̄del eere. **¶**
en is bereet te latē wat god gelatē hebbē

wil. **M**er als hi cōt tot d'oorlake/so valt hi
 lichtelijc in dagelike sondē/en als hi wed
 tot hē seluen coēt:so ist hem leet: en keert
 hē volcomelijc vā al dat god mach mischa
 gen:en en laet n;wetens en willēs enige
 staende gebreken'in hē bliuen met sijn cō
 sent. **D**it en scadet so veel niet wāneer die
 grōt oprecht is:en alleen die toenal boos
 is:en also wordet vā god ter stōt vgeuen.
Die and' staende of bliuēde gebrekē sijn
 seer scadelijc:daer sijn menscē mede beuā
 gen die voer en na:als si v;yp sijn van alle
 oorlakē/so ledigen si haer daer toe o'bege
 ren te hebbē:en te crigen oorlakē tot p'el
 hept en sondē:als tot lachen:clappē/spe
 len:eeten:drinken:nieuwe tidinge te horen
 hen seluen te v'heffen en eerē:eenen ade
 ren niet te werderē:of oot te v'achten:en
 te bed:oenen:ghelt of goet:cleederē boec
 ken:hulsen:huystraet:oft and' sinlichept te
 crigen en besitten:en dies gelijke des god
 niet een rechte oorlake en is en bliuē daer
 bi en rusten daer op met lust/dan besittet
 die creature die stadt gods in haer herte

Dese menschen en sullen nemmermeer
voort comē/so lange als si alsulke begeer-
ten der dagelijker sonden wt den gronde
haers herten niet en steruē/en het biech-
tenen helpt hem niet veel/wāt alschinen
si wat berou te hebbē / dat berou en coēt
nochtans niet/wt den rechten warē grō-
de haers herten/en alle hare goede wer-
ken sijn bedect met onvolcomēhept. Dese
gebreken sijn ghelijc als een dicke swarte
huyt of vel (recht als ossen hoofden) ope
haer inwēdige oogen: dat is dat verstāt/
bedeckē/en verblindē/dat si hen seluen n-
en behennen/en die godlijcke gracie hen
niet en mach ingaen / dese huyt vallet hē
voer haer binnenste oogen en oore ter sie-
len dat si niet gesien en connē/en bliuē al-
so gaen. xxx. oft. xl. iaer/ in een goet schinē
de staet/en windē also veel glosen om hen
te ontsuldigen/als dat het sleyn is/en n-
veelen scadet/en duncken hem wel daer
aen te sijn/dat si hem voer openbaer wot
sonden hoeden/en maken grote hindnisse
recht als stercke muren voer ope werckē

gods: en en willen hē seluē voer god nem
 mermeer te gronde laten: en beteren hē
 selden: wāt wat mē hē sepr: dat en gaet hē
 niet ter herten: recht oft si ontslapen wa-
 ren. En si hangen aen hē eppen gedunchē
 als aen eenen siden draet: en wandelen bi
 na op der hellen mōt: en sijn so na dē woer-
 sonden/dat si daer somtijdē in vallen eer
 si hen hoeden. En dese menschen en iker
 niet veel (ic swige der opēbaer sondaren)
 si en vallen onuerstiens/en onberept in de
 stricken des doots / en en weten niet wel
 hoe si met god staen. En of si doer die on-
 uerstiēlyke doot eēs verrast werdē in doot
 sondē/so coēt die duuel en voertse met hē
 sondē weder seggen. **D**ese ghebreken
 sijn nu so ghemept dat iammer is. Een
 peggelijck wil sijn wijse ende manier heb-
 ben: en houden: ijn profyt ende ghemark-
 soekē. Och wat salmen iammers sien aē
 den ioncten dage: als alle hertē ontderē
 werdē: en alle haer woerdē: gedachtē: en
 werckē opēbaer sullen: ijn: oft si gods eer
 oft hen selse profyt en lust/daer mede ghe

mepnt en gesocht hebbē. **W**istē dese ludē
hoe sorgelijc dattet aē haren lesten eynde
om hē staen sal/waer si hē nu niet en bete
ren/noch hen nyet en leeren steruen haer
merch mocht in haer beenen vdooren vā
anrt:en mochtē wel weenē dach en nacht
Wāt of si wel doer die barmhertich; gods
behoudē wordē so moeten si doch menich
taer indē wallenden ouen siedē en bradē
en so onmenschelickē vegeuier liden (als
Augustinus sprecht) meer dā oft alle mar
telaers pine te hoop waer en soe grooten
loon ontberen voer elcken wellust en ghe
nuerchte die si in haer nature so gebuypt
hebbē tegē god en ongebetert in die and
werelt met hen bringē/bekendē si dat nu
eer si een dagelijke sonde deden tegē god
met willen si lieten hen eer haer hooft af
slaen en alle dage een nieuwe pijn aē wē
daer o ist wond dat niet alle menschen der
naturē also vūp oorlofen geuen wāt daer
en is geenen rechtē vrede noch vruerchde.
dā in god alleē. och hoe salich is die siel die
haer seluen sterft hoe claer en reyn wott

si vā sonden en vā allen vreedē begeertē
 hoe rustelijc vā herten / hoe vry vā pijnen
 hoe vreet van alle vreesen / hoe vheuen in
 den geest / hoe veenicht met god / hoe salich
 inder ewicheyt. Amen.

¶ Vanden weghe der duechden /
 ¶ Erst van ootmoedicheyt.

Die rechte werch tot god is niet an-
 ders te vindē / dā alleen doer eē af-
 steruen der sondē / en een oeffeninghe tot
 duechdē / en in dē werch der duechdē moet
 men bliuē / en niet daer wt wijkē / ter rech-
 ter siden of ter linker / anders sal hi dwa-
 len sekerlijc / al hadde hi ooc met beschou-
 wen leuē ond die sterrē des hemels gene-
 stelt. ¶ Die nu emmermeer voort comē
 wil / die moet die edel duechde d' ootmoe-
 dicheyt voer eē fundamēt in sijn hert leg-
 gen en totter doot toe behoudē / anders en
 ran geestelijc bouwen / staēde bliuē. Dese
 edel duechde heeft onse lieue heer Iesus
 christus in sonderheit voren / en ons met
 woerden en wercken gheleert. Math. xi.
 wāt hi spreekt. Leert vā mi wāt ic saecht

moedich ben/en ootmoedich van hertē:
daer om noētle. i. Pawels die duecht xpi
seggēde. ij. Cor. xi. Ic wil mi gaerne v̄bli
dē in mij sieheidē/op dat in mi wone die
duecht xpi. **O**otmoedich; is een neū
moedichept/dat is een inwēdich ned̄ boō
gen/oft ned̄ nepgē des hertē en̄ gemoets/
voor die hoghe weerdich; gods. **O**m dese
edel duecht te v̄rigen/so moet ghi die sel
ue vā god (daer alle goet af coēt) hertelijc
altijt begerē en̄ bidden. **E**n̄ daer na suldy
vergaderē alle die crachtē uwer sielē/en̄
aensie met liefhebbēde oogen/wat god is
en̄ dat god so ombegripelijckē groot/etel
en̄ machtich is/d; hi alle dinc v̄mach wat
hi wil/al waert ooc hōdert dusent werel
dē/en̄ noch ontallikē veel meer te sceppē
te regerē/te veruullē/tonderhoudē volco
melijc/sond̄ eenich gebret oft arbeyt/dat
waer hem moghelijc in eenen oogenblic
met eenen simpelen wille. **D**es ghelijcke
is sijn wijshept alsoe grondeloos/dat hij
hem seluen en̄ alle creaturen/alle gedach
ten/woerden en̄ wercken alle sterren des

hemels / alle droppen des waters / alle ho-
 ren der eerdē / en alle dinck opt alre diep-
 ste kent / weet / en altyt aensiet / hi is ooc so
 ouermateliykē goet / dat sijn ewighe ghe-
 trouwe / liefde ende soeticheyt / daer hi alle
 creaturen mede aensiet omvāget en lief-
 heeft / met geenre ondācbarheyt of sondē
 die pe' gedaen sijn / of gedaē mochten wer-
 den / gelest of verbitter wordet. **G**od bli-
 uet altyt gelijcke goet / en bereet met gro-
 ter begeerten allen menschen / en sondarē
 so veel goets te doen / als hi seluer is ende
 vermach inder ewicheyt / en hi en cā nie-
 māt quaet gedōē. **A**leen als wi onsen vrp-
 en wille niet willē tot god kerē / dat maect
 ons alle pijn en liden in ons seluen / en be-
 hindert dz wi ter goeth; gods niet otfanc-
 helijc sijn. **D**oortāē siet / dat hi so machrich
 en goet is / dat hi alle dinc vā niet geschapē
 en ons menschen tot sulcker edelheyt en ee-
 ren voren / heeft / dat ick niet wel en weet
 hoe hi ons meerder edelheyt hadde cōnen
 gegeven / want wi na sijn beelt en ghelijc-
 heyt gemaect / en van graciē en genadē

sullen sijn god met hē / dat hij vā naturen
is. **E**n als wi doer de sonde eewich v-
loren waren en soudē een brāt der hellen
zij geweest / so heeft hē die goete here ouer
ons ontfermt en heeft hē seluē opt hoorh-
ste verneēt / om os te vheffen / en heeft / os
menselike nature aen genomē / en so ve-
le wōders daer in gewrocht / in allē duech-
den en trouwen / dat wi billic' des nēmer
meer vgeten en soudē / en haddē altht ge-
noech daer aē te tencken / als wi dat waer
nemen en met liefhebbē de ogen aēlagen
En hi is wordē die alre armste / nederste /
en versmaetste / die ye op aertrijc quā / en
heeft so ootmoedigē goe dertierē duechte-
likē leuen geuoert / en daer na dē schende-
licken vsmacten en bitterstē doot gele-
dē die ye menske gheleedt / tot dat alle sijn
lijf gans doer houdē en gequetst was / en
hi niet veel bloets en behiele. **E**n dit
al heeft hi gheledē wt soe grooter onspre-
keliker liefdē / voer die arme sondaren te
helpē / die sijn viande waren / spe een deel
hē ooc den doot aen dedē / dat hi noch hup

den daechs wed om (waert mogelijc ende
vā noodē) den doot geerne wouden lyde/
voer die ghene die hē met harē sondē an-
derwerf crupren. **E**n alle dese wond wer-
ken en ljdē sijn noch cleyn tegen die gro-
te grōdelose liefde/die hē hier toe d'wanc/
en die hi noch tot ons heeft. **V**oort
sult ghi bedenckē/dye grote weldadē/en
getrouwe sorge des heerē voer u/die ghy
alle ogenblic vā hem ontfaect meer dā ghy
seluer bekennen moget/dat hi u so vader-
lijc v'sorget in alle uwe nootdrift/aē u lijf
en siele/en behuet u so menigē hertē leet/
daer ghy sout in vallē waer niet altijt zijn
godlyke hulp bi u arme menschen. **A**ls
ghy nu met ootmoediger hertē aensiet te
grootheyt des heerē/en hoe hi is/en wat
hi gedaē heeft/en waer om/en dat hi dat
wt rechter liefdē/en trouwē gedaē heeft
wāt hi des te saligher niet en is/en onser
niet en behoeft. **D**an aensiet/daer tegen/
wat ghy sijt hoe ghy vā naturē so seer arm
ongescriet/en niet sijt/en wt eenen vuplē
niet comen sijt/en waert eer verdoēt/dan

geboren en dat ghi sijt een onreyn stinckende vat/dat alle dinck/wat daer in coet verderft/en te nyet maect: en altyt loopt wed tot niet/en sal in een vuyt stinckende niet gheepnt wordē. En dat ghi vā binnē so vol sondiger gebreke steect/waert sake dat v god niet en behoede sond' onderlaet so waerdv so grondelijc/en ontsprekelijc altyt gheneycht/in vscyden sondē te vallen/en voort in die helle te bernen/met allen dupuelen ewich sonder ghenade.

Voort dat ghi tegen dē here so onnutteliken veel sonden gedaē hebt/met ghe'dachten/woordē/en wercken/en den getrouwen heer so ondarbaer en ongetrouwe geweest hebt/en n: veel op hē geacht/en syn eer niet puerlijc gesocht noch ghemeynt en hebt/en den tyt so onnuttelijck ouerbracht en hebt met uwen sonden v siel en ander sielē (daer god sijn bloet ontgestort heeft) god ghenomen en den dupuel epghen ghemaect. **E**n dit alle niet tegenstaēde/so heeft die edel getrouwe heer v gespaert/en den dupuel gheen

macht ouer v verhengt/als hi wel rechte-
 ueerdich hadde mogen doen. **E**n heeft v
 in uwen sondē menich saer so getrouwe-
 lijc gespaert en̄ ghebept/en̄ v voer so veel
 groote sondē/beschermt daer ghi vorder
 in geuallen sout wesen/en̄ heeft v so dick
 soetelijc vmaent en̄ getogen en̄ wt eenen
 sondigen leuē in eē godlijc leuē gebracht/
 en̄ wt sinen vpant eenē vrient ghemaert
 dwelc meer is dan een nyenwe werelt te
 maken/en̄ heeft v so vriendelijc ontfangē
 en̄ so veel sondē vergeuen / en̄ en wil ope-
 nēmermeer gedēcken noch v witen. **E**n
 heeft v alle dinck ten besten ghekeert/en̄
 weder gemaert/dat ghi verderft haddet/
 en̄ daer toe so veel costelike gauē gegeuē
 en̄ noch veel meer soude gegeuen hebbē
 en hadde uwe ondancbaerlijc hē niet ghe-
 hindert. **E**n dat vcel dupsent mēscen in dē
 hellen liggen/die niet so veel onrechts ge-
 daē en hebbē/als ghi/en̄ hadde god hē al
 so veel lichts/en̄ gracie ghegheuen: en̄ so
 veel goets gedaen: als hy v ghedaē heeft
 soe waren si onghelijc beter worden. **E**n

god heeft v gespaert / en heeft hen ewich
verdoemt / doch niet anders dan met recht
ueerdigen oordeel. **A**s ghi nu alle die
wond aensiet so voer gheseyt is / en noch
veel meer / dan men gescriuen can / soe sult
ghi v heeren met so groter onwaerdichz
op v seluē / dat ghi niet en sult weten wat
ghi doen sult. **V**sal duncken dat ghi niet
weerdich en sijt in een kerc te gaen / en dz
heplige crups aē te sien / oft dz v die aerde
drage / en niet en versijnde / der stedē daer
ghi sit / der spijlē en alle nootduft sult ghi
v duncken onwerdich / en ghi en sult niet
weten eenigen staet of onweerdicheyt te
vindē / ghi sult v laten dūcken veel meer d
ōweerdicheyt weert te sijn / ind waerheyt
wilt ghijt anders recht ouerleggen / daer
om suldi uwē hoemoet te grōde laten / en
en dorren nauwe een drop waters meer
nemē of een woort spreke met v / pheyt en
vermetē coenheyt mer met ootmoediger
vreesen en betrouwē tot god. **E**n v sal v
wonderē dat ghi v seluē niet in groter on
weerdichz en hout / en ghi en sult niet we

ten wat ghi daer toe doe sult / anders dā
 dat ghiē uwē getrouwen here toont en
 ouergeuet hem v seluen / en alle dinck te
 gronde dat hi voortaeen met v en met alle
 sijne creaturē / doe sinen alre liefsten wil
 le in tijt en in eewicheit. **W**at wat ghi
 vand' grootheyt en trouwē gods verstaē
 cont / dat is al niet te gelijcken tegen dat
 hi in hē seluen is. **E**n wed' om wat ghi vā
 v eppen cleynheyt en misdaet gedencken
 cont / dat is al te cleyne / tegen dat si in der
 waerheyt is. **D**aer om sult ghi v seluen te
 gronde vsmāen / v'tpen en lidē wat v ouer
 comen mach / en tenckē dat ghi van recht
 te hants in d' hellen liggē sult / en scattē v
 den boosten ondācbersten mēsc' teler we
 relt / en begerē oot van allē menscen also
 geschat te werden / en bekennē dat v alle
 menscen billic' versmaden souldē / en dat
 men v nēmermeer ghenoech versmaden
 en can. **E**n ghi sult v verbljden of te min
 sten niet te leer bedroeuē / als men v ver
 smaet en verdruet: want d'pe dat niet wil
 lichlijc' ghelijden en can / d'pe en mis' haget

hem seluer in d' waerheyt noch niet. en en
is n; recht ootmoedich. en heeft noch d'pe
wortel der houerdie in hē. **G**hi sult oec be
gheren gheacht te wordē onweerdich/ en
n; ootmoedich/ en sult dat willichlijck ne
men van d' rechtuerdicheyt gods/ die sulc
vsmaden ouer v vhenget/ en vand' berm
hertich; gods die alle duic ten bestē keert
Wier wt sal in v ontspringē/ een v;v; toe
keeren en betrouwē tot god/ en een herte
lijc begeren gods tot alle tidē/ en van alle
dingen innichlijc hē te louen en dancken.
En ghi en sult n; connen gewetē/ hoe ghi
god ghenoech eeren en weerdicheyts be
wisen sult. **W**at al mocht ghi god alle ogē
blick so seer louē/ als alle creaturē tsamē/
so yst doch veel te cleyne/ bi dat god weer
dich is/ en aen ons verdient heeft/ daer o
sult ghi v nēmermeer genoech connē ver
smaen noch god genoech louen en eeren
Want alle goet dat in v is/ dat en is uwe
niet mer dat hebdi van god/ en alle quaet
hebt ghi van v seluen. **D**it aensien
der hoocheyt en trouwen gods/ ende der

eleyneheyt/eñ ontrouwen ons selfs / is so
 vol genadē eñ liefden/dattet wond is /dat
 wi niet van liefden en smelten/eñ dat wij
 ergens anders af soe lichtelijc tencken of
 spreken/wāt het is die vruchtbaerste oefen
 ninge diemen vint/tot alre volcomenheyt/
 eñ des herten vreden te comen/die gheen
 creature verstoren mach. **¶** Want hi is also
 diep neder ghesteghen dat hem geen cre
 atuer vinden en can. **¶** Wat wonder
 staet dicke op den menschen / van menig
 ghen grouwelijcken aemuechtinghen eñ
 ghebreken/ **¶** Dan sal hij sincken in synen
 gront/eñ en sijn niet van duechden/eñ la
 ten den storm met alre ghewelt doer hem
 gaen/hij laet alle duuelen inder hellē ouer
 hem comen/hemel eñ aerde met allē crea
 turen/dat sal hem wōderlijc dienē/can hij
 slecht in sijn niet van duechden gesincken
 met eenen ootmoedigen onderual onder
 god/eñ onder allen creaturen in rechter
 ghelatenheyt/eñ verachten sijns selfs: so
 moet god voer hē verchtē ende sal nepgen
 sijn hoocheyt tot sijner ootmoedicheyt.

Dit eē is vā noode/dat ghi v seluē kene
wat ghi sijt. **A**et varen alle const eñ sub-
tijl; alle sorghe eñ menichfuldich. **T**eert
lecht dit een/so hebt ghi wel geleert/wāt
dese ootmoedicheyt is soe edel/dat mens
met gheenē woordē wt gespreken en can/
wat een ootmoedich hert vā god ontfan-
gen mach. **W**āt god in allen sinen gauen
eñ werkhē in desen mensche ongehindert
blijt daer om volmaectē god in sinen ald
hoochsten graet. **E**ñ wat god met desen
mēsche doē/oft ouer hē v hengen wil/des
is die mēsche ledich lidende/eñ niet wer-
kende als een leuende instrument **W**ant
hi ontfant alle dīnck bloot vander hant
gods met dācbaerh; eñ dunct hem alles
onweerdich te sijn. **I**s hī sieck/hi nemet
vand hant gods voer sijn beste/eñ dant
god. **I**s hi gesont hī dant oot god/eñ en
is des niet te onwilliger indē dienst gods
Wort hi v acht eñ v smaet/hi denct dat hy
meer v dient heeft. **E**ertmen hē/hy denct
dat hī des qualijc weerdich is/eñ v smaet
hē seluen te meer **H**i bekent dat hī hē on-

weerdich gemaect heeft met sinen sondē
 alle der goetheyt die hi vā god ontfangen
 mach/hi en verheffet hē niet in de gauen
 gods mer hi ōwondert hē vand goetheyt
 gods ouer hē/eñ ontfauct dat puerlijc vā
 der gracen gods met grootē dancke ind
 wisen want god goet is/sond enich waer
 om. **A**lso is dat beghinsel totter waer
 heyt een mishagen ons selfs. **E**en mishā
 gen gaet althijt voer dat beterē.want hoe
 sal ic beterē/dat mi niet en mishaget. **I**n
 alle liden en is gheen beter medetijn/dā
 dat die hem vertpet/verlochenet/eñ ver
 smaet wāneer hem dā een and versmaet/
 eñ doet hem dat hi hem seluen van recht
 doen soude/dat is sijn hulper tot sijne sa
 licheyt/eñ men mach ons niet beter doen
 dan straffen eñ versmāden/willē wij dat
 recht gebruikē. **W**āneer een mensche
 bekēt metter hertē/eñ metten monde/dz
 hi is eē snode sondaer/eñ die eeuwige toot
 schuldich is/in dien pūct alleē/is hi recht
 ueerdich/eñ verdraccht hē met gode/dye
 hem dan verloft n wil. **E**ñ als hi hē dūct

rechtuerdich of wat te sijn so is hi logen
achtich/ en sal veroordeelt werten vaden
heer der rechtuerdich;/ wāt dat also grote
graciē en gauē gods in ons behindt wer
dē/ dat is alleen onser houerdicheyt scouē
in gheest en in nature. **W**āt also veel als
wi ons vnderē/ so veel verhoocht os god
en also veel als wi os seluen lief hebbē en
verheffen so veel mindert god in ons/ na
wijse der graciē en ghenadē. **D**aer moet
doch menich steruē ouer die natuer val
len/ tot dat die ootmoedicheyt in wesehij
ker wise inden hertē ghewortelt is dat hi
sond cracht hē seluen geneicht vnszet tot
nederheyt/ en vermaetheyt/ en die eer is
hem pijn/ en verachtige vrede. **D**ye
een mensche is oec van naturē gheneicht
tot ootmoedicheyt/ repnichheit/ en ande
re duechden/ sonder groten arbeyt/ meer
dan die ander/ mer daer om en is hi niet
te hepliger. **W**ant die meer godliker lief
den heeft/ en gods wille best waer nemet
en dē waernemē na sinē vsmogē genoegh
doet met den werckē in rechter ghelaten

heyt dat is die heplichste / en god alre liefste die leeft. **G**od en siet niet aē wat hi geweest is / of hoe hi vā naturē geneicht is / oft hoe grote werkē en arbeyt dat hi doet. **M**er alleen wat groter liefden / en rechte meyninge hi tot god heeft / en hoe hi daer wt werct / wāt die rechte liefde gods en is nemmermeer ledich / si werct grote werken daer si is / mer daer si niet werken en wil / daer en is geen liefde. **S**ōmige menschen hebben ooc vā naturē een soete neygen tot den hoochste goet. **M**er soe veel als si hē seluē vlochenē en vertpē / en daer na werckē na harē vermogē / so veel hebben si godlyker liefden en niet meer.

Vā gelatenh; / en vertpē tes epgē willē

Ot die duechde der ootmoedich; / springet die duechde der gehoorlaemheyt / en vertpen tes willen ond god en onder die menschen om gods wil. **M**er desen duechden sal die mensch hem seluē leeren te gronde verloochenen vertpen / versmaen / en laten sinē vpen epgen wil le die hem god gegeuē heeft / en hē seluen

en allet wat hi is / en wat sijn is / en hē en
mermeer overcomē en toevallen mach /
in tjt en in eewicheyt / te grōde overgenē
en offeren indē alre liefstē wille gods / en
pinen hem dē wille gods in dōē / in latē li
den en midē / en in allē dīngē scerp waer
te nemen van binnē / om te doen wat god
geboden heeft / of behagelijc is / en te latē
wat god verbodē heeft en hē mis haghē
mach. En waer toe hi van god dicke ver
maent wort inwēdich / dat sal volgē / en si
nen eppen wille en toeneppen brekē / we
gaen en laten om gods wille na alle sijnē
vermogē en bestē verstande. En dair toe
sal hi hē ooc willich onderdruckē / en gehor
saem sijn sinen ouersten / en alle menschen
daer hi bi is en mede leeft / met een oēderda
nich gebuychsaē gemoet / en berepte wil
licheyt / tot allen goedē betamelichen dīn
gen / met eenre crachtiger gelatēheyt / en
keruē sijne eppen en ongeordīneerde lief
de en willen. En spreken alht met sinte
Pau. Act. ix. Heer wat wiltu dat ic doet
sal. En hi sal hē wachte dat hi niet en dōē

wt sinen eppen wille / en settē alle sijn toe-
 verlaet in den edelē heer alleen / en bege-
 ren niemāt besond te behagen / dā sinē al-
 re liefsten heer / en hem nergent af bedro-
 uen / dan van dīngē. die ten heer misshagē.

En hi sal alle dinc ontfangē bloot van
 der hant gods alleen sond middel / en niet
 van creaturen so wat hē toevallē mach /
 lief en leet / en dancken en louē god daer
 af / die dat al werct / en verhenget voer / en
 alre beste. En alle wat hi stet of hoort of
 verneemt / dat sal hi begeeren met vlijt te
 heeren totter hoochster eerē gods dat hi
 can / en hi sal wachtē nauwe alle dinc / vā
 welcher sīden dattet aen hē coemt / dat hi
 sijn beste daer wt neme **H**ier toe behoort
 grooten ernst / en aē merkinge ons selfs
 en moet costen al datmē vermach / en nē
 min eer datmē hem seluen recht gelaten
 can / en die eer gods in allē dingen gesoe-
 ken can. En dan vintmen ooc god in al-
 len creaturen ghelijc / so wel die boose als
 die goede want hi is harer alre scepper /
 op halt / en wesen / en in allen dīngen vint

men sijn almachticheyt/wijsheyt/barm-
herticheyt/rechtueerdicheyt. **¶**

¶ Want god is een ouerweselichtgoet/dat
e:nre pegeliker creaturen innichliker te-
genwoordich en bi is/dā si haer seluen is
en tegen sinen wille en can geen dinc ge-
schien/norch bliuen staen een oogenblic.
¶ Daer omoet den ghenē wel verre sijn en
wilt/die altyt tegen gods wille steruē en
knagen/en willen dat alle dinc na haren
wille sal toegaen/die hebbē vrede als in
ter hellē. **¶** Mer eenen gelatē hert antwoort
god: en die vrede mede altyt tegewoorde-
lyc/in lieue en in leet: want god waerlyc
daer bi is/die dat alle doet/en die dat al is
¶ Hoe can hem dan dpe lydende aenstoot/
also swaer ghesijn/daer hi god in siet/god
in vindet/en gods wille in gebruyct/ente
van sinen eygen wille niet en weet. **¶** Dese
menstē hebbē haer hernetryc hier en hier
namaels/en crigē veel heimelicxs troost
van god. **¶** Wat hē geschiet oft niet geschiet
wat god in allen creaturē doet of nyet en
doet/dat coēt hen al ten besten. **¶** **¶**

behoort tot der rechter gelatenheyt/dat
 men met vrolijcken herten puerlijc om te
 eer gods sond' vertoch of vertret sinē wil-
 le onder god/eñ onder anderen menschen
 daermē bi is gebreken ran in allen dingē
 die niet tegen die gebodē gods sijn/sond'
 eenich sond'linge verkiest/dit of dat/gern
 of ogern/in doen eñ in latē. Hier in wert
 die nature gedruet op dat nederste/eñ god
 verheuen op dat hoochste. Doen onse lie-
 ue heer sprac. Vader niet mine/mer dijn
 wille geschiede/daer aen lach alle onse sa-
 licheyt. Eñ dat beste gebet dat wi biddē
 mogen/dat is Heer geuet mi dat dijn al-
 re liefste wille/aen mi volbracht werde in
 allen dingen. dit gebet gaet bouen al/eñ
 dringt doer den hemel. **O**ch hoe ge-
 nuechlijc ist altyt te staen ond' den alder
 liefsten wille gods/eñ gods wille voer al/
 eñ na al/eñ in allen dingen begerē. **W**at
 is een eppenwillich mensche anders/dan
 die niet ghemeyne en is niet met god/eñ met
 ten goeden menschē/wat hi begriypt/daer
 staet hi so vaste op/dat hē niemāt daer af

brenghen en ran/en dat romt tot de gront
der houerdie Daer om heeft hi althit veel
verkiensens en nēmermeer vrete. en en is
niet ontsanckelijc der milder ghenaden
gods/want onvrete roet althit van eppen
wille/men mercket; of men mercket niet.
Daer om begint aen v seluē eerst en
laet v seluen ongeordineerlijc lief te heb
ben: so hebt ghi alle dinc gelaten: en dan
vint ghi v seluen eerst in rechter vphijt
en werdet v selfs gheweldich. En wat is
beter dan dat een sijns selfs geweldich is
Die werelt en die viant en stridē niet op
ons dan met ons seluē: daer om verwint
v seluē ierst so hebt ghi alle v viandē over
wonnen. **W**ij soudē ons billicxs verblif
den allinen ons veruolcht: of vdruct: wāt
men veruolcht onsen meesten viāt: dat is
onse epgendom: en men wil ons ontrec
ken dat wi te voren met eppenheyt besit
ten. **W**at is meer te haten dan onse epgē
heyt die ons so veel vdricts aē doet: en be
hindert dat wi god met allen sinen rijkdō
niet ontfangē mogē. **D**ie minst gela

tēheit heeft sinē wille tot hē en die is gods
 alre'lfeste/en is der genadē gods alre'lc-
 fanckelijeste. **A**lso die eygen mensche hē sel
 uer niet wel gelaten en can: so heeft hi lie
 uer datmen hē volge: dan dat hi eenē an-
 deren volge: also is een gelaten mensche
 altyt meer geneicht te volgē: en te liden
 dan te gebiedē: want de houerdie is hem
 gans verstoruē: en god wort in den men-
 sche sijns etelē werc geweldich en volbrēge
 den menschen op dat hoochste. **N**iet
 de mensche een conincryc/ of die ganse we-
 relt achter/ en hē seluen onghoordiner-
 delijc behiele: die en heeft bina niet ghela-
 ten. **E**n daer tegen/ die hē seluē grontelijc
 lact: wat hi besittet: goet: eer: vriendē/ dē
 en scatet hē niet: wāt hi metter hertē dair
 op niet en rustet/ en hi is altyt bereet dat
 geerne te laten: als die eer gods dat epst.
Rijc dō/ghelontheyt/stercheyt:wijsheyt:
 armoede/crancheyt: dinc en liden/ dat hē
 al gauen gods/ die goede menscē gebruy-
 ken ter eeren gods/ en die bose misbruy-
 ken tot haer verdoemenis. **W**ilt ghi

wetē oft ghi recht gelaten sijt? als ghi vā
scāde oft scade / oft anderen sakē dpe v sel
uer aen gaē / meer bedroeft oft b'eweecht
wert dā of si eenen anderē vreemden ghe
schiet waren daer ghi v so seer n; in en be
droeft dat is een teeken dat ghi noch bese
ten sijt met eygenre ongeordineerde lief
den. **D**ie hem zeer bedroeft vāscade der
tijtliker goedē met der seluer bedroefenis
bewijst hi dat hi onweerdich was die sel
ue goeden te hebben wāt hi sijn eygendō
daer wt maken woude die god alleen ey
gentlijc toe behorē. **E**n dpe hem toernet
te seer om scāde oft versmaetheyt / met
dē seluen openbaert hi dat mē hē billicxs
versmāden sal want hi die eer (die god al
leē toe behoort hē toe eygenē woude en te
creaturlike liefde en is in hē ten gronde
noch niet gestorūē. **O**nse lieue heere
sprac. **M**at. xvi. Soe wie mi na comē wil
die vlochē hē seluē (dat is sijnē wille) en ne
me z; crups dagelijcxs en volge mi nae.
Dit is te rechte strate tot d' ewiger salichs
Daer o neēt v seluen scerp waer en waer

In ghi v seluē te seer soert oft vut dair laet v
 haestelijc/wāt so haestelijcker/so lichtelic
 ker ghi v latē sult. **E**n so ghi v dicker laet
 so bequamer wordv om v te latē. **M**aket
 cort oft lanck:het moet met een laten/en
 steruē der onduechdē/aen geheuen sijn
 sal ommermeer wat wt v werdē. **S**o
 veel als ghi v seluen/en alle creatuerē wt
 gaet/recht soe veel/min noch meer /gaet
 god in v/met alle sinē gauen/en also veel
 als die creatuerlike liefde vuolt:also veel
 moet god buytē bliuen/en so ghi v seluer
 meer sterft nac der onduecht/so veel leeft
 god in v en so wordv god geliker. **E**n hoe
 meer steruens/hoe meer godlijcx smaerx
 en die meer af geleggen ran sijn gebrekē
 die wort hooger vheue en vereenicht m;
 kerdē in god en is die heplichste. **W**aer
 om laet v costen:alle wat ghi verweruen
 cont:geuet al:om al/soe vint ghy al in al/
 en ws hertē warachtighe vrede/welken
 vrede en ran niemāt vstooren/want hi in
 god geueft is:wāt wat wi met grootē ar-
 beyt en pine soeckē als wi ons seluer mep

nen/dat wort ons oueruloedich ghegeue
als wi ons seluen vtpen/en met liefde aē
god cleuen **D**ie luydē en dorſden nyet te
seer denckē wat si doē/mer si sullē denckē
wat si warē/wāt waren si goet indē gron
de haers hertē:so warē alle haer werckē
recht:wāt een heplich gront/totter eeren
gods/met rechte meyninghe:opgericht/
maect alle wercken heplich. **A**ls wi
ons seluē gans ouergeuen/en alle dinck
doer god ons dorſten getrooten wtwen
dich en intwendich/so waren wi alle dinc
so seker als god is/en dan souden wi eerst
god smaken:wepnich mensche genen hē
gause ljt/en gheheel op indē wille gods:
si wetent:oft en wetens niet wāt die ster
ke vlticheyt/begeert en haest tot god/ is
vergaen/en nyemāt en wils hē om gods
wil meer suer latē wordē. **E**n gheen men
ſce en ran hē so seer gelatē hi en vint noch
altijt op een nieuwe wat te latē. **E**n aue
maria ghesproken met een vertpen sijn
ſelfs/ter eeren gods/so beter dan duyſent
ſouters gelesen/wteygen wille rustendē

en staende/op hem seluen na alle gelatē
 hept/so mach v noch welen toe:nich/off
 een hart woort om varē des en verscriet
 v niet. **G**od verhengt dat tot v beste /als
 v die duuel bewegē wil tot houerdye/soe
 sult ghi dieper versincken in v groutelose
 niethept van uwen verdiensten/en wert
 verootmoedicht in v seluen/en voer dye
 ghene die dat hoorē/want hadt ghi grote
 vduuldichept en sachtmoedich; beweser/
 ghi mochtet in hoomoet gheromen sijn.
God wanner ghi gaerne waket/so moet
 ghi slapen. **V**ast ghi gheerne/so moet ghi
 eten. **D**it wijst v al op v niet voerscreuen

Een recht ghelatē mensce/die hē sel
 uen en alle tgene dat sijn is/begenuē heeft
 die is so vast in god geset/en van god ont
 vangen/wanneer men dien mēscē ruerē
 soude so moest mē god eerst ruerē/en wat
 hi liden moet/en wat hē aencomē sal/dat
 moet eerst doer god/en van god aen hem
 romen/en criget eenē soeten godlijcken
 smaet in god/want door god en can geen
 bitterhept gecomē. **D**esen mensce/die hē

seluē also can gelochēnē / en can geen die
gescadē / noch scande / noch pine / noch hel
le / noch duuel noch doot. ¶ En so dic als
die mensce soet in een gelijchept met god
dat hē god also lief wort / dat hij hē seluen
verlochent / en hi niet anders en soect in
tijt noch in ewichept / also dic wort hi sijn
der sonden heel ledich / al hadre hi ooc alre
menscen sondē gedaē / want als een drop
waters is tegē die zee / also sijn alle sondē
tegen die grōdelose goethept gods / daer
gaet doch veel toe / eer hi hē so gans verti
en can / wāt die nature soect haer seluē / en
sterft so seer noode. ¶ Also is dese verloche
ninge en ghelatenhe / die rechte strate tot
god / en totter hooghster volcomēhept.

¶ Van broederlijcke liefde.

Die mit god begeert in liefdē verree
nicht te werden / dpe moet ooc alle
menschen liefhebbē met een gemeyn vrie
rige liefde om hem te helpen dat si salich
werden / hi sal hebbē eē sachtmoedich goe
dertierē moederlijc herte / dat met mede
lidē beweecht wordet en hem deelachtich

maect der armoede allende/ en̄ ghebrekē
 alre menschen/ en̄ sal hem seluen/ en̄ allet
 wat hi vermach wstorten/ om alle men-
 schen te helpen/ sonder wt nemen der per-
 soonen/ en̄ hi sal hem hertelijck verbliden
 en̄ god dancken/ van eens anderen wel-
 uaert/ als onse lieue heere seluer heeft ge-
 sproken. **D**aer aen salmen sē dat ghi m̄
 discipulen s̄t ist sake dat ghi m̄ ande-
 ren lief hebt **I**tem salich s̄n die barmher-
 tiche/ want si sullen barmhertichept ver-
 crighen. **E**nde met wat mate dat ghi wt-
 metet/ daer mede salmen v weder in me-
 ten. **S**̄t ghi veel barmhertich/ so sult ghi
 veel barmhertichepts vinden. **S**̄t ghi
 wepnich barmhertich/ soe sult ghy wep-
 nich barmhertichept vindē. **S**̄t ghi niet
 barmhertich/ so sult ghi niet barmhertic-
 hept vinden. **D**aer om soe ghi wilt dat
 hem god ende die luyden/ met v ende met
 uwer misdact houden also houdt v oock
 met uwen naesten en̄ met sinen gebrekē.
Draget altyt een getrouwe gōste/ en̄ her-
 te tot allen mēscen te helpen/ en̄ waer ghy

uwen naesten in liden wetet / inwendich
of wtwendich / daer sult ghi met hertelijc
ken medelidē van god begerē dat hi hem
troost. **E**n cont ghi hē ooc gehelpen met
raet of daet / so veel v betaēt / dat en laet n;
cont ghi niet veel ghedoē so doet weynich
of spreket hē eē goet woort toe / so sult ghi
eenen barmhertigen god vindē. **I**n
allen menschen salmen eeren dat beelt der
hepliger d:ruuldicheyt / eñ alle inuallēde
bitterheyt tegen onse naestē / ter stōt ver
d:ruē ind soeticheyt der godlijker liefden
eñ niemāt versmadē / verachten / of veroz
deelen hoe berucht / of boose hi is / die men
sche sal alht een scalc ooge op hē seluē heb
ben / alle dat goet: dat in hē scijnt te sijn / te
vercleynen: eñ sijn ghebreecken groot te
wegen / eñ een goedertierē milde ooge op
sinē naesten / als een cleyn duechde groot
te achten eñ een groote gebreck: clepne te
maken: eñ alle dinc int beste te keeren / eñ
achter rugge niet te lichtelijc vā pemant
te spreken dat hi onder ooghen hem niet
leggen en dorst. **D**aer toe sal hi een quaet

wert ontsuldigen metter meyningē / als
 dat hi niet qualijc ghemeynt en heeft / oft
 met onser gemeyne crācheyt / oft dattet
 god ouer hē verhengt heeft om sijn beste /
 en dat hi nu voer god weder op gestaē en
 versoent is / en dat ghi seluer veel waer-
 liker geuallen sout wesen hadde god die
 beooringeouer v verhengt. en desgelijck
 sult ghi alcht dat beste daer wt nemen.

Sōmige menscē sijn te gronde vol oor-
 deels: en willē pimmer die een den anderē
 in allen berichten / en en can hem seluen
 niet berichtē en wde hē seluē in hare hert
 en voert hare naesten / dpe dat met sondē
 horen. en dit coemt alle wt eppen behagē
 en houerdicheit sijn selfs / en verachtin-
 ge sijn naestē . **O**ch ghi blinde menscen
 waer om oordeelt ghi v seluē niet / hoe cōt
 ghi geweten / wat in uwes naesten gront
 verborgen leyt: of doer welcken wech / d;
 hem god tot sinen milden gauen gheroe-
 pen heeft en tot hem trecken wil / d; doch
 den heymelijken oogen gods alleē bekēt
 is / dat wilt ghi arme mēscē na uwe hoofte

wrechtē / dies soude v voer god en allen
hepligen billicxs framē. want alle ordeel
behoort alleen der godliker ghewelt toe.
Dese dootslach des oordeels / doet so gro-
te schade in die menscē dattu sammer is.
Wat ghij met uwen naeste doen wilt /
is hi op v toornich / of heeft hi v te cort ge-
daen / of wat dat is / so coet hem tegen met
der medetinen der saechtmoedicheyt / en
met barmhertigen soeten heren in godli-
ker liefde / hē goetlijc toe spreect / en straft
alst noot is / niet als ghi hē een wente hey-
len wilt / dat ghi hem dan .x. wondē daer
voer in slaet met uwē grūnigen woorden
soe hem god met v gheleden heeft / en ver-
beit / met goedertierēheyt in uwen sondē
dat hi v mocht salich makē / alsoe sult ghi
ooc doen met uwen naesten / en hem niet
versmaen. **I**s hi in ghebrec so screyt voor
hem / als dpe soete heer voor uwe sonden
gescreyt heeft. **A**nds ouer so menigē men-
sche daer ghi v voer vheft / en veroordeelt
ond so veel ordeelē sult ghi ned ghedruct
werdē. **D**aer o sult ghi eer in v tōge bitē

Dat si bloede eer ghēpemaer merkelijc ver
oordeelt/ of met harden woerden willens
verstoort of achterclap van hē spreect.

Hoe men ons liefs heeren
leuen en liden ouerdenkē
en na volghen sal.

Cristus onse heere (als ghescreuen
staet. i. Pe. 2.) heeft voor ons geledē
en ons een exempel gelatē op dat wij hē
na volgen soudē/ en wāt Cristus die doer
en die wech is tottē vās/ die hē volcht die
en wandelt niet in die duysternis. daer o
sult ghi met lief hebbēden oogen aensien
ouerleggē en in v beeldē/ dat heplich leuē
die soete leer/ en dat bitter liden ons ghe
crupstē heren/ o hem na te volgē/ en also
toer hē voort aē in dringē in die godhr/ en
om hē gelijc te werdē/ so sult i v seluē god
almachtich offerē/ en ouergē/ o willich
en reistformelijc te lidē/ en niet gelikē moe
te te dragē in steruender wise/ syn bitterē
doot te eerē/ alle wedspset en druc die god
ouer v vhangē wil/ van binnē en vā butē
en biddē god in; oueriger begertē d; hi v

weerdich makē wil/dat hi dat beelt sijn
doots/aen v lijf en siele wt wercke/ het si
v lief oft leet/na sine hoochsten lof en ald
liefsken wille. **D**e werē/dat dit ouer
dencken des leuens en lidens cristi/is de
naeste werch tot godliker wijsheyt en tot
alle heyl en rijckeyt wāt het druct dē men
schē neder in voerspoet/en hout hē op in
tegenspoet/het hout dē menschē in lieue
en in leet/in rechter gelijckheyt/en behoet
hem voer euel/tot ganser salicheyt. **D**ye
māt en weet gātelijc hoe veel goets daer
aen gelegen is/wāt het is dat boeck des
leuens/daermē alle dinc in vint. **W**arē al
le boecken vbrant/en alle sterflijche mees
ters doot/so soude mē noch in os liefs hee
ren leuē en liden leeren en ondwilinghe
genoech vindē/hoe recht salich is die mē
sche die dat liden en passie xpi tot alle tidē
voer sijn oogen draecht/wat mach hi wijs
heyt en genade vcrigen/en afleggen alle
gebreken en sondē/en eenicheyt met god
vcrigen. **W**ordet vand oeffeninge te
veel oft te swaer so hout v aē de passie xpi

en draget die met leuend memorien althit
 in v herte. **M**aecteen gewoonte dat ghi
 alle v wercken en liden vbeekt/en god of-
 fert in dat ghetrouwe leuen en liden xpi.
 so en sal v gheē dinc te swaer vallē en god
 sal selue v lidē helpē dragen/en die vdiē-
 sten sijns lidēs daer toe ghenē. **D**ie
 strenge rechtuerdich; gods en laet gheen
 quaet/groot noch cleyn onghestraft: hoe
 sal dā een sondaer die veel sondē ghedaen
 heeft/en alle die dagen sijns leuēs te cort
 warē/der rechtuerdich; gods daer vore
 genoech doen: en moeste so lange tijt indē
 grimenten ouē des vageuiers liggen brā
 den. **O**ch wanneer soude dat ellende een
 epnde nemē: **S**iet dit cā hi heel lichtelikē
 beterē met xps onsculdich lidē. **H**p mach
 so ootmoedelijc en lieflijck om dpē edelen
 schat biddē/en so crastelijck hē vā sonden
 tot god keerē/soude hi veel iarē int vage-
 uier liggen/het werde hē daer mede quēt
 ghegeuen. **D**aer om wanneer ghi in
 uwen wtersten ligget/en v ydel leuen be-
 dencket/en en weet niet waer henen met

uwen sondē en gebreken/wilt ghi dan seker steruē/so volcht desen raet na wt der hepligher scrift/en wt der waerheyt. **Als** ghi v kerstelijc recht hebt/so verre als ghi dat crighen cont/soe neemt een cruytrefic voer ooghen/en siet dat aen/en druct dat aen v herte/en versinct v in sinen bloedigen wonden sijne barmherticheyt: ende bidt god dat hi met sinen bloedigen wonden af wassche/doer sijne godlyker craft allen v misdaet/nae sinen lof ende uwen nootdruct/en daer mede gheeft v met gāsen betrouwen ouer/dat ghi den doot en alle pijn/die hi van v hebben wil/willich liden wilt sijne bitter doot ter eeren/ende beueelt uwen gheest in sijn vaderlicke hāden/en laet hem met v doen na sinē alter liefsten wil in tijt / en in ewicheyt/en sijt dan seker op den kersten gelooue (die niet bedriegen en mach) ghy werdet van alle middel gherepnicht/en moecht wel vrolijck steruen **Wilt** ghi doch gans seker zyn soe wacht v van sonden / ende dient god ghesonts lijfs soe sal hi v dese groote ghe

nade in uwen doot laeten werden.

Dat bedenckē der passien christi en sal niet geschien/met eenē haestigen ouerlopen/als men tijt en stonde heeft/mer met herteliker liefden/en met eenē clageliken medeliden/cont ghi dat niet met screepende oogen bedenckē so ouerdenet met vroliker danckbaerhept vandē groten goede dat ghi daer in vint/cont ghi dat ooc niet gedoen/so suldi dat god ter eerē in die dochept dñs hertē ouergeuē/so wordet gode ooc gelijcken wel aenghenaē. **G**hi en sult niet alleen aensiē hoe hi die alder puerste edelste mensce was/bouē allen creaturē. **M**er ooc dat hi die alre machtichste god en heer is/die hemel en eerde met eenen woerde gemaect heeft/en wed te niet maken mach/en die in hē seluē ouerwefelijc en ouerbekētljck is/dat die also te n; woude werdē/voer sijn arme creature. **E**nde sc amet v sterfelijc mensce/dat ghi ye ydel eere en houerdich; gedacht hebt. **D**z lidē **C**risti sal mē bedenckē in drierley wise. **T**eneerstē dat werc sijns lidens/om te

hebbē een hertelijc medeliden met sinen
heer in synre armoet/ellende/hitte/coute
veruolginge/droefenis/vangen/spannē/
geestelen/croonē/spottē/eñ spien/eñ crup
ten eñ steruen/eñ dier gelijcken. **T**en
anderen mael die wijse eñ maniere sijns
duchdelijcken leuēs eñ ljdēs/in armoe-
de gehoorfaēhept/ootmoedichept/sacht-
moedichept/ljdsfaēhept eñ liefdē/eñ dat
sal die mensce na alle v̄mogen na volgen
Ten derden/die saken dye hē daer toe
dwanc/dat is sijn vuerige liefde eñ trou-
wichept tot ons/die hi ons soe oueruloe-
dich bewesen heeft/op dat wi hē wed om
lief hebbē/eñ daer voor salich werdē moch-
ten. **W**ant hi heeft alleen wt liefdē geledē
den schandelijcsten doot/ende die meeste
martelie/die pe mensche geleet/tot dat hi
niet een drop bloets behiele. **E**n hi liet hē
so gants bitterlijc mertelē/sage een goet
mensce een wilt dier voor sijn oogē alsoe
handelē/hi en contes niet wel gelidē. **E**n
hi en hadde in alle sijn ljdē niet soe veel
troosts/daer hi sijn doorwonde hooft op

hadde mogen rusten/en hingen in drie nagenen/neder sinckēde voer ons/en verdoerēde in hē seluen vā grooter pijnē/en was omvāgen met den bāde des bitterē woets/en wert vā buten bespot en veracht. **E**n van binnen van alre soeticheit en troost/tot op dat leste punt der grōteloser bitterhept gelaten/en hingen met weenēden ooggen/met neder drupendē wondē/met gespannen armen/met doertogen adere in allen ledē in steruēder noot/welcker martelie niet gelijc en was/wāt hi bewees sinen vader volcomē gehoorsaehept tot in den doot. **E**n dit alle heeft hi gheledē wt so rechter trouwen/en groter liefdē voor ons dat hi sijn edel hert liet doorwonden en te stucken brekē:op dat niet aen hē en bleue/dat hi hem voer ons vrolijc niet en woude daer geuen. **S**een steruēde mēsche en begeert so seer des leuēs/als onse heer dat hi alle sondarē hulpe voor die misdaet die si hem seluē sculdich waren. **D**aer om ist wonder dat sulcke bitter ljdē ons her te en siele niet en doersnijt en dat wi niet

van liefden en smelten als wi dit recht be
dencken **E**n wāt dā niemāt god meer
dancbaerheyt bewisen/ en sijn liden niet
beter en mach helpē dragen: dā die dat na
volcht mer bewisen der werckē / wāt dat
is god so aengenaē geliĳc of hi tot dier tijt
met hē gestoruen waer **D**aer om sullē wi
ons goetwillich onder sijn crups ned boog
gen waer dattet her coemt: vā buytē oft
vā binnē/ en drucken onsen hoouerdigen
moet onder sijn doornen croon/ so sal sijn
liden leuende vrucht in ons brenghen.

Wildi dā ons heerē wondē en lidē aen
v sienliĳc dragen/ dat de werelt en allet he
melſce heyt sien/ dat ghi dācbaer sijt synd
ongemetē goetheyt/ so suldy v seluē/ en al
wat v is god vrolijc ongenen / en n; meer
wed nemē/ ghi sult v oogen behoedē voer
verlatē gesicht: v ooren voer ydel gehoor
uuen mont vser onnutte clappen/ en lust
aen spise en dranc/ en ghi sult alre sinneliĳ
ker wellustē steruē **A**l dat v niet noordruif
tich en is/ dat sal van v onberoert staē so
sijn v handē aen gods crups waerlijc ge

nagelt. In goeden werckē sult ghi vrolic
 treden/ēn daer in vast bliuen so is v sijn
 ker voet geheft v onstādich gemoet ēn p
 del gedachtē sult ghi in god vestē: soe is v
 voet aen genagelt. **V** geestelike ēn lieflijc
 ke crachten: en sullē niet in lauwicheyt le
 uē: si sullen na gelijckenis sijns godliker
 armē in gods dienst sijn gespannē: v crac
 ke lijf sal ter eerē sijns godliker beenē in
 geestelijcker oefeningen dicmael werden
 gemaect: ēn in ongewalt staē sijn begeer
 ten te volbrēngē. **M**enich ombecant lidē
 sal v strengē tot den heer: an dē engē noot
 stal des crups daer af so wert ghi lieflijck
 ēn oock bloot verwich. **V** willighe onge
 mach ēn armoet: sal sijnen moeden rug
 ge bedden: uwer nature dorren: ēn crach
 tich wederstaen der sonden: sal hem sijn
 moet lichten. **V** aendachtich: ēn vuerich
 hert: sal hem alle sijn pijn saechten.

Ws ghi alle v beste ghedaen hebt: ende
 daer naemet swaeren woorden verspot
 ende verismaet: oft ghestrafft werdt: en
 de dan god voor hem bidt: ende v goede

71
wercken also vernyet werdē datmē v re-
kent voor den sculdigen/ en̄ ghi vā gronte
ws hertē vergeuet en̄ also in v seluen ster-
uet so staet ghi met god aendē crups **Wā**
neer ghi doer god alle uwer vrienden en̄
ongemate troost gants ledich staet in al-
len dingen daer van v een middel tusscen
god mocht geuallen so helpt ghi god ond̄
den crups syn lȳten dragen **Wā**neer god
v verlaet in troostelosen lidē in hardichz
van binnē deruē en̄ dorren sond̄ alle soe-
tichept als hi aēden crups verlaten was
so en sult ghi geenen vreedē troost soe-
ken van buyten mer ter stont tot god roe-
pen met eenen verctpen v selfs na sinē wil-
le. siet hoe dā v lȳden bitterd̄ is en̄ ghi vā
binnen gelaten ouergegeuē sȳt so ghi god
gelijcker en̄ lieuer sȳt. wāt daer in werdē
gods wtuertorē vriendē opt hoochste ge-
probeert. **S**reket v dorstige begeerten tot
troost/so hebt ghi den here sinen dorst ge-
laeft. **D**sal na alre menschen salichept dor-
sten ghi sult hebben een op verheuen siel
in des hemelscen vaders handē en̄ eenen

al gescrepen geest/vand̄ t̄yt in eewicheit
 na eene gelijckenis des lesten hene varēs
 Siet hier mede wert ghi geformeert ende
 gelijc gemaect/uwē hemelſcen kepſer die
 doer menichfuldich lidē in gaē moeste in
 die glorie ſijns vaders/eñ wi moetē hem
 doer den ſeluen wech nauolgē totter ee-
 wigher ſalichept.

Vander grooter ſalichept des lidens.

Uwindē drierlepe crups dat god
 ſinen lieuen vrienden plach op te
 leggē den eenē min/den anderē meer.

Dat eerſte crups coēt/wāneer een mē-
 ſche hē keert van ſondē tot god/eñ alle ſijn
 quade welluſten eñ gewoonehedē daer hi
 toe gheneicht is/laten eñ wt ſteruē moet
 dat is zeer bitter eñ ſuer/want alle dinck
 moet hem ſo bitter werdē/als die welluſt
 der ſonden gheweest is/dat moet arbept
 roſten. **D**at and crups geuet god ſel-
 ue/wanneer hi v tegenspoet eñ liden toe
 ſepnt uwtwendich of inwēdich. **O**ch cōt
 ghi dat ghelijdē/eñ wt den grōde der god-
 lichier liefden ontfanghen/dair wt datter

v god seynt / wat edelē dinc waer dat. wāt
hi geuet dat wt so onsprekeliker liefdē / als
die hoochste gaue die hi geuē mach. Als v
hooft wee doet / v vriest: hōgert: wistet / oft
men bedoest v met woordē: met werckē:
oft wat v pmermeer weder varē mach:
hoe cleyn dattet is: dat v beswaert dat he
uet dat god ewichlijc also aengesie ghe
liet / ghemeynt / en raet daer om gehadt:
en dat ghetelt gewegen en gemeten / dat
also en niet anders sijn en sal. **S**hy hebbet
verdient of onverdient / het si recht of on
recht of ooc dat v vsupments scout is / soe
dēt nocht as dattet van god coēt / en liet
v / en dancet god dat sinē ewigē raet vā v
volbracht wort. **O**m lidēs wille heeft god
alle dinc in wederstaē geschapen tegē den
menschen. Die elementen en planetē / bee
sten en dieren / hagel sneeuwe / coude ente
hette / ontidich weder / pestilencie oorlogē
dieren tijt en menige and beswaernissen
en crancheden / also dat die maelder nem
mermeer neer stich en is / een beelt wt te
Riken / met allen sinen verwen en linien

God is dusent mael verftiger / hoe hi den
 menschen met menige stricken en verwe
 des lidens / ootmoedigē en vernerē mach
 dat hi hem behage opt hoochste. **D**ā som
 mige menschen en genoegēt niet met den
 crups dat hem god geuet si willen hen sel
 uen meer opladē / en maken boose hoofdē
 en crancke sātastien en liden veel / en wor
 det doch weinich dair wt. **D**āt si bouwen
 wt haren epgen willen / en goetduncken /
 in onbescepdē abstinencie oft aendachte /
 daer moet god haer verbeyden / tot dat sij
 haer dinc doen. **E**n wanneer dan god co
 met en wil sijn werc wercken / so is die na
 tuer verdouen / en en can dan god niet ge
 volgen. **E**n wannser groote aenvechtin
 gen comen / so en hebbē si geen macht we
 derstant te doen. **D**ie natuerlijcke quade
 begeerten en onduchden salmen doden
 en bliuen anders ongemertelt. **R**eēt voer
 v den schilt der sachtmoedicheyt / en latet
 v ander lypdē mertelen / ende veroordeelt
 v seluen soch mede / dat is god dusent
 mael lieuer.

Dat derde crups is seer bitter/dat sijn
die alre growelijcste aenuchtingen/ghe
drenge en dupsternis die liggen de arme
menste inwendich also na aen/dat he gats
dunct/het wilt hem aen sijn sinnē en leuē
gaen/die hem hier in laten sal/dye vteert
vleys en bloet/en die natuer/en vdwadelt
die verwe veel meer dan uwtwendich li
den. **W**ant god toet met soe swaerlijcker
becoringe verdorrē en dupsternis vā bin
nen in wonderlikē dingē en in sondinger
wise die niemāt bekenne en can/dā diese
beuint. **E**n hebbē sommige so wōderlikē
liden en so menigherley crups dat he nie
māt daer wt gericht en can. **M**er god
weet wel wat hi daer mede wil/en geuet
dat wt onsprekelike grote liefde/dat sou
den wi daer wt lyde/so worde een onspre
kelijc goet daer wt gheborn. **A**lle li
den het si willich aengenomē oft owillich
toegeuallē/daer mē wt der noot eē duetch
de maert/also darmē des sonter den wille
gods niet en begeert ledich te werden/en
draget god weder op in sijn lyden tot sine

ewigen lof. niet eenre dootmoediger ghe
 duldicheyt / is god aengenemer dā ander
 offer en goede werckē / want het is beter
 en onsen geest lustiger / te lidē in gelaten-
 heyt / dan groote werckē te doen in gelijc
 ker gelatenheyt / want het is der naturē
 meer tegen / en si wort meer ghedruct / en
 die geest meer verheuen. **D**aer om vā ee-
 nen iongen sterckē mensce / epscet god wt
 wendige lieflycke oefeningē / na bescepdē
 heyt / so veel si den geestelijckē oefeningē
 dienen mogen. **M**er vā eenē oudē of siec-
 ken mensche / epscet god ghelatēheit / wat
 hem toeuallē mach / willich en geduldich
 te liden en hem af geschepden te houden
 sond onnutte tijt te verliesen. **L**ijdē is
 so edel / dat alle menscelijcke hertē in deser
 tijt niet dragen en mochtē / den minstē loō
 die god geuen wil in ewicheyt / voer dat
 minste ljdē dat om gods wil geledē wort.
Mage een hondert iaer op syn knipē / hi en
 en soude god niet genoech gedankē voer
 dat minste ljdē dat hi hē toe sent. **A**lle heil-
 igen hebben den kelt des ljdēs gedrochē

en betuppen ons dat geen fenijn daer in
en is. En si hebben haers herten bloet en
oor herten en lijfs bloet te samen gestort.
Die hepligen waren oor mensche als wi
en wi connen oock die selue hulp wel cri-
gen als si daer om soude wi os belix scha-
men: dat wi so weenich gheliden connen/
nauwe een hart woert om gods wille

Liden is een alsulcken gaue va god die
hi niet lichtelijc en geeft anders da sinen
wtuercore vriende. **D**ruck en liden is den
engen wech die totten eewigen leue lept.
Wanneer die mensche he seluen soect/en
keert he mit ghenoechte tot geschapē dū-
gen/bupten god; en soude bi auentueren
in groote becoringen en sondē vallen/en
eewich uderuen: so seynt he god liden toe
dat hi he daer mede verbeelde en der ghe-
breen en sondē verghete/en keert he tot
god om hulp/en bekenne sijn cranchept.
Daer om en sullen wi niet groot achten
dat wi liden/mer laet ons god va ganser
herten dancken: dat hi hem geweediget
ons te laten liden/want god den mensche

door lijden bereypt tot sinen grooten ouer
 natuerliken gauen/die ghemeynlyc door
 lijden inden menschen ghestort werden.
Beel menschen sijn van god gheuallen in
 voorspoet/ mer weynich menschen sijn af
 geuallen in lidē want met lidē werten die
 duechden geueft. ¶ **W**anneer die men
 sche gestraft/bespot/versmaect of veracht
 wort of ander druc en lidē op hē valt en hi
 dat van binnen geliden ran/en niet verāt
 woordē/onsculdigē/berlagen/norch wickē
 en wil allet warmē sijnre personē aen wē
 mach/en en soect van buten gheenen son
 derlinghen troost. ¶ **M**er hi roemt ter stont
 daer mede ghelooopen tot onsen lieuen he
 re en offert god dat/en gheuet hem seluer
 te gronde ouer ende bliuet bi hem seluen
 sonder claghen. ¶ **O**ch hoe aengenaē wort
 die mensche onsen lieuen heer/sulcke men
 sche vercrpget vā god wat hi eyschen derf
 dat gheeft hem god/en die heylige enghe
 len eeren desen mensche onlichtbaer en
 de god verheft hem daer voor in godliker
 vrpheft. ¶ **E**n hoe dese mensche meer troost

van god ontfangt oft van creaturen/hoe
hi hem seluen minder hout/en onweerdig
ger duint en hoe hi meer begeert vsmact
te wesen/hoe hem god meer eeren aēdoet
bouen allen vorstē en princē deser werelt
en gebiet allen creature dat si desen ootmoedigen mensce eerē sullen. Dit is dpe
rechte conste daer men god mede crigen
mach/dat is een ootmoedich lidē/en verdragen
wat hem god toe seyndt. **W**āneer
die vader syn kint slaen wil/wat can dpe
roede dat gebeteren? waer om wilt ghi v
dan op mēscen vstoren/die god gebruyct
tot synre geestelen? **G**hi en sult niet mercken
wat v van ander luden ghedaē wort
en niet weder biten als eē toornich hout;
dā alleene nemet waer/hoe ghi alle haer
werken en woerdē ghebruyct tot uwe
besten. **W**āt alle dinc sal v ten besten die
nen/en gheē dinc en can v scaden/als ghi
v seluen niet en scadet met uwer ongedul
dichept. **G**od lydt met eenen mensce die
hem ouergegeuē heeft/daer om wanttet
doo: god coēt so wordet soet en godlyc/al

so dat hem vsmactheyt so wel smakē sal/
 als eere, en̄ pijn/als troost. **W**āt wāneer
 een wensce denct/dat hi ter eeren gods lij
 den wil/dat en can sond godlycken smaect
 niet gewesen. **W**ij sien veel menscen
 van buten vasten/waken/biddē/den siec
 ken dienen/en̄ groote dingen doen/mer
 wepnich luidē vintmē die eenige vsmact
 heyt of onrecht geduldich lijden connen.
 want si houerdich sijn vā binnē / en̄ hen
 seluen groot rekenen. **G**hi sijt ombevlert
 van lichaē/mer wat ist als ghi inwēdich
 besmet sijt met hoouerdien/ met haet en̄
 ander ongestoruenheyt al is die lieflycke
 repnichheit seer costelijc/wat helpt d; voor
 gods aensicht/wanneer die ander gebre-
 ken en̄ creatuerlike liefce/gods woōstade
 onreynne maken in uwer herten. **S. Ser-**
nardus spreect. Ic hadde lieuer eenen mē
 sce die ronde verdragen/dan die grote pe-
 nitencie: en̄ eenen arm vol roedē alle da-
 ge ouer sijn lijf verfloege / en̄ alle dage te
 water en̄ te broode vaste/en̄ daer hi noch
 ongeduldich waer/en̄ ic hadde lieuer een

mēsche die een soet woort van antwoorde
allinē hē hart toe spreect/dan eenen men-
sche die also heyligh/waer/dat hi alle dage
indē hemel opgetogen worde en noch ou-
geduldich bleue in sijn liden die cracht der
lydsaemheyt gaet voer doodē te ōwerken
Op die mēsche (spreect Bernardus) is
god seer toornich/die hi niet en straft met
lidē als hi sondicht/wāt wie hi niet en cor-
rigeert met tegenspoet in deser tijt: die ver-
doēt hi voerwaer na deser tijt. want voer-
spoet en geen lidē hier te hebbē is eē teekē
der eewiger ōdoemenis. Lazarus hadde
veel lidens in sijn leuen/en die rijke man
weeldige dage en na haer doot cregē si ooc
ōschepdē loon. **S.** Jeronim? spreect. Het
is wond dat god ond die voertē der booser
mēscen die ōdoemt sullē worden/n; wolle
laet wassen tot harē troost En die eewich
salich wordē dat hē die steenē vand stratē
niet tegen d; hooft en springē/en pinigen
hē om haer gebrekē wāt si so ontsprekeli-
ken goet crigen sullen met clepē arbeyp.
Dat hoochste leuē dat ic ōstaē/dat is on-

getroost te sijn vā god en vander werelt/
 en daer in geduldich en god gelatē te sijn
 Wanneer sulcke mensche stant astrict blijfe
 en loeft god/hoe clepne sulck lof is/die wt
 bedrueter hertē coemt die acht god aenge
 namer:dā der engelen lof inden hemel die
 sond arbept is **W**ij mogen wel martelaer
 worden sonder zweet ist dat wi warach-
 tige paciencie behouden in onse liden

Daer om laet ons vrolyc lidē/want nie
 mant en mach getroont wordē/dā die vro
 melijc strijt tegen sinē vpāt met geestelike
 oefeningen coemt die mēsche nauwe tot
 bekennis sijns selfs mer doer liden can hi
 seluer gheuoelen wat hi is. **E**n wanneer
 die mensche in druck oft siecheyt gheenen
 troost en heeft inden sinnē/so wort hi ghe-
 dronghen den inwendigen troost te soec-
 ken van god/gelijc als eenen boom daer
 die nederste rysen werdē af gehouwē op
 dat hi hooger op wasse inde locht **G**od is
 seluer met os in onse liden en sal ons vlos-
 sen want hi is ghetrouwe/ende en laet os
 niet liden bouē onse macht/mer hi doet al

tijt met den lijden onse best / als Paulus
sept op dat wi mogen verdragen. En dat
lijden deser tijt / en is niet te rekenē tegen
die toecomende glorie die in ons geopen-
baert sal werden.

Vander liefden gods.

Die liefde gods / is dat eynde daer
na alle werckē geschien / en o welc
ke te vercrigen / alle oefeningē gericht sul-
len werdē. wāt al gaest ghi alle v goet ten
armē / al liet ghi v bernē / al doet ghi al die
goede werckē der werelt hebt ghi die liefde
gods niet so en helpt v niet. So veel rech-
ter liefdē als ghi hebt / soe heplich sijt ghi
en n; meer. Dit is d; hoochste gebot; dat
ons god gegeuē heeft / daer alle scrifturē
aē hangē. Augustin; sprect. Wildy v uol-
len al d; in d; heiliger scrift bedect en on be-
deert gescreuē staet / so hout de warachtige
godlike liefde / te wetē (Hebt lief uwē heer
uwē god / wt uwer gāser hertē) dat is wt
alle uwer begheerten / ende wille / gheent
dinc begerende noch willende tegen god
oft buypen; oft bouē god / mer latē god al-

leen v hert besittē/alle creaturē wtgello-
 ten (wt uwer ganser sielē) dat is wt uwē
 gansen sinlyckē mēsche dat ghi v vijf sin-
 nen besuyp: en trect vā allen lust en werc-
 ken die god mislagē/en v sinnē alleenge-
 bruyct en vstijt ter eeren gods. **N**yet tot
 uwē eygen lust: oft tot sondē (wt uwē gan-
 sen gemoede) dat is v verstat/indē rechtē
 gelooue/en vaste betrouwē tot god/sondē
 eenige twyfelheyt te houdē/en metten v-
 stande te onsoecken/hoe ghi indē liefden
 gods al meer toe nemē sult/en wt al uwe
 macht en cracht) die selue indē liefdē en ter
 eeren gods te vteren/en wt te stortē/nas-
 nen aldē liefstē wille: sonder eenich aensien
 vā eygen nut oft profijt/wāt die heer wil
 v siel gheheel hebben/daer om seyt hi/wt
 gansen of geheelen hertē wt ganser sielē
 En om beter te vstaen/dit hooghe gebot
 der liefdē/so ist vā noode/dat wi wat ken-
 nisse hebben vā god/en van onser sielen

Een schoon onderschept wat

een siele is.

En opclimmen tot god/en is nyet

anders dan een inkeerē oft ingaē tot ons
seluen met opdragender begeerten / daer
om ist van noode voor al / dat een mensche
hem seluen kent niet alleen sijn sondē ende
gebreken mer ooc sijn eppen siele. **E**n mē
sche is recht oft hi drie menschen waer. **D**ye
menscē / si sijn veelijc of dierlijc. **S**i sijn ver
nuftich of redelijc / eñ het sijn ouerste god
formige menschen / eñ pegelijc van dese drie
menschen heeft een cracht daer hi mede be
kent eñ verstaen wort / eñ daer tegen een
cracht daer mede hi genepht wort / te be
gheeren / oft te vlyen dat hi bekent.

Die sinnelike cracht / dat is dye veelike
oft beestelike mensche / die werct eñ bekent
door die wtwendige vijf sinnē / als sien / ho
ren riecken / smaken / eñ geuoclen. eñ wat
dese cracht door dye vijf sinnē beuint / dat
can si voort aen in dat hoeft trecken / ende
met beelden ende fantasien ouer legghen /
onderschepden ende inder memorien be
houden. **D**eser sinliker bekentliker cracht
antwoort een natuerlijche begheerlijche
cracht / tot wtwendighen dingen eñ crea

turen / tot goet en vrendē / tot eten en drinken / en ander genuchte te begheeren / en tegenspoet te ontvlien. die alleen na deser cracht leeft / die leeft na der sinnelijcheyt als die beesten. **D**ie middelste redelike mensche heeft een cracht geheetē die reden / vernuft of verstat / en ran alle dingē met reden ouerleggē / wat goet oft quaet waer / oft valsch is. Deser redeliker crachte antwoord ten vpen wille / die beweecht wort te doen / en te omvangen wat die reden wtwijst. Die hem in desen crachtē vele oeffent die wort wijs en duerhdelijck.

Die derde mensche heet dat ouerste een uuldich vstat oft gemoet d; sijn natuerlijc licht en die eerste oorsprökelike sake sond middel vā god ofstant : en dit verstant is der engelē nederste / en ter menscē ouerste cracht / en en heeft indē menscē nyet bouē hem dan god alleē / sond middel / die dē engelen en den menscē bepde haer natuere gracie en glorie geeft : ten simpelē verstat antwoord oot een soete lustige repne liefde der stelen ; ontfangente van god sonter

middel een toeneeygen tot dē ouerstē goet
hē doer dat simpel vstant voer gehouden
en wort altyt natuerlic beweget tot goet
en die hē in deser liefhebbender crachten
neerstelijc oeffenē tot god/die comē daer
toe: dat dat vstant eē tijt moet swigen en
sijns selfs en alre dingē vergeten en wor
det remael in god vsonckē en vereenicht.
Die siel des mēschen heet een siele ont
dat si dat lichaem leuendich maect/ en in
die redelike crachtē ter sielē/daer in schijnt
dat beelt der hepliger driuuldicheyt in dē
nedersten graet: dat is in die redē: wille/
en memorie/wanneer si hem tot god kee
ren/mer na den ouerstē mensce na dē sim
pelen verståde daer ter stont af gesept is/
daer heet een siele een geest: oft die inwēdi
ghe gront: of gemoet der sielen: en is soe
edel dat mens met geenē woordē genoer
men ran: daer in is dat beelt der hepliger
driuuldich; eygentlijc en god werct daer
weselijc / en blyft altyt hier mede in ons
vereenicht/en schept nēmermeer hier af/
ooc om ter sondē wil; mer wi en sijn daer

om niet salich/tot dat wij onsen vrien wille
 dor met god vereenigē/en die geest gods
 heeft altyt een ewich toenepgen/en aen
 sien tot desen inwendigē menschen geest/
 en daer tegen heeft des menschen geest eē
 ewich toenepgen/en iagen tot sinen oorsprong/
 dat god is/daer hi puerlyc wtghe-
 uloten is/en dat en wort ind hellē niet ge-
 lest/dat is haer meeste pine. Desen vbor-
 gen gront en mogē alle creaturē niet sadi-
 gen noch veruullē/dan god alleē met alle
 syn ongemetenheyt. En dit is gods stille
 woonstadi in onser sielē veel eygentliker
 dan indē hemel/daer om en doruē wi god
 niet van butē soekē/dā geheel binnē ons
 daer hi sond asscepdē altyt tegewoordich
 is/daer sullen wi onser sielē crachten tot
 hē keeren. **D**ese geest oft gront/heet
 dor dat middelste punt of stipken der sielē
 daer der sielen crachtē wt vlieten/ghelijc
 die stralē wter sonnen/en daer si hen we-
 der in keerē moētē/als in hare oorsprong
 tot god/m; werckeliker liefde/en oprech-
 te meyninge tot god/als hier nae volgen

sal. **M**er wat liefde en vrienſcap god met
ſulke menſchen heeft/en hoe na ſi bi god
ſijn/en wat wonder god in hē werct/dat
is bouē alle ſinnē en vſtandē meer dā die
menſche dircmael ſelſs weet. **M**er met mē-
ſcen die haer gemoet en crachten d' ſielen
willens vblindē/en ontrepnē met creatu-
ren/en fondē/daer en heeft god niet mede
te doē. **Hoe der ſielen crachten gerep-**
nicht/en tot god gekeert werden.

Die hem nu recht tot god heren wil
die moet ſijn vſtant en reden mee-
ſter maken ouer ſinē ſinliken menſche en
trecken hem af van alle onghoordineerte
genuecten en weluſten/in ghedachten
woorden/en wercken/tot allen tijden/op
allen ſteden/en dwingen hem aen der ge-
latenheyt en trecken den ſinliken menſche
alſo dat hi doer ſijn vyf ſinnen nyet meet
wercken noch wt en loope/dan na wtwp-
ſinge der reden. **D**it ſteruen doet der na-
turen wee/en is eenen ſoeten rooke voo-
god. **S**ijn verſtani ſal hi repnhouden/
van alle ketterien/ende twifel/inden ghe-

looue wel gheuefticht / ende onderworpe
 onder die ghemeyn christenheyt. **S**ijnen
 wille los vuy ombecommert van alle lief-
 den / ende toeneygen tot creaturen / alcht
 onderworpen onder den alre liefsten wil-
 le gods met een verlypen / ende verlooche-
 nen sijns selfs. **S**ijn memorie ledich van
 allen beelden ende formen der creaturen.
Dese crachten alsoe ghereynicht / salmen
 vergaderen / ende eendrachtelijc tot hem
 seluen in keeren in synen inwendighen
 groont der sielen met liefden tot god / daer
 hi teghenwoordich is / ende hem also aen-
 beden / eeren / omvanghen / ende met lief-
 den aen hanghen / want ghelijckmen dpe
 straelen ghelopen can in dpe sonne alsoe
 machmen oock daer door die sinnelijcke
 crachten in dat verstant / ende vanden ver-
 stant voort aen inden inwendighen geest
 tot god ghelept werden.

Die siele des menschen is hier tusschen
 tijt ende eewicheyt / keert si haer totter tijt
 verwendich soe vergheet si der eewicheyt
 ende haer werden cleyn ende verre alle

alle dinc die god toe behooren / als een die
datmen van verre aensiet / clepnt hi hant
en dat lichaem is altyt tegen den geest / ende
het is hier thups / en hem helpen alle syn
vrienden dan syn tytlyke dingen . **M**aer
die siele is hier int allende / en haer vrien-
den wonen inden hemel / daer om moet
men hier dat lijf drucken met penitencie op
dattet der siele niet te sterf en werde / daer
om sal een mensche om eenen heyligen vli-
ticheyt en ernst te crigen / hē achtē nu ge-
storuē te sijn / wāt hi sond twifel haest ster-
uen moet / en gedenckē gelijc of sijn siele te
hans wt der werelt geseidē waer / en met
god vereenicht in dat eeuwige . **N**u / dan en
soude si niet veel vragen / watmen haren
lichaem aen dede / oft wat ind werelt te doē
waer hier o sal hi metten ouerste crachtē /
alht een vheuen gemoet dragē ouer hem
seluen / en ouer alle dinc in god alleen rust-
tende / en metten nederste crachten sal hy
hē seluen verdrucken ond alle dinc / in sijn
eygen niet / met warachtiger ootmoedich-
heyt / en hy en sal van der tyt niet meer ne

men dā eenē nootdriftigen door: ganc tot
ten eynde / en die eewich; sal sijn eynde sijn

Om god te kenneneerst
aen sijn creatueren.

In allen creaturen sult ghi god soec
ken: en met lust nergens aen bliuē
hangen / dan repst en trest ter stont door:
die creaturē met liefden in god / diese ghe-
scapen heeft en alcht ophout / en in al / en
ouer al tegenwoordich is. **W**ant god die
lichtet in sine creaturen / als in eenen spie-
gel daer mē god in gesporē can / als eenen
goeden meester in sijn werck. **D**aer om
moecht ghi god vinden door: v vyl sinnen
wāneer ghi schoon / edel / liefelike creaturē
siet / so dencket ter stōt / hoe schoon / goet: en
liefelijc haer scepper is: daer alle schoonh:
en goetheyt: wt gevloten is: hoort ghi soe-
te melodie: so denct hoe soet dat gods stē-
me is: daer hi sijn vrienden mede roept en
troost. **W**at lusticheyt en soeticheyt dat u
voor: coēt in v sinnē: so dēct op de ouergaē
de soeticheyt en vnechde die in god is: die
dit altemael ghescapē heeft / om v an hē te

treckē. **S**ietstu grote genoechte en eere in
werelt/ so dēct op dē rijkē man indē euā-
gelie/en op die grote pine die daer na vol-
get. **S**iet ghi beesten die den menschen die
nen: so denct hoe rechtuerdich die ođant-
ber menschen verdoēt sullen werdē die ha-
rē scepper en heer niet willen dienē. **W**at
ghi hoort spreken oft lesen/ dat neēt waer
of daer wat in ware daer ghi uwē alre lief-
sten in vindē mocht / of wat hi daer in tot
di spreect en gebiedt. **S**iet nu ouer v
den soonē hemel/ hoe hoge hoe groot hi
is in sinen snellen loop/ en gaet bouen en
beneden ouer al/ ront om dat ronde aert-
rijc/ hoe suuerlyc sijn meester hem gecre-
eert/ met ontallijcker menichten der lich-
ter sterren/ en is die minste sterre dpe wij-
gesien connen: veel grooter dan heel aert-
rijc/ als die geleerde scriuen / en die reden
wvwijsst o ter groter hoochdē wil. **D**ese he-
mel heet dz firmamēt/ dair bouē is eē and
hemel sand sterrē rōt en om lopēde gehetē
ind heiliger scrift dē waterigē hemel. daer
bouē veel hoget/ is een and hemel ooc rōt

en omlopede sond sterren/geheete primū
 mobile den eerst werueude hemel/die vā
 alle geweruen alre creaturen een oorsaeck
 is/daer bouē is die alre hoorchste en schoon
 ste hemel gans licht claer en reyn/subtyl
 alcht stil staende. **Celū emppreū**/en gaet
 ooc ront om alle and hemelē:en is ombe-
 gripelike groot en wjt:daer in woōt god
 epgentlijc met sinen lieue hepligen en en-
 gelen. **Mensiet** wat ouerschoon clare creatu-
 ren daer in sijn. **Dye** moed gods met alle
 hepligen:voort die schoon ouertreffelijke
 clare gheesten en enghelen/die god alcht
 met onsprekelijcker liefden/en vuerchden
 louen/en aenscouwē. **En** ons ooc hier be-
 nedden in dit dal der tranē in god alcht aē-
 lien/en hebbē een sonderlinghe liefde tot
 os om ons te helpē. **Mer** god werct selue
 sond onderlaet en helpt os veel epgentli-
 ker en si hebbē een medewerkē met god
 in ons/ghelijc die sterren metter sonnē
 werckē en vlieten in aertrijc. **Dit** is onse
 salige vaderlant dat wi dickmael met ver-
 langender herten versoeken moghen

Men siet ooc die vij. planete die hare ey-
gen loop hebben: onder den nedersten he-
mel: en is ooc elc/ behaluen die mane alleē)
veel grooter dan gans eertrijck/ hoe veel
lichts en goets die scone sonne den eertrijc
geeft/ besond indē somer tijt als loof ende
gras/ bloemen en vruchten: menschen: en
dieren hen verbliden. **O**ch edel heere sijn
dijn creaturen also scone/ en liefelijck: hoe
ouer scone en salich sijn ghi dan in v seluē.
In sie voort aen die vier elementen aert-
rijc water locht en vier en allet dat wond
dat daer in is van meniger ongelijcheyt
van menschen van dieren van vogelen vā
visscē en and wond creaturē in so oispreke
liker menichuuldich; en versceyden; die
al te samē roepē lof en eer dynre o gemete
almachtich; wijsh; en goeth; **W**ie ophou
det dit al wie bekēt dit al wie voedet dit al
Ghi bereit alle eenē pegelikē na sijn wise
en een pegelijc heeft sijn sondinge cracht
en gauē vā v. en is v vborgē oordeel ouer
die altemael groot en clep rijc en arm ghi
du ware god in eewich; gebēdjt. **Amē.**

Om wat kennissen te hebben
 wat god aen hem seluer is

Wilt ghi uwē alder liefsten seluer
 nauwen vermogen aenschouwē
 so vergadert alle v sinnē en tracht der sie-
 len/en laet vallē alle becōmernis en beel-
 den vā creaturē/en keert v inwaerts met
 liefden tot god/en spreekt met oormoedi-
 ger vreesen. *Exquisiuit te facies mea. iij.*
 Heer mijn aēgesicht heeft v gesocht/ dñ
 aengesicht sal ic soecken/en spiegelt dñ
 gemoet aen die epgenschap gods dpe wē
 hem toe gheuen en aensiet wat god is.

Een meester spreket dat dien naē te we-
 ten een wesen is den eersten naem gods
 (hoe wel god inder waerhept ouer alle na-
 men en ouer alle wesen onbegripelijc is)

Do keert v oogen tot tē ouer substantiaelē
 ken alcht bliuende wesen/in sijnre simpel-
 der blooter eenuuldich; ghenomē onver-
 mentt met allē niet wesen/en laet vallē al-
 le gedeylde wesen/dat sijn die creaturē/so
 siet ghi dat god vā niemant en is/en n; en
 heeft voer noch na en is die ald regēwoos

bichste/die alre werclijckste/die ald goetste
die alre volcomēste/die ald schoonste/den
welckē niet en gebreect/daer geen veran-
deringe in en is/want hi is cen eewich ee-
nich een/eñ eē vstantlijc gheest/eē eewich
leuē die sijn selfs eñ alre der gheenre/die
sijnre in saliger wijsē ghenieten sullē een
ouernatuerlike/onsprekelike salicheyt is
Een heere alre heerē:diens maestept eñ
grooth; geen eynde en heeft/die alle crea-
turē houē alle mate te bouē gaet die geen
creature volcomelijc bekennē en can/die
alle creatuerlike wesen/met sijnre regen-
woerdicheyt omgrēpt/veruult ondhout
eñ regeert sond arbeyt/eñ hi is alre gesca-
pen wesen een wesen/eñ alle dinghen die
goet sijn/eñ wesen hebbē/daer is god in/eñ
hi is doch alre dingen geen/eñ verre ouer
alle dingen. **S**inte Augustijn spreect **S**ie-
dy eenē goedē mēsche/eenē goeden hemel
eenen goedē engel/daer neemt eñ doet al
menschē/hemel/eñ engel/eñ dat wese des
goets dat is god **A**lle creaturē hebbē wel
wat goets eñ liefdē / mer si en sijn niet dat

goet en die liefde / dā god alleen is dat we-
 sen des goets / en der liefden **D**it eenuou-
 dich wesen is die ouerste / en die eerste sa-
 ke alre sakeliker wesen / en met sijn beson-
 der tegenwoordicheyt / soe ontsuyt hi alle
 tijtlike gewordēheyt als een beghinsel en
 een eynde alre dingen **D**aer om spreect eē
 meester / dat god is als eē sirkel rinc / des
 ringhes middelste punt is ouer al / en die
 omganc nergens **N**u aensiet hoe die al-
 machtige groote goede heer altyt bi v en
 in v is / en v met sijre soeter otsprekeliker
 liefden altyt aensiet / ende doorliet in allen
 uwen leuen / woordē / wercken / en gedach-
 ten / die liet hi dupsentmael beter dan ghi
 seluer / en hi wacht uwer en besorcht v soe
 lieflijc / en wil v so vriendelijc ontfanghen
Daer om keert v met liefdē tot hem ende
 versint met allen uwen crachten / en ouer-
 geuet v in sijn wesen / dat v nietheyt ende
 cranchheyt daer worde ontfanghen ende
 vernieuwet / en gewesent inden godliken
 wesen / dat alleen waer wesen is **D**aer
 naesiet die eenighe eenicheyt des wesens

want god is int leste eynde der eenuuldicheyt / en̄ in hē wort alle menichfuldicheyt gheeput / en̄ ghe eenuuldicht / in den eenigen inwelen. Sijn welen is sijn wercken / sijn bekennen / sijn liefde / sijn barmherticheyt sijn rechtueerdicheyt / dat is al een. mer wie dese eenicheyt is in der hepliger dymuldicheyt / dat is bouen alle verstant daer in gaet / en̄ werpt daer in v. onbegripelike menichfuldicheit / dat hi die eenuuldigen wil / in sinen eenuuldigen welen.

Waer na siet aen de verborghen; gods wāt hi is verborghen in allen dinghen / als Esaias seyt / **W**aer hē heerdu bist een verborghen god / en̄ het is een wōder werck sijnre almachticheyt / dat hi hē so verborghelijc gehordē can / dat mē sijnre tegenwoerdicheyt niet gesien / noch gewaer werden en can meer dant eenē pegelijckē mensche alre bequaemste is / tot sijnre salicheyt / so doch god allen dingē veel naerdē bi is / dā si hem seluē sijn / hi is ooc indē grōt der sielen verborghen allen sinnē en̄ crachten / en̄ onbecāt vre ouer die gedachtē der wtwe

dichept. Mensiet ooc die verborghē ordeelē
gods in alle creaturē. In deser vborghēth;
verberget v/ niet in beelder wise/ mer op-
getogē in wese liker wise met alle crachtē
en begeren bouē alle beeldē en formen/
en bouen al dat den wesen ongelijc is.

Mensiet ooc die godlike dupsternis/ dpe
aen haer seluē is die alre lichste claerhept
dair af alle geschapē vstant wedslagē wort
in haer obekenth;
en blinthe;
also vre als
si creaturē sijn/ gelijc die oogē eenre vled-
mups vāter clarer sonnen vblint werden.

Daer tegen draecht v afgrōdige dupster
nis berooft vā allē puerē lichte/ en laet dz
afgront v godliker dupsternis/ hē seluē al
leen betāt.

Ghi moecht ooc met ooc
moediger liefdē aenscouwē/ die hoochept
diepten/ breedē/ en lengdē gods/ als Pau-
lus scrjft. **E**phe. iij. Hoe god so ogemetē
hooge is/ dat hi niet een creature geschapē
en rōde. die sijn hoochept begripē mochte

Dese hoochept suldi na volgē dat ghi vge
moet met groter weerdichept dwinget o-
uer alle geschapē dingē/ in die hooch;
gods

Daer sal v god also hoge/en groot werdē/
dat v alle dinc cleyn en niet sal dunkē sijn
wat god niet en is. ¶ Des gelijcken is
oor die diepte des godliken afgronts on-
begripelijc allen creaturē. Daer tegē sulc
ghi gans versinkē in v eygen niet/en ge-
breckelijcheit. ¶ Die breedde gods / dat
is die ghemeyn liefde gods / daer mede hē
god geest in allen creaturē / in allen landē
en steden / in allē wisen en werkhē / die goet
sijn besonder in dē hepligen sacrament en
in reynen herten. Daer en is geen dinc
also gemeyn / en also lichtelijc te verighen
als god / te weten met eenen goeden wille
en met eenen sichten wt rechter herten.
Dese breede salmen na volgen met eenen
ledigen oberommerden ghemoet tot go-
de / en met een gemeyn liefde tot allē men-
schen. ¶ Die lengde / dat is die ewicheit
gods / die gheen voer noch na en heeft / en
is een stille onwadelbaer **Rv** / daer in al-
le dingen tegewoordich sijn in eenē stabi-
gen aēsen sijn selfs / en in hem alle dinc.
Dese lengde sulc ghi na volgen met eenē

ouerdringende ghemoete/insinckede en
 vertpende dijns selfs / en alle creaturen/
 in tijt en in ewicheyt.

Vander oorspronkelijcker goetheyt
en liefden gods.

Buen allen epghentscappen / dpe
 men in god vindē mach / so gaet te
 bouen sijn afgrondighe barmherticheyt
 en soete liefden tot ons arme creaturen/
 want hi is die onwandelbaer ombegripe
 lijcke goetheyt / daer geen bitterheyt toe
 uallen en mach / en sijn goetheyt ende lief
 den tot ons blijft altyt onverwandelt / en
 en wort nemmermeer van ons ghekeert
 om onser sonden wil / die slecht met betrou
 wen wederkeert tot hem / die vint dē heer
 altyt ghelijcken goet / ende vriendelijck /
 want hi is soe recht ghetrouwe om lief te
 hebben / ende also liefelijck te omvangen
 dat gheen creatuer dat begripen / oft wt
 spreken en mach.

In hem en is niet dat mishagen mach
In hem is alre herten wenschen / alre sie
 len begheeren bouen alle mate. **Soe men**

god bat bekent somen hē lieuer ghewint
Die minste vuerchde die een repu liefheb
bende siele van sijne edelder tegenwoor
dicheyt beuint/ouertreet alle ghenoechte
die alle creaturē voortbrengen/ en gelept
ren mochtē; in tijt en in ewich; en maect
die al te samē een bitterheyt. **G**od is so
recht milde en goet/dat hi lieuer grote ga
uen geeft dan kleynē: wie met ootmoedi
ger hertē/en met gansen betrouwen bid
den wil/die can vā god vcrigen wat hi be
geeren mach/wat god wort daer mede ge
raect: op die sīde daer hi hē niet ghewerē
en can/en hi soude eer ouernatuerlijc hel
pen: dan hi vemāt die in hē betrouwet v
laten conde ind noot. **E**n hi is berepder te
geuen: dan wi te begeeren dat ons salich
is. **D**ie god alleen sijn ganse hert geeft die
leeft altijt vrolijc en sterit sekerlic en heeft
hier hemelrijc en hier namaels. **W**at dat
oghe noyt en sach: noch dat oore noyt en
hoorde noch dat herte noyt en beuāt/wat
god berept heeft die hē liefhebbē. **O**ch
hoe is gods liefde en der creaturen so op

gelyc hoe bedriechlyc eest wat ind werelt
 lieflyc schijnt. **A**s wi onse inwēdige ogen
 willē op doē en recht aensien hoe bedrogē
 die herten syn: die haer liefde aen pet an-
 ders leggen dan aē god alleen. **W**at heb-
 ben si vā allen harē liefhebbē/ anders dan
 vloren ryt: vūaren woerdē wepuich goed
 werckē/ en een consciencie met veel gebre-
 ken beladē: wāt corte vruecht en lanc leet/
 is der werelt liefdē cleet. **S**i willen onghe-
 mac en lidē ontloopē/ en vallen dā middē
 daer in. **S**i en willē dat soete iock christi n;
 dragen/ en wordē met menige sware lastē
 geladē. **S**i vreesen dē rym: en vallen indē
 sneeu. **S**inte Augustinus spreect Die
 mēsche is te mael ghierich/ die aen god n;
 en ghenoecht. **W**at mocht ghi begheeren
 dat ghi aen hem niet en vint? **G**hedencke
 wat alle hertē gedenckē mogen/ dat vint
 ghi dupsentfout aen hē. **W**ilt ghi liefde of
 getrouwicheyt/ oft waerheyt oft troost of
 stadige tegenwoordicheit dat is altemael
 aen hem ouer alle maet en eynde. **B**egeer
 op schoonheyt hi is die alder schonste. **B**e-

gheert ghy rīcdō hī is die alre rīcste **S**e
gheert ghy mogentheyt/hī is die alre ghe
weldichste. **O**ft wat v hert begeerē mach
dat vint ghy dusent fout aen hem/want hī
dat alre hoochste beste goet is.

Daer om staet en drijft wt uwer hertē
alle creaturē en draget een opgericht ge
moet met liefdē in god en keert v alcht we
der in tot god/want god is also goet / wie
hem wel daer mede gehouden can / oft wil
hī bade god al af / dat hī gheepfchē mocht
en hī is so lichtelijc te bidden en hoort sijn
vriendē so recht geerne / hī liet geerne dat
vegheuer en alle gebreken en middel af
vallen / die hem wt gronde sijns heten tot
hem keerde . **M**aer desen keer moet god
gheuen ende wercken / ende daer om sal
men god alle daghe hertelijck bidden en
de waer nemen / wanneer hī daer toe ver
maent word: dat hī dan alle hindernis la
tet vallen / ende volghen den heere . **O**ch
hoe gans liefelijck ontsuyp dpe ghetrou
we heere desen menschen sijn vaderlijcke
herte / ende opdoet alcht den verborghen

schat sijnre heymeliker rijkdom/dair van
 en can niemant volcomeliken gedencken
 hoe dorstich begheerlijc/ende lustich althit
 is dpe ewighe god/teghen eenen peghe-
 lijcken mensche die hem sijn herte toekee-
 ret en ledich is van alle creaturen. Desen
 menschen loopt god teghen alle ooghen-
 blic:ende ontfaecten soe liefelijck/ende so
 vrendelijck recht oft alle sijn salicheyt aē
 des menschen behouden werden ghele-
 ghen ware/wilt ghi des niet ghelouē/so
 bedēct wat god o uwen wille int gemeyn
 en in sonterheyt gedaen en gelede heeft.

Van eenen goeden wille.

Die weseelijke gerechte liefde gods
 leyt in eenē goedē wille/die meer d
 en sterker goedē wille heeft/die heeft ooc
 meer waerdē liefde/en die goede wil wort
 volcomē/en geprobeert in goedē werken
 en in lidē om gods wil/ alsmē statuaestich
 blijft en te meynige oprecht is totter eerē
 gods so is die wille goet. **I**n d waerhz met
 eē goedē wil v mach mē alle dīc. **B**egeerd op
 vā gāler hertē ware en oprechte ootmoe

dicheyt / gelatenh; lüdsamh; / en doet daer
toe d; ghi vermoecht so hebt ghijt / en dat
en can v god / noch creature / noch doot /
noch dupuel ghenemē / ghy sult gheloont
werdē / ghelijck al hadt ghy dat volcome
lijc ghehadt. Desgelijckē alle goede werck
ken dair ghi eenē goedē opset en wille toe
hebt ter eeren gods te doē / of te liden / en si
bliuē sond v scout ondwegen / die sijn voor
god volcomen gherekent. **A**s een teuoet
hert begeert god opt hoogste te behagē /
en lief te hebben / en te louen so seer alleen
als alle creaturen te gad volbrenge mocht
ten / en begheert alre menschen sondē voor
god te beteren / en woude geerne alle mē
schen tot god trecken / en doet sijn beste dair
toe / en het gebreect hem aen der macht / so
heeft hy dat altemael volbracht voor god
almachtich. en god wort met sulke begee
ren en ouergeuen sijns selfs soe seere ver
soent / dat hy daer om dickmael spaert een
gans lant / of die ganse werelt. wāt met ee
nen goeden wille can men meer vdieneu
dan alle creature sonder dien / mettē werck

ken mochtē volbrengē. **G**een mēſche
 en is ooc vā ſo cleynre oefeningē / mēpnt
 hi daer mede god van grōde / en begheert
 hi een groter hoogher lief hebben te wer-
 den / en blijft daer bi / en hout hē eenwoude-
 licheit ſonō middelijck hind / en mēpnt / en lief-
 heeft god in alle ſine werckē / ſijt des leker
 hi ſal hē werden / al waert ooc aen dpe tye
 ſyns doots god te ſien: wāt god heeft ſel-
 ue geſprokē. **Joā. xvi.** **S**idt v ſal gegeuen
 werden / daer ō en ſal hē niemāt wijt van
 god achten / ō ſommige cleyn gebrekē / oft
 om crācheit ſijne naturē dat hi niet veel
 goets gedoē en can / ſo verre als hi eenen
 goeden wille tot god heeft: en tot goeden
 wercken na ſyn v̄mogen. wāt al achtet hē
 een menſche verre vā god te ſijn / ſoe en is
 doth god niet wijt vā hem / en bliuet altyt
 bi / en en mach hi dānz in / ſoe ſtaet hi voo-
 die doer en clopt. **D**at meeſte hinder-
 datmen vint: dat is dat dpe menſche ſijn
 hert willēs en wetēs becōmert te ſeer met
 liefden tot creaturē. **O**ns is vā naturē in
 geplānt lief te hebben; en alſoe ommoge-

lijc dattet is te leuē sonder siele also onmo-
gelijc ist te leuē sond' liefde **M**er wanneer
die mensche in rechte oordīnancie stonde
so moeste hi god lieuer hebben dan hem sel-
uen: en alle creaturen **E**n dat is een iam-
merlijc dīnck: dat die mēsche sijn edel aert
also verkeert: en sijn edel liefde dat bestē-
cleynēt neder boogēt tot hem seluen/ende
tot verganchelijcken dīngē: en niet open-
heft tottē hoochsten god dat gaet sommi-
gen vrienden gods so nae ter herten dat si
wouten (mochten si) bloedige tranē scryp-
en/dat god die heer wt der herten daer hi
sijn bloepende leuen om gegeuen heeft so
versmadelijck wt ghedreuen wort om dat
snoode tytlijc goet: of sinnelike genoechte
God is een lichhebber des herten/en en
vraecht niet veel om alle de werckē diemē
doē mach als dat herte beseten blijft met
sondē oft met creaturē: willens/en wetē
Mer hē behaget bouen al/een repn herte
dat hem god gans ouerghegeuen heeft:
en altijt verlanghet/en dorstet met liefdē
nae god/en gods eere ende wille puerlijck

meynt en blijft daer bi: hier mede si vā dē
 liefden gods int gemeyn genoech gesept.

Een costelike oefeninge totter
liefden gods.

Sante Dionysius ende meer ander
 verlichte scrpuen ende leeren ons
 eenen heymeliken corten wech / daer me-
 de een pegelijken goet mensche haestelijc
 ende lichtelijck vercryghen mach / volco-
 menheyt der godlijcher liefden / te weten
 met vierighen ghebede / begheerten / ende
 suchten tot god. **M**aer want die begheer-
 te inder liefden goeds niet wel ontsteken
 en mach werden / dan met goeden voorge-
 dachten / ende meditacien van god / daer
 om sal een mensche die desen wech wande-
 len wil / in sijn beginsel vergaderē sijn siel
 met allen haren crachtē / en laten vallē al-
 le wtwendige becommernisse / sozge: ente
 liefden van creaturē door dese drie dwech-
 den te weten ghelatenheyt des willen: le-
 dicheyt alre creaturē / en aēnemelijch: ter-
 gauē gods met ware ootmoedich: **D**ā sal
 hi bedencken die grote trekē der liefde / en

die weldaden gods: die god hem bewesent
heeft en sijn bitter liden en passe als hier
voer langer gescreuen staet/en daer tegen
sijn eygen sondē en gebreken **Voer** die on
begripelike almachticheyt/rechtuerdich
wijsheyt:mildich/goedertierenh:barm
herticheyt/subtylheyt/schoonheyt/lieflijc
heyt gods/en dit sal geschien met herteli
ken ernst:en crachten des gheests in god
dringende/also dattet dē lichaē mettē eer
sten pijnlijc sal sijn/eer hi die gewoonte cri
ghet. **D**an sal hi god hertelikē danckē
aenbedē/en louen/en begeerē hē te eeren
en te louē alleen waert moghelijc:soe seet
als alle creaturē te samē volbrēgen mocht
ten:en ander menschē sondē voer god te
beteren/en alle die ondācbaerheyt/en on
eer die god pe geschiet is te boetē. **E**n om
dat/en al wat god vā hē eyschen mach te
volbrenge:sal hi hē ouergeuen en wtstou
ten/en wt gancer hertē veruypen also vol
comelijc sond weder spreke sijns hertē den
alderlieffsten wille gods/dat de wille gods
worde sijn aldermeeste begeeren/in allen

dingē/in tijt en in eeuwichēyt/het si in mē-
 den/en veruyen alle genuethe en lust/die
 god misshaget/of in allen arbeyt en last te
 dragen/en te wercken/wat hē van god of
 vandē menschen op gelect mach werdē/en
 in liden/en verdragen alle scate/scande/v-
 smaetheyt/siechheit/druuc en lidē/oor in wē-
 dige verlatenheyt en dorheyt sijns hertē
 sond alle troost te soeken/die god ouer hē
 verhengē wil/om niet met liefdē van hē
 gescrepen te sijn. ¶ En op dat hi dit ge-
 heelic totter eeren gods volbringē mach
 so sal hi daer toe van god begeren gracie
 dat hi volcomelijc in hē seluen wisteruen
 mach/allet wat god misshaget/als sijn die
 sinnelike wellustē/aen/sien/horen/sprekē
 eten/drinkē/schoon clederē/of and gewaet
 sijns lichaēns/en voort and ydelheyt/daer
 toe sijn natuerlike passie in ongeordineer-
 de liefden en sorgen/bliscap en truerichz/
 en des geliken/en dat hi sijn herte drage/
 alrijt verheuen bouen alle menichuuldic-
 heyt/en betōmeringe in god ghevest/en
 van allen creatuerliken toevallen ledich

en omberuert / in lieue / en in leet ghelijc
toet. **D**oozt salmen getrouwelijc vā
god begeren / gelijc ghemaect te werden
gods edelre menscheit in allen sinen god
liken dueden / en bittere lidē / en verlich
tinge sijns vstants / om te bekenne gods
goetheyt / en sijn eygen suootheyt en niet
heyt / en gods alre liefste wille. En bouē
al so grote volcomē godlike liefde dat hij
god lief crigen mach wt sijne ganser her
ten sielē en gemoede / en wt al sijnē macht
en cracht / en sijns selfs gans owerde / en
in god ouer geset werde en met vueriger
liefde god alijc aenhangē mach. ¶.

Mer hi en moet gheen oefeninge met
des wille eygentheyt besittē / dā hi sal al
tijt waer nemē waer toe / en door wat we
ge hē die milde goetheyt gods treckē wil
wāt god sijn lieue wtuercore / in dusēt ma
nierē tot hē trect / als hi des gewaer wort
so sult ghij ter stot volgē / en latē alle dinc
vallē / en metter begeerten indē viere der
godliker liefde onstekē / voort aē door drin
gen in god / in eenige stilheyt en rustē sijns

selfs en latē dā god werkē in hē/en die sal
 hē voord wel leerē. En als hi gods intrec
 ken niet meer en gevoelt/so sal hi sijn goe
 de oefeninge wed nemē/en epndē/ op dat
 hi daer in volherdēde mach bliuē. Want
 veel menscē heffen aē en latē hast wed af
 om eenige toevallēde swaerhept. Noch
 tans eest god lieuer/en behagelijker een
 volcomē inkeer/dā veel wtwēdige werki
 ge sond inkeer. En ghi en moecht nēmer
 meer so wepnich v tot god keeren hi is u
 wer meer wachtende en begheerende.

¶ Wāneer dese oefeninge een tijt lanc ge
 bruyt wort/so coēt een mēsche daer toe/
 dat hi ten lesten sond eenich voor bedenc
 kē of betrachtē/ter stōt mettē eerzē opbo
 ren sijn hertē/met liefdē onstekē wordt
 en in god vlyuen/en begeert m; vuerige
 verlangē veenicht te werdē d' hoochster
 liefdē dat god seluer is/en god te omvan
 gē/in hē te vsinken/te versmeltē/en ver
 vlietē. Mer hi moet hē althit wachtē/dat
 hi n; te seer smaet/of rust en soeke in de ga
 uē gods mer alle dinc gebruyt tot steruē

eñ vertpē sijns selfs. **A**nders sal hi vā god
ondārbaer geuonten eñ verlaten werdē.
Dese voorē oefeninge oft dier ghelike
salmē te minsten des daechs eens houdē/
want die niet eens daechs sijn hert verga
dert eñ tot god keert/eñ ouerdēct die wel
daden gods/eñ danc thē hertelijck/eñ be
kent sijn sondē/eñ bidt om genade/eñ gra
cie tot duechdē/eñ maect eenen goedē op
set/eñ ouergeeft hē in gods alrekeftē wil
le/dat en is nauwe een goet kersten men
ste/want die liefde gods moet haest cout
werdē/eñ vergaen/daer si niet gheoefent
en wort.

Hoe hē een mensche althijt voortāen
oefenen sal indē liefden gods.

Die oefeningē tot god/sijn menichy
uuldich. der luden leuens sijn ver
scrypde. ndat een aldus/dat ander also/die
scrifture is grondeloos/die leer is sonder
ghetal. **W**ilt ghi nu met corte woordē we
ten den alre sekersten/eñ bestē werch van
allen/so oefent v in dese leer. **I**ndē eerstē
sult ghi v houdē afgesceydenlijc van alle

mensken/so veel als v mogelijc is/en soect
 altyt stadt en tijt v alleen met god te berō
 meren. **V** herte houdet altyt repn vā son
 den/vā allen pdele genuecten en wtkec
 ren/en blijft inwēdich bi v seluen. **S**luyt
 v vijf sinnen/en die duer dñns herten toe
 voor alle pdelheyt/en voor alle intrecken
 van beelden en formen der eerlicken dingē
 so veel als mogelijc is/uwen wille en be
 geerten hout repn/suuer ōbeulect/en ont
 bonden van allen lieue en leet/hopen en
 sorgen der gescrepen en toevallend dingē
 die wt vriheyt behinderē/en becōmernis
 en aenhefinge in v brenghen mogen en
 draecht v gemoet ouer alle titelike dingē
 opgericht in god / en hebt god altyt in v
 memorie/en staet met eenē leuendē ernst
 dootmoedelijc voor die tegenwoordicheyt
 gods altyt en draecht altyt een soete toe
 nepgen/en stedich verlangē nae god/om
 hem vereenicht te werdē. **E**n als dese ste
 dige verlangē ondertogen wort soe keere
 snellijc wed in/en vergadert v sinnekens
 alle weder om/en hoe swaer dattet mettē

eersten wort/so doorbreect en volhert/soe
wert ghi gans licht en genuetlyc. **W**ilt
ghi daer nae voort comen/soe laet v alsoe
sijn op allen steden/en tot allen tiden/ghe
lyck oft god tegenwoordich tot v sprake.
Mijn kint hout v inwendich/en keert in
tot mi/houdet v reyn van sonden los /en
onbetomert vā alle sorgen/en liefde d' tye
liker dingen/en aenhanget aē dat hooch
ste goet met vueriger liefden/sond' middel
en laet varen en vallen wat ghi siet of ho
ret. **W**ier toe sal hij bereet hebben in
sijn memorie/veel corte gebekens/om sijn
begheerten op te verwerken tot god/dye
Augustinus heetet gheschut der liefden;
wāt si sijn vuerige pilen/die wij scieten in
ons lieuen heeren milde hert/daer af spre
ket hi indē boec der liefde. **G**hi hebt mijn
hert doorwōt mijn suster mij bruyt. **D**ese
gebekens(en ooc dat mōt gebet daer ghi
toe vbondē sijt) suldi spreke met vueriger
begeertē des heten/om met god veechtich
te werdē indē machtigen brāde sijne lief
den en sult een gewoōre make/dat ghi de

Te althijt tegenwoordich hebt/te minstē in
 der hertē/gaende/staēde: sittende/liggēde
 etende/werliēte/en rustende. En wat ghi
 doen wilt/en beginnen dā sult ghi tot elc-
 ken wert v hert en meynige eerst tot god
 opheffen/so suldi god vinden in allen din-
 gen in deser manieren. **O** mijn heer mijn
 god/o mijn alre liefste wtuer core viēt en
 brudegom. **O** mijn lief en roeuerlaet/mij
 vuerijte en al dat mijn hert begerē mach
 wanneer sal ic v volcomelijc liefhebben/
 wanneer sal ic v met repnder herten om-
 vangen/wāneer sal ic mi seluen te gron-
 de steruen/en verlochenē en alle dinc ver-
 smaen/en latē om v. **O**ch mocht mijn sie-
 le met allen harē crachtē/met v volcome-
 lijc veenicht werden nēmermeer te scep-
 den/en in v ganselijc te rustē/versinkē en
 versmelten/en van v omvangen werden.
O du leuē mijnre sielen/ick offer en ouer-
 geue mi ganselijc van gronde mijns her-
 tē/dat ghi mi besitten wilt:en met mi toe-
 na uwē alre liefstē wil in tijt en in ewichē.

O soete heer Jhesu criste/ic bekeer dat die

ouerige en honich soete cracht dijre god-
liker liefde / mijn hert gans doorsnide / rep-
uige / en verlichte / en tot haer trecke alle
die crachten mijnder sielen / op dat ick als
een barnende sachel / in dijre liefde gans
verteert en van mi seluen ontfet en in dy
ouergeset werde / en dat ic altyt op di dē-
ke / di alleen begeere: di alleen weet / en be-
vinde / en di alleen ewich sond afsceyden
aen hangen mach. **M**et desen en
dier geliken sond ghetal ouerige begeer-
ten als de heplige geest leeren sal / dicmael
dach en nacht / met grote ernst tot god ge-
sproken / sal v geest altyt meer en meer ont-
stekē werdē en geuesticht indē liefde gods
so machtich / dat ghi v so dick als ghi wilt /
sond voo:gaende gedachten / of goede me-
ditacie vā god / in een oogenblic so ghelijc
een blixem opboren en versinckē sult con-
nen / inden afgrōt der godliker liefde met
onsprekelikē begeeren en worst om god al-
leen te hebben en te besitten. en dit mach
geschien hōdert / a dusent mael indē dage
nietter hertē: sonder woordē / of met woordē

den wildi/wanneer die nature sterck ghe
noech waer/want ghi moet met bescepdē
heyt toetsien/dat ghi v hooft en v natuere
niet en verderft. **E**n so dicmael als ghy v
hert aldus met liefdē tot god keert/so coēt
god v tegen/en verleent v nieuwe gracie/
die ghi nemmermeer verliessen en condit/
dan ouermits dootsonde. **M**er nie-
māt en ran in dese wegen volherdē hij en
moet altyt staen op een ootmoedich ver-
tpen/en ouergeuen syus selfs /rusten hē
en god. **E**n so wanneer hi vā wtwendigē
dingen tot hem seluē coemt/so sal hi eerst
mercken of hi hem seluen in eenighe dinc
gen besondicht of gesocht heeft dat sal hy
hem hertelijc laten leet wesen/en gheuen
hem god ter stont wed' gevangē /in gods
wille/en keeren also hem coenlijc tot god
met liefden als voor en bliuen hier bi vol-
heerdich totter doot. **E**n alle and' oefenin-
gen vasten/wakē/en dier gelike suldi hier
toe richten als ophaer eynde/en hebben
harer so veel als si v tot repnicheit des her-
ten en tot godliker liefden dienen mogē.

Dit is cortelijc dē gront vā alle heylig-
heyt daer mede verrijchd op dat hoochste
eynde vā alle volcomenhe; dat ond dulent
mensche luttel begripen: want si in haer
meyninge hē seluē te seer soecken met ha-
ren eynde: op ander oeffeningen staē en
gaen alio henē die lange iaren sond groot
te vrucht. **D**ese godlike wech is verbor-
gen wijsheyt: die de hemelsche vader met
hemelschē instorten sinen wtuerco:ē vrie-
den leent/ en scriuet inde hertē der gheen-
re die cleynē ootmoedich sijn en die dat
vā hē met ootmoedigen betrouwen met
vlptigen ernst/ en verachtē tijtlicher ghe-
noechtē vā hē begeren. **E**n wort dicmael
eenen slechtē hulpsman oft baghine van
god verleent: dat dē hoge geleerdē deser
werelt/ (die niet eenē ootmoedigen gront
en hebben) verborghen blijft. **E**n wi sijn
al tesamen hier toe ghescrepen en gheroe-
pen: en wi mochtē so ontsprekelike grooten
goet alle oogenblick vā god vcrighen
dattet iammer is dat wi des hier also ver-
sypnen dat ind eewicheit verslypmt bliuē

moet **G**od neemt dat grootelijc voer on-
 weerde; dat wij niet naerder bi hē comen
 en willen: en verletten dat eewighe goet
 gemepelijc ouer dese wtwendige dingen
 doer die vñf sinnen inghed: agen

Desen voerē wech is die alder lichtste
 en sekerste diemē vinden mach. wāt men
 behoeft hier toe gheen vñstant subtylheyt
 oft cōsten/ oft oer grote wtwendige ster-
 heyt: dā alleen vertijt v seluen: en alle di-
 gen in gods hāt: hout v herte repn vā son-
 den en van creatuerlike hefde: en oeffent
 v met vieriger begeertē tot god: en blijft
 god met liefdē aenhangende. **H**ier mede
 sullē alle menichfuldicheyt en ghebrekē:
 en al dat benedē god is/ in hem seluen ver-
 gaen smelten en afvallen

Van afgheſchepdenheyt van
 allen menschen

Om dese voerscreuen leeringe beter
 te begripen: so aenmerct dese nauol-
 gende onderwisingen. **I**nden eersten so
 sult ghi v houden (ghelijc vore gheſprokē
 is) afgesceyden van allen menschen/ also

veel uwē staet mogelijk is. **E**n dat daer
om: want veel wercken: en seer veel biwe
sens die verstoppen dat gemoet en trent
ken den ernst/verbeelden die puerth; ver
lauwen en verrouwē die liefde: dat die mē
ste tot rechter liefdē nemmermeer en coēt
si houdē op die aendacht: en verblindē die
reden dat die mensce sijn beste niet en can
bekennen. **D**ie mensce heeft haest een pte
woort gesproken sond noot: haest heeft hi
sijn edelen tijt verloren in bi wesen. **D**ie
heylige engel leerde **A**rsenio dat hi soude
vlien: en swigen: en rusten: want een oot
spronck alre salicheyt: is hem stil te houden
in eenicheyt: want puer en repn hē te hou
den: gheeft meer consten dan studerē: die
metter werelt wil wandelē die moet men
ge groote wonde ontfangen: wāt daer hē
een mensce mede becōmert/ in sien: in hoo
ren: in eten: in duncken: in woordē: in wer
ken/ in biwesen sonder noot: dat sijn al ro
uers eens purē leuē en sijn beste goets
Tot repnicheit des hertē en mach niemāt
beter comen dan niet vlien. **D**ie daer

vlien vā creaturē in die eenich; die vlpē
 sekerlijc / so verre als si hē houden: als hē
 toe behoort **D**ie in hem seluen vlpē / die
 vlpē sorgelijc dat sijn goede menschē die
 daer bliuē in de werelt / en en weten ner-
 gent te vlpē: dan in hē seluē: hē te becom-
 meren met dingen haren staet aengaen-
 de. **E**n hier om is haer vlien sorgelijc **I**n
 eenicheyt wort die mēsche claer en blyft
 claer hi wort hē seluen bekenntēde / ende
 god minnende **I**n eenicheyt leert die mē-
 sche steruē en wort god gelijc en met god
 vereenicht **D**ie eenich; smaect die smaect
 gods **I**n eenich; ontvreemde hē een mē-
 sche alle vreemde dinghen. **I**n eenicheyt
 wordē alle boerdē licht vāden soetē smaect
 der hemelscher dinghen. **I**n eenicheyt ver-
 lesten hē seluē en vint god **O**m dat mē
 die eenicheyt so wepnich kent daer om
 wortse so luttel bemint **D**aer om ra-
 de ic v in godliker trouwen hout v ledich
 vā allen menschē so veel mogelijc is **S**ijc
 niemāt te veel heymelijc dā besonder die
 van desen oplet sijn. **A**ntwoort hē cortelijc

eñ saechtmoedich / ia eñ neen / als si v toe
spreken: eñ wort dat in v gehaet / dat hōt
goedtreljch eñ vrolijc door god. **B**ewaert
v swigen. **D**oet altyt stat en stonde alleē
te sijn / eñ der hūde aen cleuen te ontulpen
het is beter dat die ewige god v vrient si
tegen alle mensken / die v niet liden en mō
gen dan dat alle creaturen met v stonde /
eñ ghi god daer om tegen hadt / of ontbe
ren moeste. **H**out uwen wtwendigen mē
ste in reynichep eñ blyft ingetoghen bi v
seluen. **D**er sinnē ondganc / is der waerhe
opganc / wilt ghi allen creaturen nut sijn
so keert v van allen creaturen. **D**oet sim
pelijck der waerhept ghenoesch / eñ wat v
toe valt / daer sijn v seluen nyet te seere be
hulpelijck / want wie hē seluen veel helpt /
eñ socht / die en wordt vander waerhept
niet gheholpen. **L**uce. ix. **M**aet die dooden
haer doden begrauen ende blyft v sels le
dich eñ onbesocht: want in god is v alle
dinc wel wtghericht.

Van stilhept des herten / eñ ledic
hept alre creaturen.

Sidi emmermeer met god veree-
 nicht werdē so moet ghiuwē wille
 god gans ouergeuē en verpē en v herte
 repne houdē vā alle ongeordineerte crea-
 tuerlike liefde/en moet v alle ghemac/en
 wellusticheyt des lijfs verwegē/als een
 weertlijc ruyter sijn vriendē lant en goet
 achter laet/en waget dic sijn lijf en siel/in
 ten vreēt lant te verhten in eenē strijt tot
 inden doot: om eenē snodē pennic te win-
 nen. Also wilt ghi dat hoochste goet in u-
 wen hertē besittē so maect v herte ledich
 bloot arm van geest/en ombecōmert vā
 allen dingē dat niet puer god en is/so veel
 als v mogelijc is/so sal die godlike sonne
 gentlijc daer in schynen en wercken.

Maect dat ooge uws hertē/dat is dat
 verstant al weder om bloot: en ledich vā
 allen beelden en formen. Laet die inuallē-
 de fantasien varen en wech vlietē. Tre-
 se niet in v/so sult ghy die haest vergeten
 en moghet lichtelijc alle temptacien wed-
 staen/want wat ghi met beeldinghe in v
 v; en trec; dat en rondy ooc niet begeerē

het is metten eersten swaer alre beelden
en fantasien / tot dat een mensche daer toe
coemt dat hi is worden siende blind / ende
hoorende doof dat is dat hi so seer ingeto-
gen is / en van binnē becōmert met godli-
ken dingen / dat sijn wtwendige sinnē ha-
re volcomen werc niet en hebben. Daer-
om so langhe als ghi die beeldinge en for-
men niet gās wt geslutē en cont so wacht
v doch dat ghi die n: met wille in trect / en
voet in v seluen / so sullen si metter tijt ver-
gaen / en becōmmert v met heyligen beel-
den van god die v ontfeken in die godli-
ke liefde also voorlept is. **W**ilt ghi v
hert van bosen begeerten / en liefdē reyn
houden / so gewent v daer toe dat ghi ope-
telike gennuechte / en vleescelike wellust
nimmermeer en bedenct. **M**aect in v sel-
uen een eenicheyt des herten : en alle op-
staende begeerten van verscepdē dingen
druet neder. die invallende sorgen vā dese
snodē dingen werpt van v : en alle die ont-
bescepdē gedachten : en fantasiē die v ont-
der oogē vliegē laetse varē. **E**n maect een

heymelike stille plaetse in v herte/vā alle
 liefden en sorgen der toe vallen / ledich te
 sijn daer in ghi met begeerten spreke mo-
 get met uwē alder liefsten lief. **S**ouē
 alle dinc arbept v hert eenuuldich simpel
 vā binnen te houdē/en swijcht in een stil-
 hept des gemoets want een is van noot.
Dat is een genepcht reyn herte vā allen
 fantasien een simpel ledich stil hert beha-
 get god bouē al/en daer in werct hi; ij aldē
 edelste werct. **O**nse siele is altyt in grootē
 arbept/wāt si veel denct/als wi nu d; veel
 laten varen/en denckē dat een: so en derf
 si niet veel arbepdē. **O**ft wildp/en condp
 so ghedencket v niet:ende ghi en sult niet
 seer arbepdē. **O**ch die in stilhept sijns her-
 ten en vergeten alre dingen ronde romē/
 hoe wel soude god hē en alle sijn saken en
 vrienden versorgen:en god soude voer hē
 verchten tegen sijn vianden. **E**n wi comē
 selden/oft nemmermeer tot waren vrede
 en rusten ons herten:dā doer dese stilheit
 en ledichept alre creaturen met ingekeer-
 den crachten in god veenicht:in dat eewē

ghe nu sijnre godhs. En dit waer genoech
voer alle oefeninge. **V**ander reyn

makinghe der begeerten der hertē.

On dit noch wat bat te verclarē: be-
sond aengaēte die begeerlike cracht
so ist te weten dat alle die macht onser sal-
licheyt naest god is gelegē aen onsen wille.
Als wi ons met onsen wyē wille / kee-
ren met liefdē tot god / onsen oorsprōc / dat
wi wt gevloten sijn / soe werdē wi salich / en
alle die crachtē der sielē en dat lichaē moe-
ten dē wille dienē / en gehoorlaē sijn. **N**iet
als wi ons mettē wille ned boegē en op on-
seluē / en op creatuerē met liefdē / daer toet
alle quaet af die siel wort onreyn: wāt si v-
menct haer onder dingen / dye snoder sijn
dan si is gelijc of men siluer ond loot mēg-
de. **H**ier om ist voor al van noode / dat wi
met gansen ernst onsen wille / en begeertē
reyn houdē / van alle vreemder liefden / en
toenepgen tot wtwendigen dingē en net-
gens op en rustē / dan op god alleen. **A**ugu-
stinus spreckt. **D**u edel siele / du edel crea-
ture: wat gaet ghi wt v soecken; dien / dye

Altemael en alre waerlycke / en bloot in v
 is / en wat du biste deelachtich d' godliker
 nature / wat hebt ghi da te doe met alle cre
 aturen? **D**aer uwen scat is / daer is v
 hert. En daer den scat uwer liefden voer
 gaet / daer moetē v gedachten na volgen /
 en dat ghi meest lief hebt / daer dēct ghi die
 ste op / en daer ghi dicker op denct / dat heb
 op lieuer. **W**ilt ghi nu weten waer v schat
 is **M**erct wat ghi meest lief hebt / so merct
 waer ghi dicker op denct / en wat ghi soect
 oft god / oft creature is. En wat in v her
 te alre meest uwen voorworp is die selfde
 sijn ghi. **A**lso lange als die mensche niet ghe
 vryt en is van allen creature / en die n: wt
 gaet / en wt en sluyt / so lāge en can hi nyet
 vrylijc tot god opvliegen / noch die godlike
 dingen besouwen. En daer om vintmen
 so wepnich besouwēde mensche: want sy
 hen van vergancheliken dingen niet ghe
 heeljt af en schepden / want ghenuechte
 en liefelijcheit der creaturen / behinderen
 dat die gracie gods in ons niet en werct.

God en wil ommer niet dat wi also veel

epghens hebben sullen op ons seluen te
rusten/ en ons toe te scriuē: als in mijn oor
ge liggen can. **M**aer die epgenheyt: hoort
hem alleen toe en wi sullen alle dinck ghe
bruycken sonder epgenscap als dat si ons
gheleent sijn en niet ghegheuen want die
gront daer alle goet op ghesticht moet: is
is dat wi ons van binnen blootē en bloot
houden der dinghen dpe buyten ons sijn.
Dit wil god/ en hier om seynt hi ons: lieue
en leet voo:spoet en teghen:spoet / en ver
maent ons hier toe van binnē/ dat hi ons
hier toe brenghen mochte. **E**n daer voo
wilt hi seluer ons teenen mael epgen sijn
ende wilt ons daer toe gheuen / tot eenen
epgen goede/ al dat intē hemel is/ sa al de
wt hem gebloten is/ en dat die engelen en
hepligen hebben/ dattet ons alsoe epgen
sijn als hē. **M**et geenē dingē en wort
die mensche hen seluen en alre creaturē eer
quijt dan da thi hem seluen verclepne/ en
alle creaturen niet en acht. **E**n reken alle
eertsche dinghen te wesen dreck / en dreck
want si alle vande eerdē comē sijn / en sullen

weder eerde en sijn werde. En drage god
 alleen in sijn hert/en gemoet/met verlan-
 gen der begeerten/wat sal god ingaen/so
 moet voer al/alle dinc wtgaen/en dan en
 sal niet meer in v bliue/dan een blore pure
 meyninge/en begeerten gods/hē epghen
 te sijn/en hē stadt te geue op dat hoochste/
 en op dat naeste ouer al

Wan een

stadich waernemē gods en sijnselfs.

Als ghi eenich dinc beginnē of doen
 wilt/so boort v hert eer stmael/doo-
 moedelijc op tot dē ouervlietēde af gront
 der godliker goeth/en bekent te gront v
 niet te vermogen sond sijn genade/en bidt
 hem doormoedelijc dat hi v/en v doen/en la-
 ten/stueren wil tot sijnre godlijcher eeren
 na sinen alre liefsten wille. En wāneer ghi
 twifelt wat gods wille si/so gaet in uwē in-
 wendigen grōt tot god/en wacht met stil-
 heyt wat god/of v verlichte reden wt wisē
 te doen/of te laten. En als ghi dan noch o-
 seker blijft/so neemt v seluē waer/en kiest
 dat ghene dat uwer natueren/en sinnelijc
 heyt meest tegen is/dat is dat sekerste/en

Daer ghy u nature meest toe geneycht vint
dat is dat onsekerste/ en sal u nater hant u
consciencie besware. Dit is beter dan veel
wtgelopen: hier en daer/ met grote vstrou-
punge en clepne vrucht nochtans altyt nae
wtwilinghe der scrifturen. **S**ommige
menschen wanneer si god inwendich wil-
len hebbē/ so keeren si wtwēdich/ en wan-
neer si wtwēdich geropen werden/ so wil-
len si inwendich/ en waer toe dat si vā god
getogen werden/ so willen si een ander/ en
kiezen haer eygen wise nae haer fantase.
En sommige menschen beginnē die scoon-
wysse datmen meent het sullen groote din-
gen wt hen werdē en als men toe siet so dal-
len si weder op haer oude wise ende lustic-
hept der naturen. Die andē gaen vry voo-
aen/ door vier/ door water/ en wanneer si
hen inkeeren: dan so si min ophoudēs van
binnen vīdē: so dat hen pynlijcker wordē.
Ende so si haestigher steruen soe si sneller
daer door comen. **A**lsoe onghelijck als nu
die menschen sijn/ also onghelijck sijn dor die
wegē tot god/ dat des eenē leuē waer/ dat

waer des anderē doot. **E**n na dat des mē-
 schen cōplexie en nature is: en daer na dz
 hi hē ooc met oefeningen bequaē maect
 daer na recht haer ooc gemeelijc die ghe-
 nade. **D**aer om en suldy niet sien op and-
 menschē wise / en oefeninge na te volgen
 dan op haer wselike duechden / want die
 wselike wech tot god blijft altyt gelijck.
Die wise des leuēs neemt / alst uwē roep
 bequaē is. **V**asten / wakē / en ander stren-
 gicheyt / is vilijc een grote hulpe tot gees-
 teliken leuē. **M**er hebdy een crāck hooft:
 en genoelt dat v natuere vderuen wil / so
 neemt / so veel daer wt als ghi met uwē
 cranckē liue ghetupgen cont. **V**ondy dat
 middel n; gerakē so ist beter een wepnich
 ond die mate bliuē / dā v te veel daer ouer
 te wagen. **D**āt allinē der natuerē te veel
 ongeoordineerdelijc af breect / so coēt dic-
 mael dat mē haer te veel ogeoordineerde
 lijc moet toegenē. **N**eemt waer dat die on-
 duecht in v sterue / en ghi god met vierige
 liefde aēhangt: en so dattet lijf lange leue
 dat en sal v hals noch hooft brekē. **D**it is

niet gescreuē voer de gene die der werelt
en des vleeschs noch vol syn / die moeten
haer lijf castiē bescheydelijc **A**lso sulden
altijt waer nemē waer toe god u geroepē
heeft / en wat hi vā u hebbē wil. **D**ie sijns
gronts waer name / en sijne gebrekē / en
het hē seluē en volchte god hoe en in welc
ker wisen / en doer welckē wege / hem god
trecken woude / en bleef bi hē seluē inwen
dich en name vā god al dat op hē vīele / vā
buyten en vā binnen / en boochden hē on
der die verborngen ordeelē gods met dāt
baerheit / en meynde puerlijc god / en niet
dat sine / in geest of in nature / die soude so
bloot bekennē als sijn hant / wat hi doen
soude en quame seer haest daer doer / hoe
ogelijc en vreemt dattet somtijts sijn / d;
is dick beter dan die alder hoochste wise.
En god en soude hē eyndelijck niet laten
dwalē / in welckē wege hi ooc ginge noch
tans altijt met goedē rade **A**ls die mē
sche doerliet met rechtē ernst / alle sijn doe
en latē / alle sijn wegē / wise / en woerdē / oft
pet si indē gront d; n; puerlijc god en is so

vint hi sijn crups wel. xx. werf meer / aen
 menige ongeoordeentheyt die hē pinicht /
 daer hi niet af soude hebbē geweten / dan
 die ghene die dat crups schouwē / en haer
 gebreken niet aensien en willē / hier mede
 leert hi hē seluen kennen / dat hi ooc bi na
 sijne gebreken getal wel weet. En dit is
 mitten eersten wat hart hem seluē alrijts
 waer te nemē / mer daer na wordet licht.
 En dat grote ghedrange en begeren dat
 die mēsche heeft also ledich te worden vā
 binnē dat reyniget hē en is sijn vegeuier.

Woe men in wtwendigen wercken
 god inder herten behoudē sal.

A En afgeschepdē leuē is niet alleen
 vā buypen / mer ald' meest vā binnē
 En also / een onvolcomen mēsche / moet
 die dingen vā buypē vlypen / sal hi hē gans
 tot god heeren en dat met grootē arbeyt
 en pine / also en derf een volcomē mēsche
 die wtwendige dingen niet veel schouwē
 wāt hi hē sonder cracht weder in gekeerē
 ran / en is meer geneycht totten inkeeren
 dan totten wikeeren / wāt die geen dinc

Onoorbelijc lief heeft/die mach hē af kee-
ren als hi wil. **E**en godlijc mensche
sal sijn gemoet also ghewinnē/dat hi god
altijt daer in tegēwoordich hebbe. **H**oe
als ghi god hadt inder kerckē in uwe ge-
bede/dat gemoet behout buten den gebe-
de/eñ besond wanneer ghi bi die luten; sijn
moet/so sult ghi v crachtich bewaren/eñ
god in v memorie voor nemen/eñ werke
alle v wercken sond inwendighen cōmer
eñ aenclēuē van hertē/recht als een and
mensche die des niet en doet of dien d; niet
aen en gaet/dair af ombecōmert blijft/eñ
laet vallen al wat ghi siet oft hoort/alsoe
dan v gedachtenisse eñ begeertē/met gee-
nen vreemden beelden lust oft liefden be-
ulert en werdē/want die dingen die men
met liefden oefent buten dē gebede die co-
men hē weder voor inden gebede/het si hē
lief oft leet. **V**āneer also v ouerste crachtē
altoos in allen wtkeerē vereenicht bliuē
met god/so en sal v niet stadē alle arbeyt/
sorge/becōmernis/of vstoringe daer ghy
v mettē nedstē crachtē uwer sielē/ō gods

wille een tyt lanc ingeuen moet wāt als
 ghi de sake ter eere gods wt gericht hebt
 so sult ghi v altyt ter stot wed in keere tot
 god/die v dan veel vriendeliker otfangen
 sal/om dat ghi hē wtwendich getrouwe-
 lijc gedient hebt. **H**ier om sult ghy v
 niet laten genoegē/ met een gedachte vā
 god. **W**āt die gedachte vergaen haest/ en
 daer men een gedacht vā god heeft/ daer
 comen .x. gedachten vā titelike dingē/ en
 driue de eerste wed achteterwaerts. mer
 men sal dat gemoet/ wt den gronte met al-
 len crachten god ganselijc toekerē/ en be-
 houden god weselijc in hē met een liefelijc
 eenvoudich toeneygen/ en met eenen ge-
 stadigē toekerē/ en meyninge tot god/ so
 der onderlaet. **E**n in allen stedē en wer-
 ken/ een gelijche trouwe/ en ernst tot god
 dragen/ en laten god in alle dingē die wa-
 rachtige oorsaet sijn/ soe mach v niemant
 god nemē/ noch tot god hinterē ind waer-
 heit/ die also god veenicht blijft/ die en sou-
 de hē nyet lichtelijc wed tot sondē gekeerē
 connē. **L**aet v n; dunkē dz te werke ter

gehoorsaemh; / en der liefde als singen / le-
sen / den anderē te dienē . **¶** v tot god hin-
deren en dat ghi alle dinc moet laten va-
ren / en des heeren also v wachten . **¶** Reen
Mer v ongeordineertheit hindert v / als
dat ghi god niet puerlijc en meent / en sijt
ombehoetsaem / en epgheuwillich . **¶** Daer
om sijt ghi vstropē en verbeelt / en hebt dē
hindernis in v seluen . **¶** Wāneer v werckē
wt godliker liefden gaē / so volbrenghet god
die hindernis / oft ghi v niet so haest ver-
gaderencont . **¶** God can dat in corter tijt
wel verlettē / en en behoeft niet veel tijts
sijn werck te werken . **¶** Wāneer v gebreken
en die creature god niet en vertragen / soe
en ontvreden v die werken en die toeval
niet . **¶** Wilt ghi nu in allen uwen werckē en
woordē weten / of si met god sijn / so merct
of ghi v daer in bevint meer geneicht tot
ootmoedicheyt / en tot inwendicheyt / soe
sijt ghi seker . **¶** Maer wāt si v ontvreden /
en verstropē / dat is een teeken dat si puer-
lijc op god niet en sijn gegaē : en dat daer
wat is dat niet puer god en is / en des h;ij

niet een rechte oorfaecke en is.

Die nature moet alle geseoekens tot
haer leeren ontwerden en steruen.

De mensche behoeft wel met grote
vlucht/nacht en dach te ondersoeken
sijn meyninge/wat hem beweget tot alle
dingen/want die natuer soect altyt haer
seluen/daermen meynt alleen nootdrift
te nemen/en hadte gern wat/oft wist gern
wat/oft wolde gern wat. En eer dese drie
watten gesterue/dat wort seer bitter/en
suer. Want die natuer is na hare eersten
valle so gans neder gesonckē/cn verdruet
en also ombegripelijc op haer selue ghe-
nepcht/en dat bose toeneygen steect also
diep/en verborgelijc indē gronde des wt-
wendighe mensche /dat si altyt wat voor-
worps wil hebbē/daer si hare lust in soect
aen woordē wercken/en menigen dingē
En wāneer si aen eenre sīdē onō gedruet
wort so coemt si aē die and sīde weder op/
en soect heymelijc haer seluen/ia ooc aen
den gauen gods aen deuotelijche deuocie
en soetichept/en aen god seluer. En heeft

haer seluē lieuer dan god en̄ wīl alle dinc
met eygenschap aen nemen. Ende bene-
met den ewighen god sijn lof en̄ eere/en̄
sijn wercken/en̄ behindert sijn gauē / eet
wi des gewaer werden. En̄ dese ongeoor-
dineerde liefde tot hē seluē / heeft in desen
tijden so gans en̄ gheheel ouerhant ghe-
nomen dattet sammer is in allen staten.
En̄ moet doch te gronde weder onder-
gaen/en̄ verduurt worden/en̄ in haer sel-
uen steruen/en̄ haer eygen willen en̄ son-
dighe ghebreken/en̄ alle aenghenomen-
heyt/en̄ werkelijcheit in alle wisen daer
si haer seluer beseten heeft/en̄ onderhou-
vint/gans onwerden; sult ghy in god te
rechte overghelet/en̄ vereenicht worden
met menighen redeliken koenen strijt en̄
doorbreken/en̄ crachtighe ghelatenheyt
sonder onderlaet tot datmē hem daer in
gewent heeft / ende dat en gaet op eenen
dach niet toe/en̄ cost arbept/eremen den
sinnelijcken mensche ghetrecken ran vā
sijlijcken dingen en̄ den eyghen wille ge-
breken in suer en̄ in soet. **W**ant twee

formen en moghen niet in een staen **S**al
 vier wordē/so moet dat hout vgaen **D**at
 weptē soernken moet steruē/sal vrucht
 doot brenghen. **S**al god epghenlyc in v
 wercken so moet ghi sijn in een puer hēdē
 hept/eñ alle dñn crachten moeten ontset
 worden haer aengenomenhept eñ werck
 helijchept/eñ staen in een verloochenen
 haers selfs op haer blote **N**iet/vā duersch
 den **H**oe dat niet grondelooser is/hoe de
 vereenige gods weseelijker is **W**ant alle
 onse gererhtichept is een onreynichz die
 men n; noemē en sal voer dē oogen gods
 op haer seluē genomen. **I**n desen mē
 schen wort somtiden geboren een onlide
 like pijnlike wec:vāden ontwerdē eñ ster
 uen/dat dē mēschen dese ganse werelt te
 enge wort. **D**aer af wort die nature so bit
 terlyc benoodt eñ ghedruct/dat die men
 sche nyeten can gheweten wat hem is.
Mer dit ontwerden maect hem soe wee
 hien wil niet steruē/eñ moet doch steruē
 doer die cracht der doot **C**hristi. **E**ñ so hi
 meer epgenscap eñ gebrekē heeft gehadē

In sijnre aengenomenheyt / so veel bitter
der moet die druck sijn / wāt god heeft on-
se salich; meer geset aen lidē: dan aē wert
ken wāt wi mogen meer lidē dā werckē.

In desen gedrange valt ooc hindernisse
dat die subtile nature / wil alijt wat voer
woyts hebbē / eñ soect dit gedrāge ledich
te wordē / met bedē / lesen / vragē / dat heylige
sacrament ontfangē. **M**er ghi moet
hier in eenen tijt lange gevoeliken troost
ontbeeren **D**an als die nature te cranch
waer / so mocht ghi wel dat heylige sacra-
ment ontfangen / om desen druck beter wē
te lidē / tot op dat leste punt toe. **D**ie god-
like geboerte en gheschiet nemmermeer
recht indē mēschen / dit ontwerden moet
eerst voergaen eñ daer na dpe geboerte.
Eñ welck dinc hē vā desen liden vlost dat
behindert hē dese geboerte die hē gewor-
den soude sijn / hadde hi dat wt gheleden.

Dan menigerlepe liden der
vrienden gods

O **A**ls lieue **H**eerre begaest sijn alder-
lieffste vriendē gemeynlijc met vier

Gauen **T**en eerste dat si sijn crack en teer
 vā natueren **T**en. ij. dat si wepnich men-
 schelike hulpe hebbē. **T**en. iij. dat wāneer
 als si wat goets doē/ wort hē ten erchste
 ghetogen **T**en. iiij. wāneer si geerne vā
 god gracie en troost hadden so keert hem
 god vā hē als of si god niet en kendē **H**ier
 mede was onse lieue heer ihesus vā sinē
 hemelschē vader oot begaest in sinē leuē
 en aen den crupre. **W**āt die lieue vriendē
 gods die god trecken wil tot eenen hepli-
 gen leuen die moetē somtiden door eenen
 allendigen woesten werch d; si niet en we-
 ten waer henē en werdē geprobeert/ als
 sint **J**ob geprobeert wert **V**antet hē also
 nut en noot is. **S**omtiden ontrect hē
 god alle troostlycke gauen en deuocie en
 laetse also bloot en dorre staen ghelijc oft
 si god niet lief ghehat of berant en haddē
 ende oft si gods vpant waren. **A**lso bloot
 stonde onse lieue heere doen hi spark. **V**a-
 der niet mine/ mer dñ wil geworde **H**ier
 wort die mensche ghelept in lieue ende in
 leet ghelijc staen/ en rechte ghelatenheyt

met ontreckender toevlietender gracen
te crigen/gelyc als men alle duerchten (als
lijdsaemhept met veruolghinge/so moe
dichept met veracht te werdē) ouercomē
mach. **S**omriden leuert god sijn vrie
den ouer tot becoringen/als houert dir by
oncupshept/hellse nidiheit; die si langhe
meendē ouerwonnē te hebbē; voort in eē
knagen der consciencien/ in twyfelinghe
des gelouē; in gods lasterē; en haet gods
en dier ghelijcken; die onghelooftich sijn
dat een cristen mensche dye lijden soude.
En dese becoringē werdē also machtich/
dat hen dunct dat si ouerwonnē sijn; mer
alleen in dat ouerste deel des vstants en
wille; is wederstant des si doch seluer niet
welen weeten; soe werden si verdupstert
ende verdurt. **W**ant waert sake; dat alle
crachtē der sielen haer cōsent daer in ga
uen; so en soude die druc niet so groot sijn
en si soudē hen haest geuen tot sondē/ bi
sond tot lust des vleeschs; wāt die in druc
is; die soert natuerlijc gern troost; het en
wert hē dā vandē geest v bodē. **M**er lydt

v in desen dinc / hi si groot of sleyn. **B**reect
 niet daer door: met geweld / recht ofc ghi v
 hoeft breken woudet. **S**preect niet met de
 sen invallē **D**alt met eenre saechter v wor
 penheyt voor die voete gods / en en wijct
 niet van gods aensicht / om de vliegen die
 v onder ogen vare / hoe si invallē / so laet si
 weder wt vallē / en en achtet niet daer op
 dat is die beste raet. **D**at of wel alle duue
 len vāder hellen met allen hare boosheyt
 en onreynicheyt vloeten door v siele enre
 lyf: door vleesch en bloet / en daer toe vye
 werelt gans als hy god puerlyck meynit /
 en wilt eer den doot liden / dā der sonden
 een tegen god doen so reynigen si v en ne
 men v vegheuer af ende bereyden v tot
 groten gauen also dat gout inden vier be
 rept wort. **I**ch cont ghi v ootmoedelijck
 en gelatenlyc gheliden alst uwen hemel
 schen vader tyt dinct soe sal hi v wel ver
 lossen en met hem seluē dusent fout troo
 sten. wie weet in wat manierē die goede
 heer tot v comē wil met sinē mildē gauen
Alle dinc soude v tot god bereyden / het si

recht of crom/woudet ghi dat acht nemē
en recht ghebnycken swigen en lidē.

Alloe oefent god syn vrienden altyt/en
oor die bi hen syn die oefenen si met men
gen harden woorden en wisen/en alle ha
re doen en laten ordeelen en versmadē si
als voor een doorhept. Want si moeten
gans te nyet werden in haer gemoet/en
in alre menschen oogē en moetē also bloot
en geheelijc met **C**risto opgetogen werdē
aenden cruys/van allē ophout/en van al
le dat si syn oft hebbē/dat si niet eenen vā
dem eygens behouden. **N**er lijt v/laet v
wacht v/en swiget stil en sprec inwēdich
Lieve heer ghi wetet wel ic en meyn nie
mant dan v. **S**ijt ghi in v hert goet ende
reyn/so en can v eens anderen boosheyt
niet genaken/als ghi die nyet en wilt sel
uer aen v trecken en op v nemē/daer om
swijcht en lijdt/en laet ouer v gaen/so be
hout ghi vrede vā binnen. **O**ch wist ghi
wat onsprekelijckē goet hier wt roemt/en
wt wat groter liefdē god v dat lyden toe
sepnt/en hoe snel dattet dē boosen gheeft

der drijft ghi liept den crups veel in sijn te
 gen/ en sout v nypen tegen de wech daer
 si henen gaen /dye v daer toe helpen/ dat
 ghi te liden criget: en sout de dach achten
 half verloren/ als ghi niet te liden en hebt
 want god geeft hem seluē/ en sijn genade
 so wel indē liden/ als indē hepligen sacra-
 ment. **D**ie hē also gelidē en gewach-
 ten can/ onder die verborghen oordeel/ en
 wille gods/ een iaer oft dusent/ so lāge alst
 god belieft/ den mensce moet god met hē
 seluer antwoordē en trect hem so gront-
 lijc in hem seluer en doorgaet hē so gants
 metter godheyt/ dat hi in gods eenicheyt
 verliest alle menichuuldicheyt/ en wort te
 mael godlijc en ouerformet/ vā claerheyt
 in claerheyt/ vandē gheest gods/ wāt god
 dese menscē so wepnich als hem seluē ver-
 laten can. **E**n god coēt tot sulckē doctmoe-
 digen repnē menscē/ met so grooter gra-
 rien en verlichten/ dat die siele alsoe eens
 met god wort/ mocht si haer seluen sien so
 sage si haer so ouer edel in god/ en bekent
 alle dinc in god. **E**n wāneer die geest ge-

waer wort: der tegenwoordicheyt gods/
so coemt hi somwilē van hē seken/ en sin
ket in syn puer niet. **E**n duact hē seke in
der waerhy/ in allen sinē verstaē erger te
syn/ dan alle creature. **H**ier otfant te mē
se so veel lichts/ en waerhept vā god/ dat
hē verdriet allet dat niet god en is. **E**n sō
tiden wort indē geest so grote vmechte ge
borē/ dattet aen dē lichaē wtbrekē moet/
Doch salmen dit na alle v̄mogen heyme
lyc houdē/ en blyft altyt in ware ootmoe
dicheit/ en en rusten niet op dese grote ga
uen gods/ op dat hi god niet en si ond an
ber/ en niet rechte verlatē en werde.

Hoemen alle dinck bloot vander
hant gods nemen sal.

En ghelaten menschen oefeninge
en voorworp in allen dingē / is een
ontsinckē en ontwerdē syns selfs en alre
midtelē **D**at minste middel is een gedach
ten van creaturen/ en dat meeste middel
is die eygen wille. **D**aer om so lange als
ghi ghevoelt toeneypginge ofte vreesse / te
groot/ meer in eenē dingē dā indē ande

ren/het si van tijtlicheyt/ of van ewichz;
 so en is hi noch niet recht ghestouē. **D**oe
 wat anderheyt/ of beweginge/ of verwer
 ringe/ of verbeeldinge van binnē maken
 mach/ dat sult ghi met vrien ingekeerden
 verheuen ghemoede voorbi gaen/ en bo
 uen gaen/ en pinē v stadclijck verheue te
 sijn/ bouen hope vā eenigen gewinne/ bo
 uen anxt van eenigē verliese/ bouen rust
 en arbeyt/ bouē verborgē en vernederē/
 bouen steue en leet/ bouen scande en eer/
 bouen sozge en berōmeringe van herten
 dat is bouen al dat hinderē mach/ den wt
 vlopēdē opgant/ en den ongemetē lope
 der liefdē in god/ want v geen dinc gesra
 ten en ran hout ghi god te vrende/ die sal
 v wel voorsozgen. **O**m dit te verric
 gen/ soe sult ghi alle toevallēde dingen/ in
 lief en leet/ van god alleen ontfangen/ son
 der middel/ en niet vandē creatueren/ en
 denckē: dat v god daer mede berepdē wil
 tot sinen groten onueruaerlikē gauē/ en
 dancken god/ en offeren v seluen: en alle
 dinc weder om op tot sinē ewigē lof/ voor

een offerh ande/indē godlikē gront daer
dat wt gevlotē is/so sal v god altoos ant-
woordē en teghē comē met nieuwer gra-
ciē/en in allē dinghē sult ghi god vinden.
En in allē creaturē sult ghi god bekennē
en liefhebbē/en alle creaturē in gode/en
ghi sult alle creaturen op haer edelste ne-
men also si v ā god gecomē sijn/en wt god
geploten sijn:so hebt ghi hemel/en aerde
voor v boec. **E**n laten v genoegē metten
seluē dat v god doet. **D**aer om en sult ghi
v niet beclagen v ā god: of v andē menscē
dat v eenich dinc te sleyn si oft conrecht/
hoe onweerdich dat si hem tot v houden
oft si v verstoerdē:soe gen:verdieuē:ver-
staken:oft diep chden/so en sal v niet dun-
ken:dat si v onrecht drien/en en sult nie-
mant scout geuen cleym noch groot v ā ee-
nygen dingen/wāt ghi dat bloot nemen
sult v ā god/die dat v indē waerheyt/doet:
en bekennen dattet god v oor v beste ver-
hengeet heeft:also waerlyc k als god leeft:
so blijft ghi in lieue en leet gelijc staen:en
sterft geestelijc sond pyn. **D**ese mēste

is sijns eygen wille gans ontfet/ en in eenen inwendigē vrede sijns geests in god ouergefet want also veel in god waerlyc also veel in vrede sekerlyc In desen vrede is gods woonstat ind sielen. En als dese vrede weselyc is so werct god alle werckē door dē mensche als doer sijn instrumēt. **Och** hoe salich is eē gelatē mēsche die in herte reyn hout/ hoe veel hemels troost trjcht hi: en is god lieuer dā duylent eyghen ghewillige menschen.

Van een vast betrouwen tot god.

Desen werch der gelatenh: en ledicheyt alre creatuerē: is die ald edelste oeffenige diemen vindē mach Daer oarbept die duyuel met alle sijne macht/ dē mensche daer in te hinderē met menigerley tēptacien/ met vstoomnis met veel sorgen/ m; sware moet/ m; onnutte woerden: en werckē: met subtilen studerē/ met onbescepdē abstinēcien en meer and ghebren/ die hier voer een deel geruert staē wāt het mach licht: dat v hier in hindert. **M**er keert v niet daer aē/ sicut niet meer

dan bloot in god / en laet alle vanden gant
dat v hindert / hoe goet en redelijc dat sijn
te sijn / daer ghi niet toe v bondē en sijn / en
blijft srecht met liefdē aen god cleuē / en la
tet alle ander dingē varen dpe v daer toe
niet en brengen. **E**n werpt v seluen
en al wat v ommermeer oueromē mach
in die onwandelbaer voorlichtich; gods
en betrouwet hem vast toe / en laet hē soe
gen. **S**ekerlijc sonder alle twifel / soe sal hē
v wtwendich en inwendich ontallikē be
ter v sien / dan oft ghi nacht en dach daer
voor soget en fantaseert / en alle v crach
ten onnuttelikē verterdē **E**n neemt in te
sen betrouwē alle dinc vander hant sijn
re vaderliker voorlichtich; / en ewigher
ordinācie voor v alre beste / ghi sijn rijc oft
arm / crāt oft gesont / daer settet v in te we
den. **G**od geeft allen dingē haer we
sen; haer cracht en wercken / en heeft alle
dinc geordineert in sijn ghetal / ghewichte
en mate / en hy rept vanden eynde tottē
eynde machtelijc / en regeert alle dinc soe
telijc. **E**n geen dinc en ran gods voorlicht

tichept ontlopen/want alle dinc is sijnd
 ewigher ordinārie onderworpe/tordat
 wterste punct toe. **D**aer o als ghi god in
 puerlijc en wilt betrouwe/en wilt v selue
 behelpen: veel lopen en sorgen/soe laet hi
 v dic in noot en lidē vallē / op dat ghi niet
 hoe verre dat ghi met uwer eygen hulpe
 comen moecht. **G**od is so volgenade / en
 trouwe/watmē aen hem met waren be-
 trouwe soect/en so wylt als ghi dē schoot
 uws betrouwens wt reken moecht/soe
 veelsult ghi sonder twifel ontfangen nu
 oft hier namaels. **W**ant die rijchept ter
 goedertierenh; gods en heeft geen eyn-
 de. **E**n als men god niet te veel lief hebben
 en mach/soe en mach men hē nyet te veel
 toe betrouwen / als die meyninghe recht
 is: en die mensche doet dat in hem is.

En so dat betrouwen tot god stercker
 en neerstachtigher/en met ootmoedich;
 en eerweerdichept in god verheuen is /
 soe veel gheweldigher haestiger/en ouer-
 vloediger/erijchtmē datmē begeert/daer
 aen en laet v al v sonden nyet hinderen.

God ran alsoe lichtelijc alle v swaer son-
den vergeuē als een cleyn sonde. En ghi
cont met uwer cracht euē so weynich wt
eenre sondē opgestaen/als wt hōdert du-
sent sondē. Och die aen sinē lesten eynde
een vast betrouwē tot god getrigen con-
te/hoe goet waer dat. **W**ie hēseluen
en sinen wille en sorge gods voersichtic-
heit gans gelaten ran/en betrouwet dat
alle dinck lief en leet sijn beste/en dat god
wel ran weet en wilt helpē/die wort voor
god volcomē gerekēt. En met sulckē oot-
moedigen betrouwē doet hi god gewel-
en toorwōt gods soete hert/dat hi niet ge-
laten en ran hi moet hē helpē. En oft mo-
gelijc waer dat god sulckē mēscē niet hel-
pen en sonde/dat soude god so wee doen/
dat hē alle sijn vriendē n; troostē en mocht
ten **W**ant onmogelijc ist/wat mē vā god
begeert en hoept/dat hē sulcke niet wer-
den en soude. Die onsen heer om een saec
bade die onmogelijc schijnt/met groten
betrouwē die sal veel haester vhoort wer-
den/dan een anter die om een cleyn lichce

laer bidt met cleynen betrouwē. Alsoe he
uet god selue gesproken: contghi geloouē
alle dinc is moghelijc den ghenen die vast
ghelooue heeft. En wat ghi bidt dat sal u
ghegeuen werdē/so verre alst u salich is.
en die meyninghe godlijck is.

Van eenen stadigē inkeerdē leuen

Die meeste seade der siele die ic we-
te is te hebbē geenen vryē inkeer
tot god sonder middel eniger liefden der
creaturen/want een mensche die eenē vry
en inkeer verliest tot god/ die vliest meer
inwendichs geestelijc goets/in eenē cor-
ten oogenblic/dan of hi daer en binnē al-
le eertrijc gewonne/en alle scrifturē ghe-
leeren sonde/en dat hi alle menscē onder-
wisen/en te hemel brengē mochte/en alle
arme spijde die in eertrijc sijn dat en wa-
re niet weert/als si mi minē vrien inkeer
beletten/dat ic mi tot god niet en mochte
inkeeren/ende gode offeren tot synder ee-
ren want daer om sijn alle scrifturen ghe-
maect en gheordineert/dat wij seluer een
gheheel inwendige geestelike offerhande

gods sijn en werde. **D**aer om keert
altoos vā alle vstropngē wed inwaerts/
en trect wt sinnen en crachten in/van al-
re wtwendiger werkingen/in die binnē
ste slaepamer uwer sielen en sluyt die ro-
re des hertē toe/voor alle beelden/en fast
fasten/die v hert becōmerē/en vergadert
v sinnen en crachten/en keert die met lief-
den tot god/daer hi is inden gront uwer
sielē. Die daer sond middel hāget aē god
die is eens met god /ouer beeldingen / en
forme/daer die gracie haren oorsprōc ne-
met/en vliet voort in die crachten der sie-
len wāt daer gracie is in haren oorsprōc/
dair is si god/mer daer si vliet in die crach-
tē der sielē daer wij mede werckē/daer is
si creatuer/hier in sult ghy v altyt offerē/
ouergeneē/verlatē en verulieten in god/
en god aenbedē inden geest en ind waer-
heyt. **B**ehoudt een ingekehrde wan-
delinge / en breect niet wt aen woordē oft
aen wercken/doo: dpe vijf sinnen / want
hoe meer woorden en wercken/hoe meer
toeuals. **R**eemt uwen inwendigen men

ke waer/daer aen legghet bepte die wtwe
 dige en inwēdige mensche hout een vast
 bi bliuen bi v seluen / tot dat ghy wt v sel
 uer/sonder v seluer gewerct werdet. Die
 natuere moet altyt aen eenen toom ghe
 houden werden / dat si niet en verloope/
 want dat eene ongheordineert wtkeeren
 brenghet dat ander/wat al hebt ghi met
 ter gracie gods ale sonden verwonnen
 nochtans blyft die natuer gheneycht tot
 sonden/en daer moet ghi teghen stryden
 alsoe langhe als dat lichaem sterfelyc is/
Blyft staets in uwen inwendighen men
 sche/daer wort v alle waerheyt te kennē
 gegeuen/wat ghi doen oft laten sult.

Dringhet door alle toeval / als door eē
 saet die hi niet en acht/en neemt v geens
 dincs seer aen dan een bloote nootdrift
 der teghenwoordigher dinghen /sonder
 alle merckelijcke aenleuen/en werpt al
 le toeval in god/wat op v valt/lief en leet
 ente blyft onbetmenichfuldicht / op dat v
 god tegenwoordich bliue. **S**eundi dat v
 god nz innich en is/so moetmet alle uwē

rrachtē daer na tastē / dat hi v innich wor
de / en alle hindnis van v doē. **G**hi sult eer
den doot lidē / eer ghi eenich dinck bewil
licht dat tegen god is: en eer ghi werens
een sonde doet. **G**hi en sult ooc niemāt be
gheren te behagen sonderlinge dan god
alleen vhiest dat beste deel met maria: en
en loopt n; hier oft daer clagen en spreke
sonder noot / wāt dat doē alle die gene die
wepnich goets in hē hebben. **G**hi mocht
op een reyse also wt gaen ghi en quaēt in
lange iare n; wed in oft licht nēmermeer
Gsaet al wed in totter eenicheit spreekt
inwendich **D**ie ic soecke die is bouē alle
sinnē en verstant onbegripelijc / mer met
reynen hertē omuangelijc / die mepne ick
die iaghe ic na / en wat mi anders teghen
coēt wil ic liden / en vare voor mijnē stra
ten. **A**lso keert v tot v seluē in uwen grōt
daer is de waerheit: met veel woerdē en
coemt ghi niet daer. **S**wijcht en blijft in
rustē. **V**ydēt v en betrouwt god / en doet dat
in v is / so sult ghi vlicht wordē te bekennē
die volcomē wegen des inwendigē leuē.

Want in desen vier wegen gevoelt. **e**
 volhept en rijkept alre geesteliker oeffe-
 ningen **D**at sijn indē eersten vrye opgan-
 gen des hertē met ewigen louen totter
 hoocheyt gods **E**n die ootmoedige ned-
 gangen met vercrpen sijns selfs en alle ey-
 gen willē/ond de mogenthy; gods **E**n die
 duechtsamige wtgangen tot allē menscē
 met gemepnder trouwē en liefden wter
 rechter mildicheyt gods **E**n die eenvou-
 dige ingangen oft inkeerē met vgeten al-
 redingen in een omhelsen der eenicheyt
 gods. **D**ese grondeloose rīch; daer dese
 vier wegen beghinnen en eynden die en
 ran geen creature begripē. **E**n hler o die
 dese gevoelt: die lustet sijns selfs te steruē
 en alle geestelike seffeningē/en duechdē
 te doē. **A**ls ghi also dē heere alre hee-
 rē waer neēt daer hi sit indē troon uwer
 sielē geweldich; dat hi niet vstoot en wor-
 de/so sal hi sonder twyfel uwē gront also
 vlichten: en met groter vlamnender lief-
 den ontstekē/dat alle v crachtē daer doer
 duechdelijc en godlijc wordē sullen en ghi

sult ouerromē een godlijc leuē **M**er want
neer: dat hē ghewelt en goet dunct/het si
aen uwer ionckheyt/oft outheyt/ oft aen
uwē doot yet de doē / daer toe en behoef
ghi geen sonderlinge oefeninge dan dat
ghi v hert reyn hout/en met rechter gela
tenheyt altyt een verlangen na god dra
ghet/als voer ghenoech gelept is.

Hoe die mensche nā sinen gebre-
ken wederkeeren sal tot god

Die mensche en kann: altyt stadich
gebluen so lange als lijf en siele te
samen sijn **W**anneer hē een mēsche gela
ten heeft/en in god vergangen/en en wil
hem seluen naeder sijnlycheyt upet meet
weder nemen/te hans eer hi hē daer voer
hoedt so is hi en sijn schalcke natuere we
dercomen/en heeft hē op een nieuwe we
der te laten. **D**aer om als hi hem dicmael
wt keert en ghebruict sijn vyf sinnen son
der noot/en sonder wtwissen der verlicly
ter reden/so valt hi in dagelyche sonden.
Mer want hi dpe oorsaecken der sonden
na sijn vermogen schouwet daer om wat

den si hē lichtelijc vergeuē / met een liefe-
 lijc toe keren tot god en af keeren vā son-
 den. Also wāneer ghi eenigher gebreken
 oft onnut wtkeeren ghewaer wert soe en
 laet die gebreken in v niet rusten en blijft
 niet lange daer op staen. **M**er bekent v
 te gronde / en keert v ter stont daer af m;
 grote bitterheyt op v seluē. **E**n verwert
 uwen wille en verstant: en loopt daer me-
 de bloot weder tot god / en slaghet god en
 seynt een ootmoedich suchten daer voer
 tot god / en offert den hemelsten vad: dat
 bitter lidē sijnis alre liefsten soons voor v
 sondē / en dan laet alle dinc vallen / en ghe-
 uet v vrolijc dē wille gods wed ouer geuā
 ghen: en heft manlijc wed aen met eenen
 npeuwē opset: so ist te hans gericht. **E**n
 hoe dic dat ghi valt / so keert al snellijc we-
 der in: en en laet gheen goet werck / daer
 om onderweghen: want god dat beghin-
 sel en eynde is: soe sal hijt om een suchten
 lichtelijc vergheuen: en is bereyder v te
 ontfangē: dan ghi te comē. **H**oemē
 dat heplige sacramēt ontfangē sal.

Want onse lieue heer wt onspreekelt
ker liefde tot ons gesprokē heeft.
Mijn vleesch is een ware spise Die mijn
vleesch etet en̄ dinct mijn bloet / die blijft
in mi en̄ ic in hē. **D**aer om is te radē allen
goetwilligē menschen dat si dic innichlijc
en̄ eerweerdelijc ontfangen / dat heplige
lichaem ons liefs heeren **J**hesu cristi / soe
ons dat die heplige kerke aen gods stadt
in die ghesteltenisse des broots (daer sijn
hoogheerdige vleesch en̄ bloet warachtich
in is) te hantrepken gewoonlijc is.
Dat sullen si dick ontfangē / niet om haer
volcomenheyt / maer om haer grote cracht
heyt wille / dat sij behoedt werdē voer haer
eigen liefde / die nu aen alle hoetheit reg
neert / en̄ voor haer menichuuldige gebre
ken bekent en̄ ombekēt / op dat si gestert
werdē die (als van noodē is) wt te steruē.
Want het is beter vā liefden toe gaen dā
van vresen bliuē staen / en̄ is beter alle we
ken eens met dieper ootmoedicheyt ontfangen
dā eens int iaer op sijns selfs ghe
rechticheyt. **G**od is eē goet dat gebruyt

wordēde/wasset: en̄ ghelspaert/vergaet.
Maer die vermetelijc en̄ onweerdelijc
 sonder volcomen berouwe en̄ opset toe-
 gaen ontfangē onsen heere tot haer selfs
 verdoemenisse / daer om ist noot dat een
 mensche hē seluen proeue/ende vergadert
 sijn siele te samen/vanden wtwendighen
 sinnen/daer si haer verstroyt heeft/ op de
 menichfuldicheyt der tijtliker dingen/en̄
 also ouerlegghe en̄ waerlijc bekenne sijn
 sonden en̄ gebreken/en̄ repnige sijn hert
 met volcomen berouwe/clare biechte/en̄
 eenen vasten opset hē voortā sterckelijc
 te wachten voor: sondē/en̄ voor: alle oorza-
 ken/en̄ onnutte wikeere en̄ lichtueerdic-
 heyt/ En̄ dat hi dat selue neerstelijc mey-
 ne en̄ dencke also te doen/en̄ god te socke
 wt gronde syns hertē. **D**aer toe moet
 ghi een vast ghelooue hebbē/en̄ ghewo-
 telt in die eerste waerh:/die niet liegen en-
 ran want sekerlijc sond alle twifel onse lie-
 ue heer heeft ons gelaten sijn lichaem en̄
 bloet sijn hochweerdighe siele/sijn edele
 godh:/en̄ die eeuwige driuuldich:/daer toe:

alle die ghenade/die hy der werelt brocht
te doen hi mēsche wert/en alle die vrucht
sijnre verrisenis en hemelvaert/met alle
sinen verdienste/en d; verdienste alle sijn
re hepligē en vruendē inden hemel en in
der eerden/dit brenct hy altemael eenen
pegeliken mensche/die een lidt is der heyl
ligher kerckē/en dit sacrament deuotelic
ontfanget doch den eenen meer dan den
anderē/daer nae dat hi hē seluen daer toe
schijct en bereypt. **H**ier toe sal een mē
sche hem bereyde om sinen alre liefste hee
re en brudegō te ontmoeten/en ontfan
gen inder seluer manierē: als hi hē in ope
vre sijns toots tegen comē wil/sal hi seker
steruen dat is met reynder hertē/daer al
le vreedē gasten en liefde/tot sondē en tij
teliken dingē wt gedreue sijn en met vru
righer ootmoediger begeerten en verla
den armen d sielen/en sond scepde ewich
met hē in rechter liefden veenicht te wer
de. **A**lso behoort hi te steruē / also behoort
hi olsen lieue here te ontfangē. **E**n dat met

rechter meyningen/mer anders daer in
 te soecken/of aen te sien dā puerlijc die ee-
 re gods en alre cristenen salichz. **A**v
 op dat ghi dē edelen heer eerweerdelijc te
 gemoet comen moghet soe suldi ouerleg-
 gen/ en bedencken/dye groote liefde dye
 grote liefde die god tot v heeft daer mede
 hi v tot so groter salicheyt van niet gesca-
 pen heeft hoe wel hi te vorē wel voorfach
 die groote ontrouwe die ghi hē bewijfen
 sout. **D**aer na syn groote liefde daer door
 hi om v te helpē wt uwen sondē/en eewi-
 geverdoemenis/hem seluē vernedert on-
 se trancke nature aen genomē:penitēcie
 voor v gedaen/en den bitterē doot geledē
 heeft hier suldi zj leuē en lidē weinich be-
 denkē **I**cē aēstet ooc syn bsprekelike liefde
 dair me hi alle ogēblic v so trowelic aēstet
 b'sorge/en so veel goets doet/sond ophorē
 als een getrouwe vad/en bi sond te grote
 liefde die o'sen here daer toe dwār:dat hij
 vā tēsen leuē scēpdē soude/d; hi gelikē wil
 in dit heplige sacramēt bi syn wtuerorē
 selfs lichamelijc tegēwordich tottē epnide

der werelt toe bliuen woude en hē seluen
ons alle dage geuen en vereenigen/ende
voer onse sondē offeren/ en en conde van
groter liefdē niet van ons gescepdē. Dese
liefde is so wter maten groot wouden wt
onse inwendige oogen op doen/wi moch
ten van liefdē smelten. **W**ant in desen sa-
crament der liefdē/ heeft sijn barmhertig-
heyt/der rehtueerdich; gods/die hāt toe
gesloten. **E**n coēt die edel heer met so gro-
ter liefden ind missen tot ons/dat daer nie-
mant so boos en is/hī lydt hē goetlyc/en
wilt hem geerne al vergeuē/wil hī hē be-
teren/en tot hem comē. **N**iemāt soe rouw/
en verhart:wil hī seluer/hī wort met god-
liker liefdē ontstekē. **N**iemāt so arme hī
wort rhyt. **N**iemāt so hōgerich/en wilsty
hī wort met deser spisen der engelē ghesa-
dicht:en dronckē. **N**iemāt so gebrekehlyc
en blint hī wordt gerepnycht en verlicht.
Maer in wat manieren:die heere seluer
waerlyt in dat sacrament is dat en tā nie-
mant begripen/wāt het is een werf sijn
almachticheyt. **H**ier mede sul op u

seluer tot vieriger liefdē gods verwerkē/
 en vallen dan met ootmoedigher vwo-
 penhept/voor die hoge weerdich; gods/
 en bekennē te gronde v eppen **N**iet/van
 verdienstē/en v weerdich; en blyuē vast
 daer bi/wāt al hadt ghi alre engelen rep-
 nichept/en alre heplighen heplichept/soe
 waert ghi nochtās onweerdich die hepli-
 ge sacramēt te ontfangen. **D**aer om bide
 onse lieue heer/wāt ghi aen v seluer arm
 en bloot sijn alles goets/dat hy v bereyde
 wil/dat ghi hē behagelijc te gemoet comē
 moget/en dat hi v siel in sijn rosen vwich-
 bloet repnigen wil/van allē vleckē uwer
 sondē/en daer toe met sijn der ootmoedic-
 hept/repnich; mildich; / en anderen ede-
 len duechdē: en verdiensten sijns heplige
 leuens/vi berleeden en verriē/en alle v
 onvolcomenhe; vervullē wil. **E**n met sijn
 der vueriger liefdē die hem vandē hemel
 hier af track/inden alre scandelijcsten bit-
 tersten doot v hert en siele met allē crach-
 ten so geweldich in hē trecke/onsteke en
 woelude/d; ghi alre gebrekē en creature

ontledicht ende liefelijc met hē vereenicht
werdet en bliuet. **D**es gelikē moecht ghi
oor aen die hoochweerdige moed godde
en aen v anderē patroonē / begeeren dat
si voor v bidden / en met haren duechden
en verdiensten v berleedē / dat ghy uwen
brudegom weerdelijc ontfangē en behou
den moget. **D**ie is een edel bereydinghe /
die v sonder twifel altyt verleet wort / wā
neer ghi daer om bidt als god eenre heyl
liger personen geopenbaert heeft. **W**ant
god en sijn lieue vriendē / sijn veel bereypt
v te verhooren / dan ghi te biddē. **D**a
sult ghi met eerwerdigher vreesen / en m
uwen verstande en wille uwen heer ende
brudegō tegen comen / met vuerigher be
geerten hē vereenicht te werdē / en uwen
heer en god ootmoedelijc aenbidden / en
dancken / en v seluer hē gans ouergegeue
en laten in tijt ende in eewich / met vasten
oplet daer bi te bliuē. **E**n dan sult ghi m
der hoochster begeertē die mogelijc is / in
eenicheyt der vueriger begeertē en liefde
die alle heyligē te god hebbē / dē heer vrie

delijc ontfangē / en versuckē in dē gront
 uwer sielē / en ontslutē hē met wt gestote-
 heyt alre ongeoor:dineerder vrieder lief-
 dē / also dat v van hē noch doot / noch leuē
 nemmermeer en geschiede. ¶ **D**an sult
 ghi den heer biddē doo: alle sijn liefdē en
 trouwē tot ons / dat hi hē seluer een beha-
 gelike woonstat in uwer sielen bereyden
 wil / en altht bi v bliuē. En dachi die cracht
 des weerdigen sacraments in v ondeple-
 in alle tijt uwēs leuens te werkē / dat ghi
 daer door gesterit wert: allen sonden / en
 gebreken te wederstaē en in allē duechdē
 voort te gaen / en dat hi metter guldē stra-
 len sijre liefden v hert door: schieten wil /
 alsoe dat ghi van sijre liefdē sieck wesen
 de / altht na hem verlangen hebt / en met
 ueriger begerten hē aenleuē moghet /
 en hē allē opt hoogste behagē. En voor
 wat ghi meer bidden wilt dat moecht ghi
 hier vercrighen. ¶ **D**aer na danc den
 heer van gronde uws herten dat hi hem
 gewerdicht heeft v voor: aē te bereyde: en
 seluer so goedtlierlyc tot v arme creature

te comen. **E**n moecht ghi dā den here al-
leen so groten dāt en eer bewisen / als al-
le creaturē te samen/daer toe wilt ghi hē
v lijf en siel gern om wagen en ouergeue
En bidt ooc dat hi v versumpenis verge-
ue en vervullen wil. **E**n die vrucht tes sa-
craments/den leuendē en den doodē wil
laten te stadē comen/door sijn mildicheyt
dat si door v onweerdicheyt/des nyet be-
rooft en werden. **D**en gansen dach
suldi in v eenige der liefden/daer wt onse-
lieue heer/alle sijn wercken dede tot sijn
vaders lof/god deuotelijc louen en danc-
ken vā sinen grooten gauen / en v seluen
en alle dinc richten totter eeren gods / en
tot salicheyt alre mēscen. **E**n ghi sult de-
sen edelen scat mildelijc odepelen/ten armē
menscen leuendich en doot met uwē ghe-
bede/wāt sulcken gebet is vtermaten aē
genaē god/en den gansen hemelscen hof.
Ghi sult ooc v heplige begeerten tot god
om hem lief te hebbē (als voer geleert is)
menichuuldich maken/op dat ghi in tegē
woordicheyt tes weerdigen gasts/n; pte

weder om en lauwe werdet/en bliuet by
 v seluer/en wacht v da op die tijt / va veel
 tot lopen en geselschap met and ludē/hoe
 heplich die personen sijn wāt haest is mē
 gevallen tot lichtueerdichz/en sinlicheyt/
 die de gracie gods niet en laten wercken
 en besmettē die stadt des hertē/en veria-
 gen den hepligen gheest. **D**ie dat in-
 wercken deser godliker spisen waernemē
 woude/och hoe haest soude hi synder son-
 den en gebreken quijt werdē allet wat pe-
 versumpt is weder brengen/en gracie en
 wat hi begeeren mach vcrigen. **W**āt god
 geuet hem seluen v/en neemt v/en veree-
 nicht v/met hem. **G**hi verliest v/en wert
 verwandelt in god/en alle v werckē wer-
 den gās edel en godlijc. **W**at hebt ghy dā
 bupten te soeken/genoecht v niet dat ghi
 god seluer hebt: die v al die werelt niet ge-
 nemen en tan/wilt ghi seluer. **S**oe dic als
 ghi god innichlijc ontsantc sond dootson-
 de met eenen goeten opset soe wordt v sie-
 le metten bloede **C**risti gereynicht en ge-
 tieret/en vaster in god getoghen/en ghe-

nieten alle heyligen indē hemel/ alle men
sigen opter aerde/ en indē veyghenier/ der
ouervlyetēder mildicheyt gods **W**āt dat
wouē dat dese leuende spise werct/ dat is
onspreekelijc **E**en mēsche mocht so dic en
met sulche neerstich; dit weerdige sacra
ment ontfangē/ was hi te voren geteckēt
indē nedersten thoer der engelen/ hi quā
indē ouersten sae die viericheyt mocht so
groot sijn hi quā bouē allen chooren/ wāt
alle ande offeringē mogen godlijc sijn / dit
is god selue **E**en deuot mēsche mach
doe alle dage/ dit weerdige sacramēt geel
telijc ontfangē alleen mi; vieriger begeer
ten (so hebdt) met alre genadē en vrucht
ten/ hi sal niet begeerten tot hē treckē alle
die vierige begeertē alre heyligen en vrie
den gods/ daer mede can hi vā god crach
tich gebidden wat hi wil **E**n in eenicheit
der seluer begeerten sal hi god offeren al
le missen der ganster werelt met allen den
vdiensien en inden christi voer een dank
baerheyt alles goets/ dat god allē creatu
ren gedaen heeft/ voer een beteringe alre

sonden en̄ oneer die god gedaen is / ende
 voer genade en̄ barmherticheyt dē leuē-
 den en̄ dooden te verrigen / en̄ voer alle
 saerke daermē voer begheert / mach men
 geestelijck / oft ooc sacramētelijck dese edele
 offerhāde tot god schickē **H**ier mede can
 een goet herte wonder gedoen opter aer-
 den en̄ inden vegenier . **E**n̄ see dikhmael
 als men dat heplijge sacrament deuotelijck
 aensiet / oft gaerne aensien woude / waert
 hē mogelijck so menige sonderlinge vrucht
 de sal hi inden hemel ewich besittē ende
 verrighen . **N**u mocht men vragen
 waer om dat dit weerdige sacrament in
 veel menschē so wepnich vrucht brenget?
Dat is om twee oorsakē **D**ie eerste dat si
 hebbē eenige verborigen gebreke die hem
 hinderē / als eygen ongeordneerde heste
 en̄ wille oft dz si te seer wellust soekē oec
 die vijf sinnen / daer mede vliessen si die ge-
 nade gods al metter tijt / hoe langher hoe
 meer / also dattet herte tē lesten gans ydel
 en̄ ledich blijft gelijck een ongenadich vat /
 daer de wijn door de cleyngachtes so lāge

wt loopt/tot dattet gans ledich is **E**n be
sonder met ydelē oft schadelikē woerden
en omloopen/die schade en is n; te gron
dē. **W**ant die godlike gaste wort daer woe
onweerdich gehoudē oft wt gedreue **E**n
gods vrientschap is so edel/ dat si gheent
gheselle lidē en wil/ si wil dat herte alleen
hebbē. **H**et is iammerlijc dat sommighe
mēschen vā desen hoogen godlikē berge
so haest wed af comē/en verfincken hē in
dese snoode dingen **E**n is wōder dat dyc
heer ihūs tot sulcker ongetrouwer sielen
ommermeer comē wil **M**aer die hē in ge
houdē ran/hoe langer hoe meer vrueth
den en ghenadē hi crijcht in god **D**ie
ander oorfaeck is/ dat si toe gaen: meer al
leen wt gewoonte dā wt werkeliker lief
den en begeertē/en en bliuē niet bi hē sel
uen en sijn god ondanchbaer **W**ant dese
spise is dē welbereyde repnē mēschen een
leuendich broot **D**en cleyn bereyde men
schen die noch ymiddelt sijn/een drooghe
broot/dat hē niet en smaect. **M**aer dē on
bereyde die noch in wotsondē sijn met wyl

len eenē tijtliken slach een doorlijc val/en
 een ewige maledictie. **W**at oneer wat
 laster en smaet geschiet god dagelijcx vā
 desen leste onberepdē menschē die dē goe
 den geduldigen heer ontfangen/ in eē on
 repn stinckēde dupuels vat / dat alcht m;
 sondē en creatuerē beseten is/ met willen
 (d; god swaerliker acht dā iudas boosch;) **D**
 dat bescrepen gods heymelike vriendē so
 seer/dattet haer hertē en sielen doorwou
 det. **M**ochten si dat keeren met harē lijf
 lijcken doot/dat deden si geerne **H**oe dese
 menschē god dicker also ontfangen hoe si
 dieper vallen in haer verdoemenis **O**ch
 woudē si hē bekeeren/hoe geerne soudese
 die goede heer tot genaden ontfangen.

Datmen alcht god louen sal.

Buen alle dinc so leert en gewent
 v tot allen tiden: en op allen stedē/
 sonder onderlaet/god wt hertelijker lief
 den te louen so langhe als v siele bi den li
 ue is/en bestaet hier in deser tijt / dat ghy
 inder ewicheyt plegen sult. **D**ie trouwe
 liefden ende weldaden gods syn so groot

ouer ons die/wt alle oogenblic ontfangē
van hem en hier namaels veel meer ont-
fangen sullen/dat wi billicxs niet anders
dencken of begeren en soudē/dat onse lijf
en siele in gods lof en eer wt te stontē. **E**n
dat waer noch luttel ghedaen/tegen dat
god aen ons verdient heeft/en weerdich
is. **I**n dese werelt en is geen sekerder ree-
ken der hemelster woningē dan god alijc
met vroechdē te louen. **G**od is sulckē men-
schen seer na bi/en die heplige engelen sijn
hem hepmelijc. **S**een dinc vlicht den men-
schen also sinen moet/en verlicht sijn liden
en verijaget den bosen geest: en verdriest
alle swaren moet als vrolijc god te louen.
En hoe wel wij billicxs meer om onse
soudē schrepen soudē/dan god louen/om
dat wi des gans o'weerdich sijn/nochtā
want alle creaturen goet en quaet clemt
en groot/weder louē god/of si toonē hen-
voor god louelijc/so sullen wi ooc god lo-
uen met onsen wtwendigē lichaē en wer-
ken/en daer toe bouē al / met onser sielen
en geest. **W**ant so onsen lof geliker is den

lone der ewigher glorien/so het god lofe
 hier is. God is veel liever een denoet be-
 denken/dan een lof alleen vā woordē/eñ
 hertelijc suchtē/dan een hogeroepen/be-
 houdelijc datmē daer om niet achter latē
 en sal/daer men vander hepligher kerckē
 toe verbonden is.

Een ootmoedi-
 ghe verworpenheyt sijns selfs/in rechter
 versmaetheyt onder god ende onder alle
 mensken/in een niet willē sijns selfs/vso:
 die hooghe eerweerdicheyt gods: dpe hē
 niet vollouē en can/eñ dat hi god metter
 herten/met woorden eñ wercken also de-
 uotelijck louen: in stille als in leet/in tegē
 spoet: als wanneert hem wel gaet/dat is
 een aenghenaem lof voor sinen godliken
 ooghen/want so meynt hi god: eñ niet hē
 seluen.

Daer om offert u
 seluen met al dat ghi sijt oft vermoeghet:
 god daghelijcks voor een leuendich offer:
 hande/ende sintt daer mede in god: ende
 blijft daer bi soe vaste: dat als ghy wetet
 dattet god behaecht: soe sijt te vreden hoe
 ghy vaert tot synder eeren; dat bevalt

hem niet allen sorgen en swarē moet/dye
u toevallen mach. In deser wyse oft dier
ghelijcken. **O** mijn alre liefste heere
wanneer ic mi recht ouerdencke wie ic be
en wie ic te vorē was en hoe die ghi mi be
hoedt hebt/wat welckē quade/en van wat
bandē ghi mi verlost hebt/hoe lange ghe
bept/en hoe vriendelijc ontfangē/en hoe
ondinckbaer ic u alrijt was/so en liet ghy
niet af mi te vermanē / en te brengē op de
rechten wech / en hoe veel goets ghi mi
ghedaen hebt/so ist wond dat mijn herte
niet verulietet in dinē lof/daer om o lieue
heere/so ouergeue en laet ich mi seluen te
gronde in dinē ewigē lof. **H**eer wilt ghy
ouer mi verhengē dat ic de vsmactste en
verworpenste mēsche worde/en die scāde
lijsten doot lide (gelijc een moerder) die die
eertrijc dragē mach (oft ic ooc ontschuldich
waer/dat wil ic geerne lidē u te loue / mer
of ic schuldich waer/ so wil ic ooc lidē digh
re weerdigher rechtueerdicheyt te loue/
wiens eer mi dupsent maellieuer is/dan
mijn engeer. **E**n wilt ghi mi te hant

Van hier nemē/so en wil ick niet om sien/
 en wil den doot willich liden v te loue. En
 wilt ghi mi noch langer laten leuē/al sou
 de ic noch dusent iaer leuen so beghere ic
 voort aen dat dan ek iaer/ en elcken dach
 ore/en oogenblic mijns leuens /alle mijn
 gedachtē/woerden en werckē/di weerde
 lijc louc:en also edelen lof seggē:als v alle
 hepligen en creaturē/en engelen te samē
 louen mogen:indē godliken wederchijn
 der hepligher driuuldicheit:en also ontal
 lijc dic en veel/als dat stof indē sonnē schijn
 Here neemt mi vā hier royt oft lanc/dit is
 mijns herten begheeren. **I**ck spreec noch
 meer/oft ic ter stont vā hier soude scerpde/
 en dijn lof waer/dz ic vijftich iaer of meer
 inden vegheuer soude bernen/so neyge
 ic mi nu onder dijn voeten/en ontfanget
 willich tot dinen ewighen lof:en dat ick
 wiste:dat ic totter hellen ghewesen soude
 werden:so en woude ic nochtans in mij-
 nen leuen:dinen lof niet af brekē/hoe wee
 dattet minen ellendigen herten doen sou
 de van dinē vriendeliken aēsicht gestiede

te sijn **H**eer doet mi; mi dijn arme creatu-
re / dat dijn godlyc lof is / wāt het gaet mi
hoet wil / dinē lof wil ic spreke / also langhe
als een adem in minē mont is. **E**n wan-
neer ic die sprake legge / so begeer ic / dat eē
opbooren mijns vingers si eē bestedenis
des loefs / **E**n als mijn lijf vpuuert is soe
begeer ic dat vā eē pegelijc puluer eē een
grōndeloos lof tot di opdringe tot aen dē
ioncxte dage toe. **W**āt heer du bist alleen
die ic mepne / die ic lief hebbe / die ic soeche /
eē niet mi / ghi bekēt alle hertē / die wetēt
dat ic also mepne. **E**n **W**ilt ghi alijc
god louen so wacht v vā sondē / eē vlytet
v in duechdē eē mepnt god in allen dingē
Mer veel hooger lof ist / dat een repne ge-
moet vā alre ghebrecticker swaerheyt / eē
sinliker begeertē wordet ontledich / eē in
stilheyt geset also dat alle sijn meyninge
dē onwādelbarē goet ongeschepdelijc tot
allē tidē / aenclouet / die louet god tot allen
tiden hi ete hi drincke / hi slape hi waechte /
dat is nix anders dā een puer lof. **W**āt
v in valt / wat in v op staet / wat v toe valt.

het si vā naturē / oft vā genadē / daer hebt
 eenē snellē inkeer met eē opdragē in god
 en begeert dattet tot sinē lof vteert worde
 en vgaen moet / wāt god is eē heer der na-
 tueren en der genadē / also wort v die na-
 tuere ouer die natuer. **J**a ooc als ghi des
 boosen geests ingeuē gewaer wert / dat
 mocht ghi tot uwē besten keere / en sprekē
Heerē also dic als dese boose geest / oft een
 and mi dese boose gedachtē in sepnt tegē
 minē wille / also dic sūt ghi met bedachten
 wille / vā mi in sijn stat opgesondē dat al
 schoonste lof / dat die selue boose geest ind
 ewiger salich; geloof soude hebbē / had-
 de hi stātrich gebleuē / dat ic sijne vdrē-
 uenhept een voorganger si in dinen lof.
Wildi in alle dingē die ghi siet god louē
So dic als ghi een groote menichte oft ee-
 nich schoō dinc siet / so spreect wt grōt des
 heere. **H**eerē so dic en schoone moetē v he-
 den die duysentmael duysēt engelle gees-
 ten die v dienē in mijn stat groetē. **E**n die
 tien duysētmael hondt duysēt repne gees-
 ten die voer v staē voer mi v louen en alle

vierige begertē: alre hepligen voo: mi be
geren: en alre creaturē wondlike scoonhē
u voer mierē: en gebenediē ind eewichē

C **A** **N** **E** **R.**

Dit is den clarē spiegel: en dat liefelijck
beelt ons heerē: dat hi ons voo: gedra
gen heeft: en vā ons allē begheert.

En geestelijc mēste sal hē seluē nau
waer nemē vā binnē en swigē: en
horē wat god in hē spreert: hi sal vliē alle
onlede en menichuuldich: en rusten met
god in eenich: hi sal; n̄ sinnē beslutē voo:
alle pdelh; . En gebruikē godliker teghet
woordich: in allē tidē: en op allē stedē. hi
sal sijn eē inwoner sijns selfs en liefhebbē
waerh; vā hertē: en vrede vā cōscientiē/ hi
sal sijn saechtmoedich en ootmoedich vā
hertē/ en godlijc in alle sijn wādelinge. hi
sal alle dinc vā god otfangē hi sal god mei
nē in alle sijn werkē/ hy sal altoos staē op
eē ootmoedich vtpē sijns selfs/ rustcē hem
en god en latē hē onō god/ en onō alle mē
stē. Eē godlijc mēste sal sond onōlaet aen
lic die godh; en volcomen; gods/ en vpe

cleynh; en volcomen; sijns selfs/en dē
 hendat hi een mēste si ond alle mēsten/hi
 sal hē nauwe behoedē voor epgē behagē
 sijns selfs en voor scalchept der naturē/hi
 en sal ooc niet meer van hem seluē houdē
 dā hi van hē seluē heeft/hi sal altijt begi
 nē een nieuwe leuē / en oefenē hē altijt in
 nieuwē duechdē/en in nyenwer waerh;
 hi sal hebbē wepnich woerdē/en veel ge
 dēkens hi sal begerē gelatē en ongeacht
 te sijn vā allen mēsten/hi sal grote tōscie
 rie hebbē vā cleynē gebreke/hi sal hē also
 hoedē dat hi gods nēmermeer en gemiste
 in sijnre sielē/en dat alle mēste sijns gebe
 tert werdē/en doen al sijn werckē op haer
 volcomēste. ¶ Een god minnēde mēste
 en sal geē dinc doē ind tijt dat hē rouwen
 mach nad tijt/hi sal hebbē in hē een gee
 stelike v̄duldich; en in groter menichuil
 dich; een dēreericht gemoet/hij en sal n
 epgēs hebbē ind tijt noch geen v̄kiesē te
 zeer meenigē dingen/hi en sal in hē nyet
 latē comē dā god/so en sal hi niet gebaren
 dā god hi sal hē behoudē afgescpepde vā al

len mēſcen en ledich vā allē ingetogē beel
den. En vrpē ſijn gemoet vā allē roenal/
en otfangē den inual ſyns hemelſcē vaders
ſond ondraet in ſynre ſielē hi ſal hē dic oer
ſenē en ſpiegelē dat weerde beelt ons hee
ren/en merckē of hi diē gelijc ſi oft ogetijc
en geuē allē menſcē goet exēpel/hi ſal wa
rachrich ſyn in ſinē woordē en geſichtich
in allē ſinē leuē hi ſal aēuen ſinē oorſpōc/
daer hi ſond middel wtgevlotē is/en hem
haeſtē wed daer toe m; allē ernſt/hi ſal aē
ſien en merckē wat hi is/waer hi is en wā
hi comē is/en waer hi henē ſal. En merck
ken wat hi doet/en waer om/en bliuē ge
ſtadich inden duerchten/ende inder waer
hept tot indē doot.

¶ Van. xii. ſcade

Dat eerste dat hi te seer wtwedich is
daer o wort hē ontogē inwedighe
genade. Dat. ij. dat hi gerne bi die ludē is
en te veel woordē heeft/daer mede word
hi god obehagelijc Dat. iij. dat hi te stont
en te coene is/daer mede verliest hi geeste
like scaēte. Dat. iij. dat hi te haestich is/

daer mede vliest hi vrede vā binnē **Dat. v.**
 dat hi hē te lichtelijc vlyest in duechdē / die
 hen nocht as niet toe en hoer / daer mede v
 liest hi gewarige ootmoedichz / **Dat. vi.**
 dat hi te lichtelijc oordeelt / daer mede ver
 liest hi broedlike minne. **Dat. viij.** dat hy te
 veel liefdē heet tot vganckelike dingē dair
 om wort hē ontogen die godlycke liefde.
Dat. viij. dat hi traech is in sinē gebede:
 daer mede vliest hi innige begerige. **Dat.**
ix. dat hi traech is te werkē / daer hi zj ge
 brekē mede soude vwinne / daer o verliest
 hi die ghenade gods. **Dat. x.** dat hi te veel
 merckēs heest vā butē daer mede vlyft hi
 hē seluen o betant / en verliest daer mede
 die godlike soetichz. **Dat. xi.** dat hi hē seluē
 al te lief heeft / daer o en roet hi niet totten
 rechtē grōt des steruēs synre naturē. **Dz.**
xij. dz hi onachtlaē is in syn cleyne gebre
 kē: daer mede vliest hi repnichz des hertē

¶ **Dā. x. pinctē der volcomenbz.**
¶ En vint in veel geesteliken boekē
 veel goets gescreuē **¶** Mer hier zj. x. punc
 ten op die. x. vingerē te setten / daer corte

lijc veel goets wt comē mach. **Dat eerste**
is **G**hi sult altyt met eenē leuenden ernst
voer gods tegenwoordich; staē/eñ bliuē
bi v seluē eenich ende innich. **Dat. ij.** **G**hi
sult altyt denckē alle dijn woerdē eñ werc
ken/eñ ter eeren gods richtē **Dat. iij.** **A**lle
wat v voer coēt oft tegen coēt/die suldi al
tyt wed te gemoet comē/met ontfermhē
ticheit eñ met lydsamer saetich;. **Dat. iiii.**
Ghi sult v eygen gebrekē aensien / eñ be
kennē met rechter ootmoedicheit eñ nie
mant anders. **Dat. v.** **G**hi sult v lijf/ende
lesde/af treckē vā alle vganckelijckē din
gen. **Dat. vi.** ghi sult altyt bi god bliuē in
een begeerlijc verlangē eñ lieflijc aenhan
gen. **Dat. viij.** ghi sult dicke aenmerckē v
weerdige leuē eñ lidē ons heeren eñ syn
heylige sedē/eñ die na volgen na v mach
te **Dat. viii.** ghi sult altyt in v wille vtyen
eñ veenigen/mettē ald liefften wille gods
in lief eñ in leet/in soer/in soet/in hebben/
in teruē/in leuē in steruē. **Dat. ix.** ghi sult
god leuerē alle v sorghe eñ saeckē/eñ ont
fangen alle dinct bloot vands hanc gods.

Dat. x. ghi sult god louē en dancken vā al
len en in allē dingē/si sijn groot oft cleyn.

Van. vi. neersticheden.

O dat een mēsc in eenē goedē leuē
volstaē en voortgaen mach/so sal hi
daer toe doen. vi. vuerige neersticheden.

Ten. i. hi sal sijn hert dic opbozē tot god
en vuerich biddē om gracie en hulpewāt
hi van hē seluē niet en v̄mach. **T**en.

ii. als hi hē ergēs in otgaē heeft/soe sal hi
met groter neerstich; wed om te hertē ke
ren met hertelikē leetwelen en biechtē en

hē vuerich wed tot god kerē met vastē op
set/alle sondē en oorsakē te scouwē. **T**ē. iij.

hē dair na schicken/ō alle dage misse te ho
ren/en dat wt groter danckerh; wāt alle
dage wort noch v̄nietwet die liefde/wt wel
ker ons die soete here/hē seluē heeft gela
ten hier in d eerdē. **T**ē. iij. mael altijt son
derlinge alle heylige dage te berepde/dat
heylige sacramēt te ontfangen **E**n al en
wort hē dat altijt so niet gegeuē/of dat hi
dor niet bequaē daer toe en is/so sal noch
rans die neerstige berepdinge altijt alsoe

wesen/gelijc als hi doen soude oft hi seker
waer/dat te vcrigē/op dat hi doch der gro
ter liefdē ons heercē/een cleyn weynich te
gemoet gae/en wē dat in hē is. **Ten. v. m.**
grotē vlytich; en verlagen te gaē na dat
woort gods te horē oft te lesen/wāt dat is
een spise der sielē/en kerē hē daer toe/also
hijt gehoorit heeft/en bliuē bi hē seluen eē
wile/gelijc of hi dat heplige sacramēt ont
fangē hadde/eū laten / dat woort gods in
hē werckē. **M**er voor die valste nyuwe
leer/die nu aē veel epndē opstaet/ondt den
name des woort gods tegē dat geloue; en
ordinācie der gemeyne **C**risten; (die eē
bruyt **C**risti/en een pilaer d' waerh; is) sal
hi hē wachten meer dā voor dē viāt van d'
hellē wil hi salich werdē **W**ant mē en vint
niet meer dā een gemeine **C**ristelike kerc
en een ghelooue door alle natiē gesprent
die van aēbegin tottē epnde der werelt du
rē sal in welker eenich; alleē mē mach be
houdē werdē. **Ten. vi. te** scouwē alle gesel
scap/hoe heplich of geestelijck de persone
sijn; die hē hinderē soudē mogē om eenich

Goet werc daer om te late: oft een ooflaet
mocht wesen: in eenige gebreke te vallen.

**Hier eyndet den Spieghel
der volcomenheyt**

Dye Tafel.

Een vermaninghe tot der vreesen gods.	fo. ij.
Van warachtich berou en penitencie.	fo. iij.
Van veel gebreke en bidernisse ees goede leues.	fo. vi.
Van een volcomen steruen alre ghebrenen.	fo. xij.
Een merckelijck onderschept der ghebrenen.	fo. xvij.
Vanden weghe der duectden.	fo. xx.
Van gelatēheyt en vōpen des eegen willē.	fo. xxvij.
Van broederlike liefde.	fo. xxxij.
Hoemen ons liefs heeren leuen en liden ouerdencken en na volghen sal.	fo. xxxv.
Vander grooter salicheyt des lidens.	fo. xl.
Vander liefde en gods.	fo. xlv.
Een schoon onderschept wate en siele is	fo. xlvj.
Hoe der siele crachten ghereynicht en tot gode ghe- heert werden.	fo. xlvij.
Om god te kennen eerst aen sine creaturē	fo. l.
Om wat hemisse te hebben wat god aen hē seluē is	fo. lv. (fo. lvi)
Vader onsprekelijker goetheyt gods	fo. lvij.
Van eenen goeden wille.	fo. lvij.
Een costelike oeffeninghe totter liefden gods	fo. lix.
Hoe hem e en mensche altijt voort aen oefenen sal in der liefden gods.	fo. lxi.
Van afscheidenheit van allen menschen.	fo. lxx.

Vā silihept des herten en ledichept alre cre ature. fo. lxxv.
 Vāder reyn makinge der begeerte des herte. fo. lxxvi.
 Van een stadich waernemen gods en sijns selfs. fo. lxxvii.
 Hoemen in wtwendighen werken god inder herte
 behouden sal. fo. lxxviii.

Die natuere moet alles ghesoeckens tot haer leeren
 ontwerden en steruen. fo. lxxix.

Van menigher leyden der vrienden gods. fo. lxxx.

Hoemē alle dinc bloot vā gods hant nemē sal. fo. lxxxi.

Van eenen vasten betrouwen tot god. fo. lxxxii.

Van eenē stadigen ingeke erdēl euē tot god. fo. lxxxiii.

Hoe die mensche van sinen ghebreken we der heeren
 sal tot god. fo. lxxxiiii.

Hoemen dat heylighe sacrament ontfanghen sal / en
 die vruchten daer af. fo. lxxxv.

Datmen altyt god louen sal. fo. lxxxvi.

Dat claer spieghel en beelt ons heeren fo. lxxxvii.

Vā. xij. scadelike pinctē eens geestelike mēscen. fo. lxxxviii.

Van. x. puncten der volcomenhept. fo. lxxxix.

Van. vi. neerschedē diemen aen nemē sal. fo. lxxx.

Gheprint Thantwerpē op die Lōbace
 de velle / Tegen die gulden hant ouer
 By my Symon Cock.

Mē vint dese boeck hēs te rope bi **Wriaē**
 de boerverroper / wonēde inde kerckstrate
 indē vos / biden putte. tot sct. togen bod